

VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK

TRGOVINA BALAZIČ

ČRENŠOVCI, tel.: 70 796

UGODNO: ● ženski,
moški in otroški čevlji
● športna obutev
● tekstil

S.O.S. Company Veščica d.o.o.

69000 MURSKA SOBOTA, Veščica 4a, tel: 069/23507, fax 23 507

PONUDBA MESECA:

FORD MONDEO

VESTNIK

Murska Sobota, 9. septembra 1993 • Leto XLV • Št. 36 • Cena 80 SIT

Kaj vse ne pride človeku v omedleni um, ko gleda ajdo! Nekaj ajdovskega je v tej ajdi. Nekaj, kar jo loči od vseh žit. Postavlja jo daleč nazaj, na začetek časov in na začetek novih ver. Starejša je kot vse druge zmonosne kulturne bilke. Morda je njeno betvo zato tako rdečkasto krhko. Samo kar je do najvnosti krhko se ve prilagoditi in preživeti.

Pa ajda vendarle ni kakorkoli! Ne zraste vam, če je zemlja zasičena s škroplivi. Zdi se, da je nekako prefinjena za neumnost. Zato kar umolkne. Morda celo zraste in vzcveti, videti je kot prijazna in dobra žitarica, pa kljub temu območji, ko bi bilo potrebno dati zmo. »Ajdi« pa ni bilo, zrna nobenega, samo trda pleva, so potem rekli. In ugibali, zakaj je bilo tako. Zato, ker so že naredili kaj narobe.

Ajda je dobra za kolobar, plevale pražene in zemljo okrepi. Okna gotovih cerkva so urezana po obliki ajdovega zrna. Ajdova kaša imaokus po nečim davno dozorelem. Zato ajda je bila žametna in mehka, brez prahu in brez vročine.

Nikoli pa ne bom mogel izreči vseh asociacij, ki jih imam ob ajdovem cvetu. Kar skušajo vrtnarji doseči s takimi imenovanjem belim vrtnem, vrtno površino samega belega cvetja, to se posreči z eno samo preprosto ajdovo njivo. Cvetoča njiva ajde je prepovedan rajski vrt, na zemljo s krhkimi rdečkastimi delci pripet oblak bele najmilejše slave, je intimni vonj zemlje, ki vasi in strast, ki se odeva v belo...

Petar Nastasja Juhnovna
Besedilo: Štefan K. Smej

Bogata predstavitev soboških obrtnikov ob 25-letnici delovanja

Zivahno in poučno

Predsednik Soboških dnevi bi pravi napela, če jih ne bi mo-
la do ne kaplje in tu pa tam
le pa so vsi sodelujoči in
dnevi so jim razkrili čar
dnevanja na uli-
kaj v mestu, na grajskem
stav iz treh različno govore-
na slovensko oziroma prek-
mursko, veselice v mestu,
na organizira oblast in ne

Razstavo v Galeriji so si ogledali mnogi obiskovalci, med njimi tudi predsednik Obrtne zbornice Slovenije Stane Grah

ob nenehnem nazadovanju go-
spodarstva in vse večji brezpo-
selnosti število zaposlenih
v zadnjih letih naraščalo le
v malem gospodarstvu, da prav
tako naraščajo naložbe le v ma-
lem gospodarstvu in da v to
vrsto gospodarstva gre kar 65
odstotkov tujega kapitala. Za-

SALON POHISTVA
INTERDOM
VELIKA IZBIRA POHISTVA
SALON POHISTVA, MARIBOR
Tržaška 65, VEGROS SHOPPING CENTER
SALON KUHINJ, MARIBOR
Ruška 104, tel. (062) 102 618

kon o družbah, še bolj pa Za-
kon o obrti, ki ga še morajo
sprejeti, bo dal vsem obrtni-
kom spet tisto veljavo, ki so jo
imeli v preteklosti.

Prodaja na ulicah sicer ni
bila tako bogata, kakor smo je
vajeni v času raznih sejmov,
zato pa zares izvirna in do-
mača. Obiskovalci so lahko to-
rej spoznali izdelke in dejavno-
sti domačih obrtnikov in po-
djetnikov v galeriji (mnogi se
ukvarjajo tudi z računalni-
štvom, svetovanjem, inženirin-
gom, oblikovanjem, idr.), pred
galerijo pod šotori, na Sloven-
ski ulici ali pa v katalogu, ki so
ga izdali ob tej priložnosti.

Škoda, da v Soboti niso So-
boški dnevi ves čas – ali pa
vsak enkrat tedensko. Tudi
druženje pod šotori pri galeriji
je dokaz, da bi Sobočanci še
kako radi prišli iz svojih toplih
domov, samo če jim ponudimo
še kaj drugega kot zgolj poli-
tične shode.

BBP FOTO: NJ

Pokrajina ob Muri,
september 1993

»Boug vas žijovi«, argentinski rojaki!

To pisanje bi bilo lahko naslovljeno katerim koli našim rojakom, ki so hkrati naši antipodi, vsem tistim našim ljudem, ki se razumejo slovensko in prekmursko in neke tam spodaj pod nogami čutijo svoje korenine. Kajti drug drugemu smo korenine.

Včasih držimo v rokah globus in rečemo: če smo tukajle zgoraj mi, so tam spodaj pod nami ljudje, ki s svojimi nogami stojijo nasproti našim. Vztrajajoč pri svoji navpičnosti kot edini pravi – to pa je sploh značilno za nas Evropejce, da namreč svoja merila postavljamo za sever in jug, vzhod in zahod – bi lahko rekli, da tisti pod nami stojijo na glavi. Zanje pa stojimo na glavi mi.

Planet, na katerem živimo, se fizično sicer ni zmanjšal, pa vendar pravimo, da je manjši. Zato ker je mogoče čedalje hitreje priti sem in tja, tudi tja na ono stran do svojih antipodov. In če se tako vzame, je zaradi tako zmanjšanih razdalj vse skupaj nekako podobno odslakavanju pokrajine v vodi. Drevju, na primer, ki v mirnem jesenskem zraku na ubogljivi vodni površini pomeja svojo simetrijo. Drevo spodaj in drevo zgoraj, eno na glavi, drugo na koreninah; nebo tukaj in tam, pa vendar eno samo drevo in eno samo nebo.

Če pa bi se krogla, po kateri vsak s svoje strani hodimo, stanjšala, bi se drug drugega dotaknili s podplati. To bi bil topel dotik, skorajda intimen, in šele zaradi tega občutka, da so tam na drugi strani tudi ljudje našega jezika in duha, ljudje, s katerimi enako imenujemo stvari, prihajamo do spoznanja, da smo prav in zares doma na tej edini Zemlji. Lahko pa si mislimo, da naši rojaki na drugi strani čutijo enako. Zatorej smo drugi drugim korenine.

Gledajoč od daleč in pod vtisom minevanja pa smo somerne podobe, ki jih ni mogoče ločiti – dokler bo svet stal in bo voda na njem odsevala. Mi odsevamo v njih in oni v nas.

Ker je torej tako, povrhu pa so še časi taki, da se nekako bolj kot prej zavedamo svojih korenin, zaradi česar jih tudi bolj iščemo, namenjamo ta uvodnik našim argentinskim rojakom.

Nekateri imate naročen Vestnik, nekateri drugi pa ga boste dobili od naših in, videli boste, tudi vaših prijateljev, ki 14. septembra iz naših krajev odhajajo k vam na obisk. S seboj jim bomo dali časopis, vanj pa po dobri stari navadi še enkrat zapisujemo pozdrave: »Boug vas žijvi!«

V vsakem dobrem in zaželenem pismu, ki je kadarkoli potovalo tja ali sem naokrog, je vedno pisalo tudi o sprotih rečeh. Kakšna je letina, kako je sploh z vremenom, kako je v državi in kako daleč je vojna. Naredimo tako tudi mi.

Letos je bila suša, in čeprav pravijo, da je eno suho leto za sedem mokrih, je letina slaba. Pa vendar spet ne tako, da bi se morali prihodnosti bati. Sadovnjaki so tu kljub suši dobro obrodili, predvsem tisti z visokim starim drevjem, ki si je z globokimi koreninami načrpal dovolj vode. Globoke korenine so pač dobre!

Zime so zadnja leta mile, kakšna pa bo prihodnja, ne moremo reči. Če so mile zaradi učinka tople grede, ki ga seveda na tej edini zemlji spoznavate tudi vi tam, potem bo spet mila in skoroda brez snega. Če pa bi sodili po stari veri, da je trda takrat, ko štoklje zgodaj odletijo, potem bo trda. Morda pa so letos štoklje tako zgodaj odletele zaradi suše. Kajpada se tudi trde zime ne bojimo, prizadela bi nas samo taka, ki bi prizadela katerokoli drugo dobro stoječo državo.

Vojne tukaj ni. Res pa je tudi, da tudi daleč od nas ni. V Bosni se, kot veste, še vedno hujajo. Vsekakor pa je to v drugi državi, vmes med nami in Bosno je država Hrvaška. Tako da vojne ne čutimo nič bolj kot vi tam v Argentini.

Vsako pravo pismo je iz starega kraja v novi kraj sporočalo tudi, kako so kaj pri življenju in zdravju poznani ljudje, kako se poročajo in kako se jim rojevajo otroci. Tod v teh krajih se kot povsod v slovenski državi bolj slabo razmnožujemo. Precej predvsem kmečkih fantov je neporočenih. Neporočeno je tudi kakšno dekle. Kako naj človek ob tem ne bi pomislil, da so morda neporočeni zato, ker so neporočeni tudi nekateri med vami! Ali ne bi bilo lepo, če bi si o tem kaj napisali? Kar na Vestnik napišite, pa fotografije ne pozabite priložiti!

Za Vaše antipodne rojake v starem kraju napisal Štefan Smej

MENJALNICA LEND

Ugoden nakup in prodaja deviz ter drugih valut.
Mohorjeva 2, Lendava,
telefon: (069) 75 427, 75 518

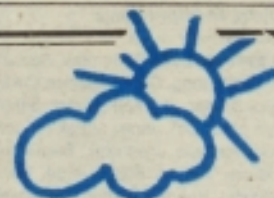
MINICOM

napredne tehnologije murska sobota d.o.o.

PROFESIONALNA
KOMUNIKACIJSKA
OPREMA:

MOTOROLA UDS, RAD,
RND, TADIRAN.

Vegova 13, M.Sobota, tel./fax.: (069) 23-895, 31-954

VREME

V petek manjše po-
slabšanje, konec tedna
pa izboljšanje in to-
pleje.

Vestnikov koledar

9. september, četrtek,
Peter
10. september, petek

11. september, sobota,
Helga
12. september, nedelja,
Tihomil
13. september, poned-
ljek, Janez
14. september, torek,
Rastko
15. september, sredo,
Marija

Pregovor

Če se na Marije se-
dem žalosti na polju
dela, se letina žalostno
drži.

PO SLOVENIJI

LJUBLJANA – Italijanski veleposlanik v Sloveniji Luigi Solari je izročil poverljivo pismo predsedniku Milanu Kučanu. Italija je priznala neodvisno in suvereno Slovenijo 15. januarja 1992, dva dni pozneje pa je z našo državo že podpisala sporazum o navezavi diplomatskih odnosov.

LJUBLJANA – Te dni se pripravlja na odhod v slovenska veleposlaništva v tujini šest novih veleposlanikov: Ivan Seničar gre v Peking, dr. Andrej Capuder v Pariz, Peter Toš v Kairo, Franco Juri v Madrid, Jaša L. Zlobec v Bruselj in dr. Jožef Kunič v Teheran.

LJUBLJANA – Po seji slovenske vlade so novinarjem razdelili komunikate, v katerem je med drugim rečeno, da vlada ni razpravljala o problematiki delitve oblasti, niti o problematiki izvajanja načela o neodvisnosti sodstva, saj pri svojem delovanju v celoti izhaja iz jasno zapisanih in opredeljenih načel v ustavi, vlada pa si bo v okviru svojih pristojnosti nenehno prizadevala za dosledno zagotavljanje neodvisnosti sodstva, pri čemer v vladi ni razhajanj.

LJUBLJANA – V 82. letu je umrl utemeljitelj slovenske glasbene zgodovine, muzikolog in akademik dr. Dragotin Cvetko. Rodil se je leta 1911 v Vučji vasi, od leta 1970 pa je bil redni član SAZU. Med drugim je prejel za svoje raziskovalno delo Prešernovo, Kidričevo in Herderjevo nagrado.

PO SVETU

BUDIMPEŠTA – Tu je potekala 15. konferenca Evropske demokratične unije, krovne organizacije evropskih konzervativnih liberalnih strank. Poglavitne teme konference so bile: varnostna politika v Evropi, varstvo okolja in evropski združevalni procesi.

WASHINGTON – Nadaljeval se je 11. krog bližnjevzhodnih pogajanj med Izraelom, Sirijo, Jordanijo, Libanom in Palestinsko osvobodilno organizacijo. Pogajalci so govorili predvsem o palestinski avtonomiji na zasedenih območjih. Kot je znano, sta Izrael in PLO dosegla sporazum o palestinski samoupravi na območju Gaze in Jeriha.

MOSKVA – Ruski predsednik Boris Jelcin je začel odstaviti podpredsednika države Ruckoja in namestnika premiera Šumejka. To je storil zaradi spora med tema dvema funkcionarjema. Podpredsednik Ruckoj je odločitev Jelcina označil kot nezakonito in protiustavno. Takšno stališče je zavzel tudi predsednik parlamenta Hazbulatov, ki je znani Jelcinov nasprotnik.

LONDON – Velika Britanija je sporočila, da bi bila pripravljena povečati število svojih vojakov v BiH. Obrambno ministrstvo naj bi odobrilo kontingent 6 tisoč pripadnikov britanskih sil, če bo Zahod v okviru OZN začel uresničevati mirovni sporazum na Balkanu.

NEW YORK – Komisija OZN za preiskavo vojnih zločinov na območju razpadle Jugoslavije je sporočila, da ima podatke o 98 množičnih grobiščih na območju spopadov. Strokovnjaki svetovne organizacije bodo začeli prihodnji mesec odkopavati novo množično grobišče blizu Vukovarja, kjer naj bi bilo pokopanih približno 200 Hrvatov.

ŽENEVA – Generalni sekretar zveze Nato Manfred Woerner in generalni sekretar OZN Butros Gali sta govorila o možnosti letalskih napadov v BiH ter o sodelovanju obeh organizacij pri uresničevanju mirovnega načrta.

SEUL – Severna Koreja je predlagala Južni Koreji, naj bi nadaljevali pogovore o odstranjevanju jedrskega orožja s korejskega polotoka. Državi naj bi izmenjali posebna odposlanca, ki bi pripravila vse potrebno za novo korejsko srečanje na vrhu.

CARACAS – Venezuelski parlament je sprejel sklep o odstavitvi Carlosa Andresa Pereza s položaja predsednika države. Suspenderali so ga že 21. maja zaradi obtožb, da je poveril 17 milijonov dolarjev državnega denarja. Do novih volitev, ki bodo februarja 1994, so začasnega predsednika imenovali Ramona J. Velasqueza.

ŽENEVA – Mednarodna konferenca o zaščiti žrtev vojn se je končala s pričakovanim apelom 159 sodelujočih držav o nujnosti splošne afirmacije temeljnih dokumentov humanitarne prava. Države, ki tega še niso storile, so namreč pozvali, naj pristopijo k dodatnim protokolom o zaščiti žrtev mednarodnih in notranjih konfliktov.

MOGADIŠ – Ameriške elitne enote so po najnovejših napadih upornikov na pripadnike mirovnih sil OZN v Somaliji začele obsežne akcije iskanja ilegalnega orožja. Pregledujejo zlasti območja ob strateško pomembnem cestnem križišču južno od Mogadiša, kjer naj bi bila skrivališča orožja upornikov generala Aidida.

PARIZ – Tu je potekalo dvodnevno zasedanje odbora parlamentarne skupščine Sveta Evrope za regionalni razvoj ter odbora za pripravo šeste evropske konference obmejnih regij. Dogovorili so se, da bo ta konferenca oktobra prihodnje leto v Sloveniji.

MOSKVA – Ukrajina bo pripadajoči del črnomoškega ladjeva prodala Rusiji. Tako bo odplačala dolg ruskim naftnim podjetjem in si zagotovila dobavo cenene ruske nafte in plina, sta ruski in ukrajinski predsednik Jelcin in Kravčuk sporočila po končanih krimskih pogovorih.

VESTNIK

Izdaja Podjetje za informiranje

Murska Sobota

Časopisni svet: dr. Jože Bedernjak, Štefan Cigut, Zlatko Erlih, mag. Dalibor Geder, Cilka Jakelj, Rajko Stupar, dr. Aleksander Šitar

Uredništvo: Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Janez Votek (odgovorni urednik), Ludvik Kovač (namestnik odgovornega urednika), Bernarda Balazic-Peček, Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Feri Maudac, Štefan Smej, Štefan Sobočan (novinarji), Ksenija Šomen (tehnična urednica), Nataša Juhnov (fotografinja), Nevenka Emri (lektorica).

Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Slovenska 41. Telefoni: novinarji in odgovorni urednik 21-383, 21-064 in 33-019, glavna urednica in direktorica 22-403, računovodstvo in tajništvo 21-383 in 21-064, GPS (trženje) 22-403, telefaks 22-419. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Naročnina za III. trimesečje 1993 je 1.050,00 SIT, celoletna naročnina 3.800 SIT, za naročnike v tujini 100 DEM letno.

Tekoči račun pri SDK Murska Sobota: 51900-603-30005. Devizni račun pri Abanki Ljubljana 50100-620-00112-5049512.

Tisk: Tiskarna ljudske pravice, Ljubljana. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje št. 16/B z dne 30. 1. 1992 se šteje tisk Vestnik med proizvodne informativnega značaja iz 13. točke tarne številke 3, za katere se plačuje pet odstotni davek od prometa proizvodov.

»Infarkt« pogajanj

Med dogodki v tujini najbolj odmeva neuspeh ženevskih pogajanj o prihodnji ureditvi Bosne in Hercegovine. Muslimanska stran je kot pogoj za sprejem mirovnega načrta zahtevala izhod na morje, Hrvati pa to zahtevo odločno zavračajo. Tako so morali ženevska pogajanja o ozemeljski razdelitvi BiH vsaj začasno prekiniti. Hrvaška in srbska stran vztrajno trdita, da so poglaviti vzrok za prekinitve pogajanj prevelike ozemeljske zahteve muslimanske strani. Hrvaški predsednik Franjo Tuđman je zavrnil muslimansko zahtevo po Neumu, vodja bosanske hercegovskih Srbov Radovan Karadžić je soglašal, da bi Muslimani dobili 3 kilometre širok koridor v vzhodni Bosni, vendar je hkrati zavrnil njihovo zahtevo po Prijedoru. Predsednik predsedstva BiH Alija Izetbegović je izrazil pripravljenost za nadaljevanje pogajanj, mednarodni posrednik Stoltenberg pa je izrazil upanje, da se bodo ženevska pogajanja nadaljevala čez nekaj dni.

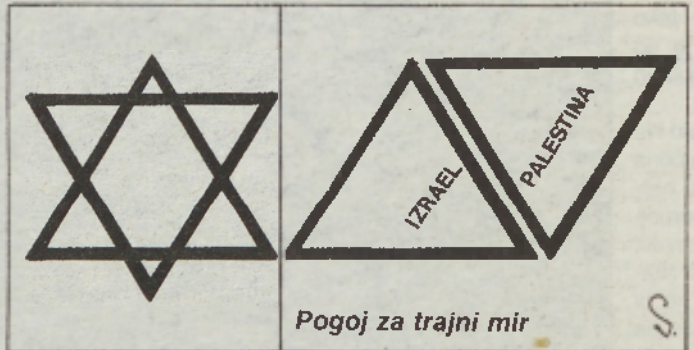
»Infarkt« pogajanj, kakor so svetovne agencije poimenovali najnovejše dogajanje v Ženevi, bo vsekakor vplival na nadaljnji potek mirovnega sporazumevanja in še zaostri vojno v BiH. In zgodilo se je tisto, česar ni pričakoval nihče. Po

tistem ko so iz vseh treh delegacij prihajale neuradne informacije, da strani v pogajanjih vse bolj popuščajo, sta nenadoma prišla iz palače Franjo Tuđman in Mate Boban ter zbranim novinarjem sporočila, da je konferenca končana in da se bo vojna nadaljevala. Za prekinitev konference sta obdolžila muslimansko stran.

Vsekakor pa teze o krivdi Muslimanov ni lahko sprejeti, saj so njihovi predstavniki vsekoli zatrjevali, da nameravajo

podpisati sporazum, toda zahtevajo minimalne pogoje. Pozneje je Alija Izetbegović na tiskovni konferenci povedal, da njihove politične zahteve o povojni uvedbi večstrankarskega sistema v BiH in o delovanju vseh nacionalnih strank tudi na drugih območjih niso bile zavrnjene, vendar pa so zavrnil vse ozemeljske zahteve. Tako so jim Srbi ponudili le 3 kilometre širok koridor med Žepo in Goraždem, bosanska vlada pa je zahtevala povezanost obeh ozemelj. Najspornejši je bil Neum, ki so ga Bosanci zahtevali nazaj, Hrvati pa so jim ponudili samo cestno povezavo z morjem, medtem ko bi pristanišče dobili v najem. »Takšnega dogovora ne moremo sprejeti, saj naša republika tako postaja razbita in ne bi mogla delovati. Okoli 500 tisoč beguncev pa se ne bi imelo kam vrniti,« je dejal Alija Izetbegović.

Sopredsednika mirovne konference lord Owen in Stol-

Iz Zagreba piše

Herceg-Bosna pod repom

Vsi, ki so se pred prvimi večstrankarskimi volitvami na Hrvaško predstavljali kot pravoverni Hrvati, se o BiH govorili kot o Hercegovini, ki bo prej ali slej s hrvaško zastavo na Drini in na Romaniji, kot so obljubljali hadzezejevci in pravaši, postala sestavni del Hrvaške. To je bilo še v času, ko so po Zagrebu prirejali simpozije o hrvaškem poreklu bosanskih Muslimanov v »mekem trebuhu Hrvaške«, kot je v prispodobi o BiH govoril tudi dr. Franjo Tuđman. Na simpoziju, ki so ga pripravili junija letos ob 400-letnici zgodovinske zmage nad Turki v bitki pri Sisku, so nameravali posebej obdelati tezo o poraženih srbskih janičarjih. Taka razmišljanja pa se niso ujemala s preobratom v hrvaški politiki. Zato se je vse bolj ali manj začelo in končalo s proslavo in Tuđmanovim nastopom na njej, ko je hrvaški suveren bosanske Muslimane primerjal z nekdanjimi Turki, ki so nekoč ropali, ubijali in plenili hrvaško zemljo. Obenem pa je zagrozil Izetbegovićevim Muslimanom, da jih čaka prav takšen poraz, kot so ga doživeli njihovi »predniki«.

Toda hrvaška vojska je prav tedaj v srednji Bosni doživela najhujše poraze v tej vojni, hrvaška politika pa je na tujem staknila več novih črnih pik. Zanje so ob nespretni hrvaški propagandi poskrbeli britanski častniki Unproforja, ki imajo v srednji Bosni svoj sedež in so tako pogosto edine priče hrvaško-muslimanskih pokolov.

Iz velike Herceg-Bosne v »zgodovinskih in etničnih« mejah je nastajala in nastala »Bobanovina« s tretjino hrvaških duš v BiH, z vinsko kletjo, odkupno postajo za hercegovski tobak in z nekaj manjšimi obrtnimi delavnicami ter edinim pravim mestom, uničenim hrvaškim delom Mostarja na desnem bregu Neretve, ki so ga 24. avgusta razglasili za glavno mesto tako imenovane Hrvaške republike Herceg-Bosne. A za doslej še najbolj oprijemljivi dokaz porazov hrvaške politike niso krivi ne Izetbegovićevi Muslimani, ne Karadžićevi ali Miloševići Srbi, ne svet in Evropa, ampak uradna hrvaška politika.

Pred vojno se je kot metafora pomešanosti treh etničnih skupin ali narodov v BiH uveljavila podoba leopardove kože. Z njo sem se še najbolj nazorno seznanil dobrih štirinajst dni po izvirnem grehu hrvaške politike, splošnem 9. marca 1991, s prvim barantanjem z ozemljem BiH med dr. Franjom Tuđmanom in Slobodanom Miloševićem v Karlovarju. Bila je noč med velikim četnikom in petkom 1991, ko sem pri Okučanih zavrnil proti Bosanski Gradski na poti v Split, kjer je Tuđman priredil

– natanko dva dni pred krvavimi dogodki na Plivnicah – zadnje srečanje tedajšnjih predsednikov jugoslovanskih republik na hrvaških stekov. Vso pot do Bosanske Gradiške mimo Banja Luke, Jajca, Bugojna, prek Kupresa do Livna so me spremljali grafiti. Vsaka hiša je bila zaznamovana z nacionalno oziroma politično pripadnostjo: SDS, SDA ali HDZ. V Bugojnu, ki so ga pred dvema mesecema z muslimani Hrvati izgubili, je »pročelja« razkošne hiše popotnike opozarjali pravaški oziroma ustaški pozdravi: »Za dom spremni«.

Pozneje, po desetdnevni vojni na Hercegovini, je na tak sod smodnika Alija Izetbegović povabil v goste umikajočo se JLA iz Slovenije in nato še iz Hrvaške, čeprav je še pred krvavimi dogodki na Plivnicah moral vsak popotnik po BiH ugotoviti – brez globljega smisla za balkansko politiko – da se BiH ne bo mogla izogniti krvavemu obračunu med tremi državnotvornimi narodi. Prav Izetbegovićeva trditve, da vojne ne bo, in popolna nepriljubljenost muslimanskega ljudstva nanjo bosansko-hercegovske politike. Hrvati niso bili navadni, toda njihov problem se pravzaprav zorenja s Tuđmanovo obsedenostjo, češ da bi se lahko izognil vojni na bosansko-hercegovskih tleh in jo končal na svojih z nekakšnim zgodovinskim sporazumom z Miloševićem, ki pa je na tak sporazum glede BiH pristal šele po zadovoljivi srbskih osvajačkih težnjah na ozemlju Izetbegovićeve države.

Zato je Tuđman storil drugo napako, ko je orožje oktobra 1991, kot trdi zadnji poveljni vukovarske obrambe Mile Delaković-Jastreb, namesto v Vukovar usmeril v Bobanovo Herceg-Bosno. In po sistemu padanja domov v hadzezejevskih vrstah najprej na svedstvo 1992 odstranili dotedanjega umirjenega lastnega vojnega voditelja Stjepana Ključica, ki je pred vojno opozarjal na posledice trgovanja s oparodove kože in si je tako kot Izetbegović prizadeval za ohranitev celotne BiH, nato pa oparodove kože niso prikrivali hrvaški govori, ki tudi pred vojno niso prikrivali njegovega poglavitnega cilja – razglasitev hrvaške republike in njeno naslonitev (priključitev) na Zagreb.

Tako je bila usoda Herceg-Bosne in hrvaškega naroda v BiH zapečaten. Pomazana in nesmiselna hrvaško-muslimanska vojna v BiH in ob njej so Hrvati s svojo republiko v BiH od že omenjene leopardove kože zares dobili samo tisti del, ki bi lahko bil pod repom hrvaške mrtvega leoparda.

Peter Potok

Nove gramoznice?

Oddelek za gospodarstvo in negospodarstvo občine Gornje Radgona je prejel tri zahteve za spremembo načrta občine, upravnega organa pa je pristavil še svoj sonček (če se bo že spremeni) in vključil v spremembo tudi odlagalnice odpadkov v Grabonoju. Vsebine drugih zahtev pa je uredil pokopališča v Radenci, zasebnika s Parčjaka in Vratjega Vrha pa bi rada uredila svojo gramoznico v Hrstju-Moti.

Ker poteka sprememba dnevnega plana po istem postopku kot sprejemanje prostorskoizvedbenih načrtov, so morale vse stranke pridobiti še vodnogospodarsko in požarno mnenje ter opraviti geomehanske raziskave. Do 20. junija so morali občini dostaviti vsa zahtevana soglasja. Krajna skupnost Radenci je sicer imela zahtevano mnenje sanitarnega inšpektorja, Radenske, Direkcije za varstvo okolja in urejanje voda in geomehansko mnenje Gvozdaka Maribor, pridobiti pa si morajo še hidrogeološko mnenje – že sedaj pa je malo, da bo na lokaciji pod štrcem lahko le takšno pokopališče, kjer bodo obravnavali žare in se poklopili umrli v mrljski veži ali zapelici.

Zasebnik z Vratjega Vrha upravnemu organu ni poslal nobenih dokumentov, že sedaj pa je znano, da je predvidena gramoznica v tretjem zaščitnem pasu črpalnice pitne vode občine Murska Sobota; prav tako ne ustavijo vse aktivnosti za aktiviranje gramoznice v Hrstju-Moti, to je namrečval zasebnik s Parčjaka, čeprav je pridobil samo soglasje, pa bo težje uveljaviti vodnogospodarske zahteve, pri tem je zanimivo predvsem vprašanje, če je odpiranje nove gramoznice zares širši družbeni interes, predhodno pa bi morali tudi sanirati in zapreti tamkajšnje odlagalnice odpadkov.

Sedaj pa je upravni organ SO Gornja Radgona sprejel sklep, da nadaljuje z aktivnostmi za ureditev odlagalnice odpadkov v Grabonoju; verjetno bodo morali tudi ti vprašati za mnenje še koga, na primer arheologe iz Pokrajinskega muzeja Maribor!

BBP

Stanovanci Grajskega hriba se bojijo za prihodnost

Spet neživljenjski načrti

Med javno razpravo Osnutka ureditvenega načrta Grajski hrib v Gornji Radgoni so na Oddelku za varstvo okolja in urejanje prostora SO Gornja Radgona prejeli kar nekaj bolj ali manj negativnih pripomb. Krajane je najbolj motila načrtovana prepoved varstvenih del.

Razumemo, da je področje Grajski hrib pod posebnim zaščitom Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine in da pri gradnjah morajo biti upoštevane neka »pravila«, vendar pa ne taka, ki bi nas popolnoma onemogočila, ki bi zapeli stanovallci. Tudi občinski urad in OO Slovenjka v Gornji Radgoni se ne strinja s predlaganim osnutkom, ki načrtuje nove dostopne poti do cerkve. »Dostopne poti do cerkve smo v letu 1991 in 1992 predlagali, kakor tudi vso okolico. Predlog je izdelal arhitekt Kregar iz Ljubljane v soglasju s spomeniškim svetom. Iz navedenega

Maks Tajnikar s pomurskimi obrtniki in podjetniki

Vse pomembnejši

Čeprav je tudi minister za gospodarstvo Maks Tajnikar začel svoj pogovor v smeri sprejemanja zakonodaje, finančne in vladne pomoči obrtnikom in malemu gospodarstvu, je na koncu prešel iz ozkega razmišljanja o obrtnikih do splošnih gospodarskih zadev, saj je govoril o potrebi stimuliranja izvoza oziroma bolj potrebni carinski zaščiti in o nujnosti umiritve plač. To samo dokazuje, da malega gospodarstva in obrtnikom več ne moremo obravnavati ločeno od preostalega gospodarstva, saj postajajo vse pomembnejši dejavniki in v nekaterih občinah celo temelj gospodarstva in zaposlovanja.

Dr. Maksu Tajnikarju problematika malega gospodarstva ni neznana, saj je bil pred službovanjem na ministrstvu za gospodarstvo minister za malo gospodarstvo, zato ni čudno, da se še posebej močno zavzema za uresničitev vladnega programa razvoja malega gospodarstva. Po zakonu o družbah je eden pomembnejših dokumentov, ki je že skoraj pripravljen, zakon o obrti. Še vedno je nekaj nejasnosti: na primer ali bo obrt pojmovana kot oblika ali način delovanja, kjer bo možno uporabi vse statusne oblike organiziranja. Prav gotovo so posebna kategorija »podjetni posamezniki«, ki ima na primer ustanovljeno svojo družbo z omejeno odgovornostjo, vendar jih ne mo-

remo obravnavati kot klasična podjetja. Zakon o obrti predvideva, da se bodo lahko obrtniki pojavljali v katerikoli statusni obliki (torej d.d ali d.o.o.), saj pojem obrtnika več ne bo vezan na statusno obliko, temveč na njegovo dejavnost. Prav gotovo pa bo težje dobiti naziv klasičnega obrtnika z mojstrskim izpitom. Npr. pek bo moral moral najprej dobiti obrtno dovoljenje na osnovi mojstrskega izpita in šele nato bo lahko odprl svojo zasebno pekarno. Kdor bo dobil tak naziv, bo spadal že v skupino zaščitenih dejavnosti, kjer bodo deležni tudi določenih davčnih olajšav.

V preteklih mesecih je bilo veliko govorjenja in pisanja o skladu za razvoj malega go-

spodarstva (v nekaterih občinah so denar pobrali taki, ki niso obrtniki, podjetniki pa le kratek čas in to glede na statusno organiziranost; minister Tajnikar je povedal, da v vladi razmišljajo, da bi sklad pretvorili v »kreditni sklad«, mu dali lasten kapital in ga prepustili usodi. Obrtniki so nezadovoljni tudi zaradi previsokih zamudnih obrestnih mer za neplačevanje prispevkov (npr. za 35 zaposlenih je potrebno plačati vsak mesec ogromno denarja v državno blagajno), ki jih vlada ne misli pozabiti, ampak je njihovo izplačilo nekaterim le prestavila za 24 mesecev. Spregovorili so tudi o »pospeševalni mreži«, katere cilj je finančno in strokovno podpirati razvoj malega gospodarstva; lani so za podporo projektov s področja razvoja malega gospodarstva namenili 80 milijonov tolarjev, sedaj preverjajo uspešnost in uresničevanje teh projektov, najverjetneje pa bodo letos za sofinanciranje projektov namenili kar 200 milijonov.

BERNARDA B. PEČEK

Učitelji pa ne stavkajo

Če bi obveljal sklep, ki so ga sindikati vzgoje, izobraževanja in znanosti oziroma njihovi stavkovni odbori sprejeli 27. maja letos, potem bi se 1. septembra nadaljevala splošna stavka v osnovnih in srednjih šolah. Toda medtem so bile spejete (kompromisne) rešitve, ki so prinesle precejšen napredek pri nagajevanju dela vseh zaposlenih v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih. Republiški odbor SVIZA-a je zato pred dnevi sprejel sklep, s katerim predlaga odložitve oziroma prekinitve stavke in tako so se do 30. avgusta odločili tudi v sindikalnih organizacijah po šolah.

Kaj se je torej zgodilo med počitnicami, da je nezadovoljstvo med učitelji, profesorji in drugimi zaposlenimi v šolah sedaj bistveno manjše, smo povprašali Olgo Benko, predsednico območnega odbora SVIZA-a Murska Sobota.

»V prvi vrsti smo dosegli, da sta nam Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport oziroma republiška vlada sploh prisluhnila, se začela z nami pogovarjati in tako so bili doseženi tudi nekateri pozitivni premiki. Tako je parlament sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki je prinesel vsaj delno izboljšanje izhodnih plač in dodatkov za posamezne kategorije. Nova koeficienta sta sedaj za učitelja-vzgojitelja VI 2,75 (prej

2,65), za knjižničarje, svetovne delavce in vodje delavnic ali šolskih posestev pa 2,65 (prej 2,50). Pomemben je tudi nov člen, ki določa, da pripada učitelju in vzgojitelju, šolskemu svetovalnemu delavcu in drugemu strokovnemu delavcu v osnovni šoli ter učitelju sodelavcu in drugemu delavcu v srednjem izobraževanju ter vzgojitelju v dijaškem domu, ki ima višjo izobrazbo in je razporejen na delovno mesto, za katerega je predpisana višja ali visoka izobrazba, 85 odstotkov osnovne plače, določene za enako delovno mesto z visoko izobrazbo, če je to za delavca ugodnejše. Tistim, ki dopolnijo 25 let delovne dobe, pa pripada na glede na prejšnji kriterij 90 odstotkov plače za enako delovno mesto z visoko izobrazbo. Spodbudno je tudi povišanje koeficientov pri napredovanju za učitelja mentorja z 0,30 na 0,40, učitelja svetovalca z 0,45 na 0,55 in za učitelja svetnika z 0,90 na 1,00. Poleg teh in še nekaterih drugih pozitivnih premikov je treba

omeniti še člen, ki določa, da pripada delavcem, ki niso zaposleni v sistem napredovanja, za delovno uspešnost do 10-odstotni dodatek.

Kljub prekinitvi stavke pa si bomo še naprej prizadevali za uresničitev neizpolnjenih zahtev.

– Kako pa ste sprejeli očitke, da ste stavkali v neprimernem času, ob koncu minulega šolskega leta, ko bi bila lahko storjena precejšnja škoda zlasti otrokom in njihovim staršem?

»Verjamem, da so bili pomisleki in da so bili starši prestrašeni, kaj bo z njihovimi otroki; ali si bodo lahko popravili ocene in ali se bo šolsko leto končalo, kot je treba. Saj tudi nam ni bilo vseeno, zato smo nekatere naloge opravljali, če tudi nam jih zaradi stavke ne bi bilo potrebno. Če bi nam vlada prisluhnila že prej, bi bilo lahko drugače. Mi nismo imeli namena stavkati ravno ob koncu šolskega leta. Svojo napoved smo bili enostavno prisiljeni uresničiti. Če tega ne bi storili, bi sindikalna organizacija izgubila zaupanje članstva. Bili smo torej med dvema ognjenima. Mislim, da večje škode ni bilo.

Dobro je, da so se stvari vendarle razpletle tako, da je lahko 1. septembra novo šolsko leto normalno šlo.

JOŽE GRAJ

Končal se je V. Košičev teden

V okviru V. Košičevega tedna kulture v Bogojini smo bili poleg že prej omenjenih rezultatov dela in dosežkov zadnjega leta priče zgodovinskemu dogodku položitve in blagoslovitve temeljnega kamna za novo telovadnico pri OŠ Bogojina v nedeljo, 29. avgusta.

Ob kratkem kulturnem programu je podpredsednica IS SO M. Sobota, g. Brigita Bavčar, položila temeljni kamen. Blagoslovil pa ga je naš rojak dr. Jožef Smej, mariborski pomožni škof.

Že 30 let prosimo in sanjamo o zelo potrebni telovadnici. Upamo, da bodo dela kmalu stekla v korist in veselje naših otrok.

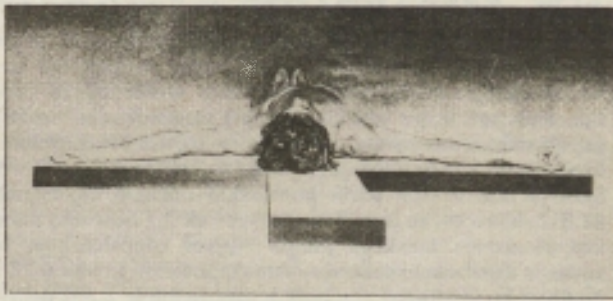
Blagoslovili pa smo tudi veroučne učilnice. Prav tako zelo potreben prostor mladim za pogovor, utrditev vere, srečanja, za iskanje bogstva duha.

Pesem nas spremlja od rojstva do smrti. Tudi mi smo začeli in končali V. Košičev teden s pesmijo. Cerkevni pevski zbori so nam obogatili trenutek sedanjosti s pesmijo iz preteklosti.

Za vse dosežke v KS Bogojina smo hvaležni vsem, na pomoč pa računamo tudi v prihodnje. Volje in načrtov nam ne manjka, pri tem pa naj nam bo vodilo Košičev moto: »Čednin stoji svejt!«

Vida Žabot

Sama proti njim

Ko je človek v mučnem položaju, v okoliščinah, v katerih raje ne bi bil, se spomni lepih stvari. Vida Žabot se bo v nekem trenutku zagotovo spomnila polne barve rož in holografske svetlobe domačega kraja. K njej bo nenadoma prišlo dihanje večera v zgodnji jeseni, ko se pod hrasti nad potjo, ki pelje proti njeni rojstni hiši tam na Gibini pri Razkrižju, v tistem koritu, ki ga dela vsekana pot, mešajo dišave. Od Mure se sladkobno privije sem gor vonj nedotike in se svetovljansko meša z zbranim vonjem sliv in rahlim dihanjem jabolk.

Saj ne more biti drugače. Če se nam je to dogajalo pred izpiti in se nam dogaja še vedno, recimo v čakalnici pri zdravniku ali kje na bolnišničnem hodniku, je to tako rekoč pravilo. Vedno v takšnih trenutkih je tako.

Zato je mariborski pomožni škof Smej kakor Dostojevski posrečeno opisal to stanje pobegle duše v trenutku stiske. V romanu Spomini vaškega župnika, ko pripoveduje o izpitu oziroma tekmovanju iz teologije in filozofije, ki so ga vsako leto prirejali v sombotelškem bogoslovnem središču. Opisuje razpoloženje bogoslovca, ki trepetja za svojega kolego, ki je pred izpitno komisijo. Bogoslovec, ki se je zivil v prijateljevo duševno in intelektualno stisko med izpraševanjem, se spomni ograje pred domačo hišo, po kateri se vije slak, spomni se topolov in mirnega neba nad njimi.

Salezijanki Vidi Žabot, ki bo v naslednjih dneh na sedežu svojega reda v Rimu stopila pred komisijo, ki bo preverjala čistost njene vere, se bo med zaslišanjem dogajalo enako.

Zasliševali jo bodo, kakor so nekoč Galileja in Lutra. V zadnjem času pa na primer Boffa in Drewermanna. Vida Žabot, vsa tanka in nekoliko utrujena, s prvimi nitmi sivih las ne bo mislila na te preganjanje. Preskromna je, da bi se šela v to skupnost sorodnih duš, čeprav mednje sodi. Ko ji bo duša kot po neki prazapovedi odplavala tja v zavetje domačega kraja, se bo spomnila drugih cerkvenih mož. Svojih slovenskih rojakov in bratov po veroizpovedi.

Tudi na prej omenjenega pomožnega škofa se bo spomnila, tega tankočutnega in razumevaločega človeka. Naj pa velja škof Smej še za tako sočutnega in mehkega, za njo Vido Žabot, redovnico, sestro v Kristusu, žensko močnega duha in temeljne vere, ni nikoli našel opravičujoče besede. Čeprav ve dovolj o dogajanju v svoji škofiji. Ve, da Razkrižanke in Razkrižani molijo po slovensko. Vendar pa Razkrižanke in Razkrižani pogosteje molijo slovensko, ko molijo sami zase, kot pa javno v cerkvi. Kajti njihov župnik Slaviček služi mašo v hrvaščini, za tistih nekaj hrvaških faranov, ki vsi niti niso hrvaški državljani. On je Hrvat, Hrvti pa so v Vatikanu močnejši od Slovencev. Zato Razkrižanke in Razkrižani svoje slovenske prošnje bogu pogosteje šepečejo v večernih in jutranjih molitvah, kot pa jih izrekajo v zboru pod krovom farne cerkve. Škof Smej vse to ve, za Vido Žabot, ki je zadnje čase skoraj misijonarsko pastirovala v razkrižnem koncu njegove mariborske škofije, pa kljub temu nikoli ni zmozel reči svoje škofovske besede.

Kot da ne bi vedel, kako stvari stojijo.

Vida Žabot se bo spomnila slovenskega nadškofa Šušterja, ki v javnosti velja za strpnega in modrega človeka. Pa se je ta umirjen nadškof, ki je dolga leta živel v Švici, kjer je zaradi sožitja različnih krščanskih veroizpovedi krščanski duh bolj išoč in odprt, in tega duha naj bi se nadškof Šušter tam navzel, ta zmerni krščanski mož in najvišja cerkvena oblast na Slovenskem se je menda držal za glavo, ko je prebiral njene odgovore v intervjujih. Kot da bi šlo za krivoverstvo. Čeprav dobro ve, da gre za iskreno vero, za nekakšno lutrovsko iskreno vztrajnost, ki jo je v Švici med kalvini in protestanti zagotovo spoznal. Niti enkrat je ni branil z javno besedo.

Za profesorja dogmatike Štuklja na ljubljanski Teološki fakulteti je to vsaj še nekako razumljivo. Če Vida Žabot drugače dojema dogme kot se to sklada z njegovim učenjem, je to prizadelo njegovo poklicno samoljublje. Zatorej je v tem oziru razumljivo, če je tudi on postal njen nasprotnik.

Toda zakaj so na drugi strani, na strani njenih hrvaških nasprotnikov, tako rekoč vsi drugi visoki cerkveni ljudje? Nobeden od njih je v javnosti ni branil, nihče se ni postavil na njeno stran. Celotno nobeden duhovnik, tudi nobeden od tistih ne, ki ji zasebno dajejo prav, ko jih ne sliši nihče od nadrejenih. Njen salezijanski red molči. Kakor da je pozabil, kako je ustanovitelj salezijanskega reda Don Bosco nekoč samo zato zapustil neki kraj, kjer je živel s svojo skupnostjo, ker se zanje nihče ni zmenil. Rekel je, odidimo od tod, tukaj nismo potrebni, nikogar nismo vznemirili.

Duh plava, kjer hoče. Vida Žabot bo težko pred salezijansko komisijo v teh septembrskih in oktobrskih dneh. Ne zato, ker bi morala s težavo in naprezanjem formulirati odgovore, da bi bili dovolj sholastični in dvoumni, da bi z njimi istočasno potešila svojo vest in zasliševalce prepričala, da se uklanja avtoriteti reda. Ne, tega Vida neče. Ona ni upornica za javnost.

Duh plava, kjer hoče. Zato bo Vida Žabot z racionalnim delom svoje duše pred zasliševalskim zborom, s svojim globljim delom pa bo v domačem kraju, v slovenski deželi, kjer so ljudje na njeni strani.

ŠTEFAN SMEJ

Brezposelnost še narašča

Razmere, v kakršnih je pomursko gospodarstvo, se ne izboljšujejo, proizvodnja še naprej pada, povečuje se število podjetij z blokiranimi žiroračuni, novih naložb tako rekoč ni, vse to pa se kaže tudi pri zaposlovanju. Število zaposlenih se zmanjšuje, povečuje pa število brezposelnih, ki so jih ob koncu letošnjega junija našli že 8.421. V tem času je bilo v vseh štirih pomurskih občinah zaposlenih 41.812 delavcev, to je za 909 delavcev ali 2,1 odstotka manj kot ob koncu lanskega junija. Največ zaposlenih je še vedno v družbenem sektorju, samozaposlenih je bilo 6.725, medtem ko je bilo pri zasebnikih zaposlenih le 2.332 delavcev. Čeprav je bilo v zadnjem času registriranih veliko novih zasebnih podjetij, to ni vplivalo na zmanjšanje števila brezposelnih, saj ta podjetja ne zaposlujejo delavcev ali pa v glavnem le lastnike, majhen pa je tudi delež tistih podjetij, ki se ukvarjajo s proizvodnimi dejavnostmi. Po podatkih, ki jih je objavila služba družbenega knjigovodstva v Murski Soboti, je pri zasebnikih zaposlenih le 5,6 odstotka vseh pomurskih delavcev.

Zanimivo sliko dajejo podatki o sestavi brezposelnih v Pomurju, saj je brez zaposlitve kar dobrih 40 odstotkov mladih do 26 let. Med vsemi brezposelnimi prevladujejo delavci brez izobrazbe ali z nizko stopnjo, saj je takšnih skoraj 60 odstotkov, v primerjavi z enakim lanskim obdobjem pa se je ob koncu letošnjega junija za 1,2 odstotka znižalo število tistih brezposelnih, ki imajo izobrazbo od tretje do sedme zahtevnosti stopnje. Stopnja brezposelnosti je tako v Pomurju dosegla že 16,8 odstotka in je za 2,8 odstotka višja od republiškega povprečja. Največjo stopnjo brezposelnosti, kar 24 odstotkov, ima gornjeradgona občina, to pa je posledica številnih stečajnih postopkov in reorganizacij podjetij v tej občini.

Če vse te podatke primerjamo s številom pomurskega prebivalstva, ugotovimo, da je bilo ob koncu junija zaposlenih 32,3 odstotka vseh prebivalcev, brezposelnih je bilo 6,5 odstotka prebivalstva, upokojenih pa 20,4 odstotka vseh prebivalcev Pomurja. Veliko upokojenec je predvsem posledica težav, v katere so zašla številna podjetja, ki so problem presežnih delavcev reševali z upokojitvami in na enega upokojenca pride v Pomurju le 1,6 delavca.

Iz tega bi se dalo sklepati, da je socialni položaj dobršnega dela pomurskega prebivalstva slab, vendar praksa kaže, da vendarle ni tako. V mnogih primerih namreč lahko govorimo o prikriti brezposelnosti in nemalo je takih, ki so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, vendar se znajdejo po svoje in si znajo poiskati vsajčasne vire dohodka. Konec letošnjega junija je dobivalo denarno nadomestilo za brezposelnost v Pomurju 1.346 upravičencev, denarno pomoč pa 1.725 upravičencev ali 36,8 odstotka vseh brezposelnih, to pa je manj, kot je republiško povprečje.

LUDVIK KOVAČ

Pomurski sindikat gradbeništva
v Opekarni Dolga vas

Očitni zastoji pri lastninjenju

Na seji območnega odbora sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Pomurja, ki se je udeležil tudi sekretar republiškega odbora sindikata gradbenikov Jernej Jeršin, so temeljito pretresli probleme v tej gospodarski panogi. Podatek, po katerem se je število zaposlenih v slovenskem gradbeništvu po letu 1990 zmanjšalo s 73 na 45 tisoč, je dovolj zgovoren. Poleg tega naj bi jih bilo še vedno okrog 10 tisoč preveč zaposlenih, to pa jasno dokazuje, da si brez večjih naložb ni možno zamišljati večjega napredka. Podobno je tudi v Pomurju, kjer se 16 gradbenih podjetij otepa z velikimi težavami, dolgovaška opekarna, kjer je bil sestanek, pa je edina zajeta v republiški sklad za razvoj podjetij.

Sicer pa so v razpravi osrednjo pozornost namenili lastninjenju in uresničevanju kolektivnih pogodb. Iz poročil predsednikov posameznih sindikatov je bilo razbrati, da je med gradbenimi delavci še precej nejasnosti glede uveljavljanja državnega certifikata. Zlasti je to opazno v slabših podjetjih, kjer marsikdo ne ve, ali mora certifikat vložiti v lastno podjetje ali ne. Pri mnogih je ustvarjeno napačno mnenje, češ da bodo na ta način ohranili delovno mesto. Za zdaj poteka lastninjenje, kot je povedala sekretarka pomurskega sindikata gradbeništva Zdenka Bobovec, zelo počasi, saj v nekaterih podjetjih sploh niso začeli s tem postopkom. Bojazen, da bo vladna agencija prevzela le dobre razvojne programe, je torej povsem umestna. Marsikje pa tudi računajo, da bodo ob navalu podjetij laže prišli do željenega cilja. Ob dejstvu, da je za 684 dnevnih migrantov v lendavski občini, ki prihajajo iz sosednje

Hrvaške, na voljo le kakih sto delovnih vizumov, je čutili vedno večji pritisk domačih nezaposlenih delavcev na delovna mesta, ki se bodo sprostila po ukinutvi enoletnih delovnih dovoljenj.

Glede uresničevanja kolektivnih pogodb pa je bilo rečeno, da bodo v pogajanjih z vlado vztrajali pri 12-odstotnem dodatku za posebne delovne razmere v gradbeništvu. Splošne kolektivne pogodbe v pomurskih gradbenih podjetjih uspešno izpolnjujejo, saj ni malo kolektivov, kjer stoddotno uresničujejo dogovorjeno, druge pa večinoma 80-odstotno. Sedaj pa potekajo pogajanja o panožnih kolektivnih pogodbah, pri čemer vodstvo tega sindikata vztraja pri 12 tarifnih razredih in ne pri 9, ker gre po njihovem mnenju za specifično dejavnost. Zato naj bi do 10. oktobra, ko mora biti podpisana panožna kolektivna pogodba, storili več za delovno zakonodajo na tem področju.

MILAN JERŠE

Vzeli hitro, vračajo počasi

Skupščina Republike Slovenije je v začetku decembra 1991 sprejela Zakon o denacionalizaciji, z njim pa naj bi odpravili krivice, ki so jih posameznikom povzročili zaradi odvzema premoženja. Že v pripravah na sprejem tega zakona so mnogi poudarjali, da s popraviljem krivic ne bi smeli povzročiti novih, saj je od takrat poteklo že več desetletij in v tem času se je marsikaj spremenilo. Za izvajanje denacionalizacijskih postopkov so odgovorni občinski upravni organi, ustanovljene so bile tudi posebne denacionalizacijske komisije, vendar zaradi pomanjkanja spremljajoče zakonodaje postopki niso mogli steči tako, kot bi želeli predvsem razlašenci. Tako sta bila Zakon o slovenskem odškodninskem skladu in Zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov sprejeta šele letos in tudi to je razlog, da je nerešenih še veliko zahtevkov.

Za pomoč občinskim upravnim organom za reševanje denacionalizacijskih zahtevkov so v soboški občini imenovali dve strokovni komisiji, eno za denacionalizacijo kmetijskih zemljišč, gozdov in kmetijskih gospodarstev, ter eno za denacionalizacijo zasebnih gospodarskih podjetij, stanovanjskih hiš, stanovanj, poslovnih stavb, poslovnih prostorov in stavbnih zemljišč. Prva komisija, ki deluje pri sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo, je dobila v obravnavo 276 zahtevkov, vendar je z njihovim reševanjem lahko začela šele po sprejemu prej omenjenih zakonov. Za 41 zahtevkov so razpisane ustne obravnave, pri 15 so takšne obravnave že opravili, za 12 zahtevkov je bilo poročilo o pravnem in dejanskem stanju poslano skladu kmetijskih zemljišč in gozdov, ki je zavezanec za vračilo zemljišč, 21 zahtevkov je rešenih z delno odločbo, 3 rešuje temeljno sodišče, dva sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora in enega sekretariat za gospodarstvo. Za 29 zahtevkov so ugotovili, da vračilo odvzetega

premoženja v naravi ni možno in bo o njih odločal slovenski odškodninski sklad, vendar že zdaj ugotavljajo, da bodo ti procesi dolgotrajni, saj sklad še nima sredstev za izplačilo odškodnine.

Druga skupna komisija za denacionalizacijo deluje pri sekretariatu za varstvo okolja in urejanje prostora ter pri sekretariatu za gospodarstvo. Na prvi naslov je doslej prišlo 147 zahtevkov za vračilo odvzetega premoženja, na drugega pa 21 zahtevkov. Sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora je doslej izdal 11 odločb in tako razlašencem vrnil poslovne prostore oz. vzpostavil lastninsko pravico na stavbnem zemljišču, 31 zahtevkov je zavrgel, trenutno rešujejo 8 zahtevkov, pri katerih je možno vračilo v naravi, precej zahtevkov pa je odstopil v reševanje drugim ustreznim ustanovam, največ odškodninskemu skladu. Od 29 zahtevkov, ki so v pristojnosti sekretariata za gospodar-

stvo, je le-ta 6 vlog odstopil ministrstvu za kulturo (objekti veljajo za kulturnozgodovinske spomenike), izdal je že tudi dve odločbi za delno vračilo premoženja, medtem ko vse druge vloge še niso rešene.

Ker je največ pripomb na račun dela denacionalizacijskih komisij, je potrebno zagotoviti, da je reševanje zahtevkov v pristojnosti omenjenih upravnih organov, komisije pa so jim pri delu le v pomoč. V upravnih organih pa zatrjujejo, da je vzroke za počasno reševanje vlog potrebno iskati tudi v slabi kadrovske zaslednosti, vendar ugotavljajo, da kljub začetnim težavam zahtevke rešujejo v okviru možnosti. Da bi to delo v prihodnje pospešili, izvršni svet naložil predstojnikom upravnih organov, dajo na voljo delavce s pravno in ekonomsko izobrazbo za vodenje denacionalizacijskih postopkov od izdaje odločbe.

LUDVIK KOVAČ

Kompasov sodelavec priskrbel v enem mesecu Pomurju 3300 prenočitev tujih gostov – Izkoristili bližino zdravilišč in meje

Navdušeni nad Soboto in pokrajino

Julija in avgusta so lahko Sobočanci opazili, da se pred hotelom Diana v Murski Soboti nenehno ustavljajo tuji avtobusi. Dnevno so se izmenjali kar trije – to je namreč za tako majhen hotel in majhno mesto zelo veliko.

Milan Grah, ki že osem let dela v soboški poslovalnici Kompara, nam je pojasnil, da so v juliju in avgustu uspeli dobiti v Mursko Soboto čez tisoč tujih gostov pretežno iz severnega dela Nemčije, pa tudi iz Nizozemske, Belgije, Amerike in Irske, ki so po tri dni prenočevali v hotelu Diana in skupno ustvarili 3300 prenočitev. »Že 89. in 90. leta je Kompas skupaj s Kompasom München sodeloval v akciji, ki jo vodi nemška firma; smisel te akcije je prodaja počitniških programov na prav poseben in zanimiv način: zberejo prijave določene strukture ljudi in jih popeljejo na tridnevni izlet v nove, neznane kraje. Teme-ljijo na množičnosti. Če se sodelovanje z določeno pokrajino obnese, to ponavljajo tri leta, potem pa spet izberejo nove kraje,« je povedal Grah, glavni organizator bivanja tujih gostov v Pomurju. Po vojni si nemška firma ni upala več voziti gostov v Slovenijo; šele letos so uspeli zbrati dovolj prijav tudi za ta Trikotnik držav.

Nosilec letošnje akcije je Kompas Frankfurt, izvajalec pa Kompas Murska Soba skupaj z Dianom. Program bivanja tujih turistov je bil letos mnogo pestrejši kot prejšnja leta, k čemu je pripomoglo predvsem to, da je bil organizator nekdo tretji, ki je znal povezati ponudbo vseh zdravilišč in hotelov v Pomurju.

»Skupina je prišla prvi dan v Diano, kjer smo jo sprejeli že takoj pri izstopu iz avtobusa, jo pozdravili in namestili; spali so v glavnem v Diani, če pa ni bilo dovolj prostora, pa tudi v hotelu Jeruzalem v Ljutomeru in v hotelu Radin v Radencih. Vsak dan je prispel avtobus gostov, ki so ostali tri dni. Skupno je prišlo 24 avtobusov oziroma čez tisoč gostov. Drugi dan bivanja so imeli predstavitev programov v Vikendu v Radencih – moram reči, da smo s težavo našli primeren prostor, vendar v Vikendu ni bilo problemov, vse je ustrezalo zahtevam partnerja – tam so imeli tudi kosilo, nato pa popoldne kopanje v zdravilišču. Zvečer smo jih peljali v Belince, kjer so ob zvokih domače glasbe in ob plesih folklorne skupine ve-

čerjali. S sodelovanjem KUD-a Beltinci smo uspeli ustvariti novo vrsto turistične ponudbe: da si gostje ogledajo ples in običaje v izvirnem okolju, v Belincih, in ne v zdraviliškem hotelu. Igrali so belinski tamburaši, Marko banda in Kocipir, plesali pa vsak večer po štirje ali pet parov; domačinke iz Turnišča in Lipovec so predstavile izdelovanje izdelkov iz koruznega ličja in slame. Na-

slednji dan smo jih odpeljali na izlet po Pomurju – prek Martjanec, Križevca in Hodoša na Madžarsko do Sombotela, nato čez Heiligenkreuz v Avstrijo in preko Kleka in Radgone na Jančev Vrh – v tamkajšnjem hramu smo imeli potem poskušnjo vin in predstavitev naše turistične ponudbe. Tu smo jih zasipali s prospekti in katalogi.«

Drugo leto spomladi bodo spet sodelovali v akciji, saj so bili tokratni gostje in tuji partner nadvse zadovoljni. Število gostov in prenočitev bo najver-

jetneje dvakrat večje. Ena od pomembnih reklamnih vab na prijavo na potovanje v Trikotnik dežel je bila napoved, da lahko potujejo samo z osebnimi izkaznicami. Vsi so tudi prinesli brez potnih listov, zaradi česar se je bilo na mejah nekaj zapletov, ki pa niso bili nerešljivi. Z dobro voljo in sodelovanjem obmejnih organov bi lahko v prihodnje tudi ta problem večkratnega prestopanja meje rešili, ki bivajo v okviru enotnih nizirane skupine, z lahko re-

BERNARDA B. PEČEK

Mesna industrija Pomurka mora preživeti

Rezultati gospodarjenja letošnjega prvega polletja v Mesni industriji Pomurka še niso takšni, da bi lahko trdili, da so se v podjetju znebili težav, nekateri podatki pa kažejo, da se razmere vendarle premikajo nekoliko na bolje. Pomurka je polletno gospodarjenje sicer sklenila s 159 milijoni tolarjev izgube, vendar ne dosega niti polovice lanske izgube, ki je v lanskem prvem polletju znašala 350 milijonov tolarjev. Milan Bratkovič, ki je pred štirimi meseci prevzel vodenje Mesne industrije, pravi, da je polletna izguba posledica obveznosti iz preteklosti. Z večinskimi upniki so se sicer dogovorili za odlog vračila nekaterih dolgov, vendar obresti morajo obračunavati, te pa so tudi vzrok za nastalo izgubo, saj je tekoče poslovanje od maja pozitivno.

Izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti zaenkrat še ni zadovoljiva, tudi dela za 885 zaposlenih (toliko jih je trenutno v Pomurki skupaj z vsemi družbami) ni dovolj, vendar pravijo, da jim je uspelo dokaj dobro rešiti problem presežnih delavcev. 110 so jih odpustili že pred prihodom sedanjega direktorja Bratkoviča, zdaj pa še dodatnih 134, njihov cilj pa je, da bi sedanjim zaposlenim zagotovili dovolj dela. Jih pa pri tem pestijo številne težave, saj zaradi pomanjkanja živine na domačem tržišču koljejo manj, kot so potrebe, te težave pa delno nadomeščajo z uvozom žive živine in mesa. Zaradi močne konkurence imajo težave tudi s prodajo, vendar jim uspeva, da s prodajo na domačem trgu ustvarijo mesečno realizacijo v vrednosti 3 milijone nemških mark, poldrugo milijardo nemških mark pa ustvarijo še z izvozom. Pred kratkim so podaljšali izvozno re-

ševanje klavne kakovosti. Pri govedu so prešli na ocenjevanje po evropskih standardih, posledice pa reja že čutijo. Za tiste, ki vztrajajo na kakovostno govedo, pomeni nov način ocenjevanja vsaj ceno, za druge pa še vedno nižjo. Če je bila doslej vsota mladega pitanega goveda uvrščena v ekstra razred, po novih merilih v E-narodu

Z uprave za notranje zadeve v Murski Soboti je prišla pred kratkim ovadba zoper Milana Bratkoviča, sodnega direktorja Mesne industrije Pomurka. Zaradi suma na protipravnost petih kaznivih dejanj zlorabe položaja ali prave odgovorne osebe, ki naj bi protipravnost pridobil premoženjsko korist. Milan Bratkovič vse obtožbe zanika in pravi, da so dela tistih, ki želijo slabo Mesni industriji Pomurka, vendar je prepričan, da to ne bo vplivalo na njegovo delo v Pomurki. Trdi, da ima Pomurka vse možnosti za preživetje in tudi sam bo s svojim mesom dokazal, da je sposobna preživeti. V teh štirih mesecih, odkar je v podjetju, so se razmere bistveno izboljšale, kljub presežnim delavcem so odpustili le malo ljudi in z iskanjem novega dela skušajo zaposlenim zagotoviti delo.

gistracijo za Evropsko gospodarsko skupnost in Združene države Amerike, prav s tem pa se jim odpirajo tudi nekatere nove možnosti za prodajo. Ponovno naj bi začeli delati za McDonalds, dogovarjajo pa se tudi o dobavi mesa in izdelkov za ameriško vojsko.

Če želijo biti uspešni na zahtevnih tujih trgih, se morajo prilagajati razmeram, ki veljajo na teh trgih, zato so

le 14 odstotkov vseh zaklanih govedi. Na nov način ocenjevanja klavne kakovosti so s 1. septembrom prešli tudi na prašičih in napovedujejo, da bo to za rejce še bolj bolelo kot za rejce govedi. Vse to je posledica veljavnosti seveda posledice vstopa Slovenije v Evropo in prilagajanja kakovosti in razmeram, ki ne rešajo kakovost in raz-

LUDVIK KOVAČ

Slabi obeti za prihodnost

Če smo ob pregledu polletnih rezultatov pomurskega gospodarstva ugotavljali, da se nekatere negativne težnje nadaljujejo, podobne ugotovitve veljajo tudi za slovensko gospodarstvo. Rabel zasak na bolje pa je opaziti v prvih mesecih drugega polletja, saj je po podatkih, ki jih objavlja Ekonomski inštitut pravne fakultete v Ljubljani, industrijska proizvodnja v juliju začela rahlo narastati, skupna zaposlenost pada počasneje, se pa kljub vsemu dosegajo hitro povečuje brezposelnost. Tudi zunanjetrgovinski prihodek se zmanjšuje, čeprav nivo še vedno opozarja na pomanjkanje ustrezne zaščitne politike. Julijska inflacija je bila najvišja v zadnjem času, povečuje pa se domače povpraševanje, to pa tudi posledica povečanja realnih osebnih dohodkov. Slednje pa bo lahko imelo tudi negativne posledice, saj se bo ob nadaljnjem povečevanju realnih osebnih dohodkov zmanjšala gospodarska aktivnost.

Z izjemo januarja se je industrijska proizvodnja vse do julija zmanjševala, povečala pa se je v juliju, ko je narasla za 0,62 odstotka. Kljub tej višji rasti pa julijska proizvodnja še vedno za 4 odstotke zaostaja za letošnjim julijem, v letošnjem prvem polletju pa za primerljivo lanko za 6 odstotkov. Če letošnje julijске proizvodnje primerjamo še z največjo v letu 1987, je ta manjša za 31 odstotkov in je enaka julijem v letu 1976. Tako je v letošnjih prvih sedmih mesecih industrijska proizvodnja za 37 odstotkov pod doseg najvišje primerljive, to pomeni, da se bo morala za vrhitev na raven v letu 1987 povečati za 59 odstotkov ali skoraj za dve tretjini. Z nadaljevanjem julijskih teženj bi za potrebovali kar nekaj let, vendar pa je trenutno gibanje industrijske proizvodnje negotovo. Kot ugotavljajo v Ekonomskem inštitutu pravne fakultete, v zahodni Evropi še traja recesija, kaže se tudi njena širitev v vzhodno Evropo, vsaka najmanjša napaka ekonomske politike pri plačah

lahko dokaj hitro zavre ali sedanje težnje postavi na glavo. Tako se bo po vsej verjetnosti zgodilo, da bo triletnemu obdobju hitrega in neprekinjenega upadanja proizvodnje sledilo vsaj enako dolgo obdobje nihanja, ko se bo proizvodnja dvigala in padala.

Da je bila rast plač dokaj nerealna, potrjujejo podatki o gibanju prodaje v trgovinah na drobno, saj se je v poletnih mesecih povpraševanje prebivalstva zelo povečalo. Letošnja julijska prodaja je tako bila že skoraj enaka kot julija 1990 in za dobrih 14 odstotkov večja kot v lanskem juliju. Tudi v prvi sedmih mesecih je bila prodaja za skoraj 3 odstotke večja od primerljivega lanskega obdobja.

Se vedno neugodno je gibanje zaposlenosti, kjer so podatki le za družbeni sektor, kažejo pa, da je bilo ob koncu junija zaposlenih 630 tisoč delavcev, kar je okoli dva tisoč manj kot maja, za 26 tisoč manj kot v lanskem juniju in kar za 205 tisoč manj kot v juniju 1987. Zaposlenost se je zmanj-

ševala v gospodarstvu, skupna zaposlenost pa bi bila še nižja, če v tem obdobju ne bi narasla zaposlenost v negospodarsstvu. Tu se je od leta 1987 število zaposlenih povečalo za okoli 5 tisoč oz. za 4 odstotke, krizo brezposelnosti pa je deloma blažilo še zaposlovanje v zasebnem sektorju in samozaposlovanje. Število samozaposlenih se je od leta 1987 povečalo za dve tretjini in to na 101 tisoč, žal pa se je zaposlovanje v zasebnem sektorju v tem času povečalo le za desetino. Hitreje je bilo tudi upokojevanje, tako da se je število brezposelnih od leta 1987 do zdaj povečalo »le« za 114 tisoč.

Da kriza brezposelnosti še vedno ni tako huda, kot bi pričakovali, je delno tudi v tem, da se veliko ljudi zaposluje na črno in njihovi dohodki niso zabeleženi. Po drugi strani pa takšno zaposlovanje vpliva na tiste, ki se zaposlujejo legalno,

saj mora država davčne utaje prvih nadomestiti z višjimi davčnimi stopnjami, to pa vpliva tudi na zaostrovanje krize v gospodarstvu.

Posledice vsega tega bo čutili še dalj časa, čeprav zadnje težnje kažejo, da zaposlenost v družbenem sektorju pada nekoliko počasneje. Brezposelnost je dosegla 14,3-odstotno stopnjo, ekonomska politika zaviranja in odpravljanja brezposelnosti pa je izredno zapletena. Kot smo že zapisali, bo zaradi visoke ravni plač zaposlovanje še naprej ovirano in bo lahko uspešnejše le, če bo doseženo zadostno družbeno soglasje, ki bo omogočilo socialnega pakta. Če tega ne bo, se bomo mogli sprijazniti z dolgotrajno visoko stopnjo brezposelnosti in v tem času bodo lahko celi sloji prebivalstva izgubili kakršno koli gospodarsko prihodnost.

LUDVIK KOVAČ

Prenovljena restavracija hotela Zvezda

Radenska je v hotelu Zvezda prenovila restavracijo, ki je po novem opremljena v bidermajer stilu. Ob tem pa so izboljšali tudi jedilnik, za katerega so dobili tudi nagrado. S tem so zaključili prvo fazo obnove. V prihodnje nameravajo urediti in preurediti še preostale prostore hotela; točilnico, pivnico, posebno sobo ter vhod v restavracijo. Načrtujejo tudi prenovitev hotelskih sob.

Poslovni sistem Radenske se je odločil, da bodo vlagali sredstva v vzdrževanje in prenovi že obstoječih gostinskih lokalov. Novica o obnovi hotela Zvezda je razveselila. Tudi zato, ker so še drugi gostinski lokali v sklopu Radenske Zvezda (in tudi drugi) potrebni prenove in spremembe, še posebej motel Radenska in podobni. Lokali, ki prav go-

tovo ne pripomorejo k dobremu ugledu Radenske, in s tem tudi pokrajine ob Muri.

Restavracijo so obnovili. Vsi skupaj pa si želimo tudi, da bi se s prenovljeno restavracijo izboljšala tudi kakovost storitev, predvsem ponudbe in strežbe.

ALEKSANDRA NANA
RITUPER

Milijardo tolarjev je »pokosila« suša

Po suši je klestila še toča

Na travnikih in njivah ter v vinogradih in sadovnjakih v občini Lenart je imela letos najboljšo »košnjo in žetev« suša, saj je kmetovalcem, gozdarjem in ribičem po ocenah izvršnega sveta Skupščine občine Lenart povzročila skoraj milijardo tolarjev škode. K tej škodi pa je treba pristeti še stroške, ki so jih imeli številni kmetovalci in drugi prebivalci lenarske občine z dovozom pitne vode, saj so mnogi vodnjaki v osrednjih Slovenskih goricah v letošnjem poletju popolnoma presahili. Tudi po tem ko je deževje vsaj malo razmočilo suha tla, se gladina vode v številnih vodnjakih ni bistveno povečala.

Sicer pa bo v Lenartu natančneje ugotovila škodo zaradi suše in drugih naravnih katastrof posebna občinska komisija, ki je že vse kmetovalce in pridelovalce hrane v občini pozvala, da do 10. septembra natančno popišejo in prijavijo škodo.

V občini Lenart bi morda lahko vsaj delno prispevali k sanaciji škode po suši, če ne bi zabredlo v globoko krizo tudi gospodarstvo. Tako je v Lenartu šla v stečaj že skoraj polovica tovarn oziroma tovarniških obratov, poleg tega pa še naprej upada fizični obseg industrijske proizvodnje, izgube so nekajkrat večje kot lansko leto in tudi večje kot akumulacija, poleg tega pa se čedalje hitreje povečuje število brezposelnih. Stopnja brezposelnosti se, so ugotovili na nedavni seji občinskega izvršnega sveta, približuje že 25 odstotkov, to pa je najvišja stopnja brezposelnosti v občinah podravske regije, verjetno pa je občina Lenart tako kot po razvitosti vodilna v Sloveniji tudi po problemih brezposelnih delavcev.

Glede na vse težave, ki so se nakopičile v tej občini, Lenartčani pričakujejo, da jim bo posledice suše letos pomagala ublažiti država s solidarnostnimi sredstvi.

V minulih dneh pa je več krajevnih skupnosti v Lenartu, še posebej v okolici Benedikta, prizadela tudi toča, podobno kot pred mesecem dni v okolici Sv. Ane in okoliških krajev. Kako si bodo v Lenartu pomagali zaradi škode po toči, ki je po suši še dodatno prizadela številne kmetovalce, je še veliko vprašanje.

Tomaž Kšela

NAJ

ZA NAŠE ZVESTE STRANKE IN ZA VAS, KI NAS DO SEDAJ ŠE NISTE POZNALI

trgovsko podjetje, d.o.o.

INTRADE

Prešernova 3, MARIBOR
Tel./telex 062 27 528

posebna ponudba od 11. do 18. septembra
IZDELKI SVETOVNO ZNANEGA KOREJSKEGA
IZDELOVALCA AVDIO- IN VIDEO-TEHNIKE
SAMSUNG

Vsak četrtek Vestnik

Seja mestnega sveta Murska Sobota Zaradi šole sivi lasje

Da je problematika sofinanciranja etapne gradnje druge razprave na seji mestnega sveta. Pri tem so se opirali na dejstvo, da je občinska vlada, ki opredeljuje, da bo v prihodnje pa naj bi dokončali prizidek in začeli z obnovo starega dela šole. Po časovnem načrtu bi v letu 1995 kupili potrebno opremo, leto kasneje pa so predvideli dokončanje gradbenih del. Šele v letih 1997-2000 pa naj bi gradili telovadnico. Pri tem v občinski vladi računajo na dodatni denar, ki bi ga prispevalo mesto.

Na seji soboškega mestnega sveta pa smo slišali, da z njimi ni bila sklenjena nikakršna pogodba in zato ne upravičeno sprejemati nobene odgovornosti, ker je občinski upravni organ pač prevzel obveznosti za dokončanje te pomembne naložbe. Posebej zato, ker mestni svet ne preve. Poleg tega mestno prebivalstvo ne kaže pripravljenosti za sprejetje novega krajevnega samopriskpeva, to je med drugim potrdila tudi nedavno izpeljana anketa, saj je večina anketiranih Sobotčanov. Kot je v razpravi opozorila predstavnica druge osebnosti, je kolektiv zaskrbljen zaradi nekaterih izjav predstavnika izvršnega sveta, da se bo gradnja omenjene šole začela in da tudi stara telovadnica ne bo usposobljena do leta, saj je mnogokje že ogrožena varnost šolarjev. Če štali, bo gradnja šole upočasnjena, zgradba pa ne bo nastala do predvidenega roka.

V nadaljevanju se je znova načeli cestno problematiko. Tako so sprejeli ponudbo SGP Pom-Grad za ureditev črte in Cankarjeve ulice. Kot najcenejši ponudnik naj bi za 3,5 milijona tolarjev. Dokončno se bodo odločili o dveh ponudnikih (Nigra in Pom-grad) za ureditev Cvetkove, Metodove in Severjeve ulice na naslednji seji mestnega sveta. Še prej pa nameravajo postaviti posilansko vodotok naj bi letno vozilo kar deset tisoč tovornjakov. Vsi niso od asfalta.

MILAN JERŠE

Na Cankovi pa ne 'conka' več

Na Cankovi je bilo minulo nedeljo dokaj praznično. Kako tudi ne, saj so naposled tudi pri njih uredili primerne prostore za otroški vrtec in napeljali cevi, občinskega vodovoda, po katerem so dobili v vas zdravo pitno vodo.

»Pot, ki je peljala do zdrave pitne vode, je bila dolga in težka. Prehojeni koraki so nas pripeljali do cilja, želja se je uresničila. Od leta 1977, po izbruhu zlatenice, se je začelo premikati. Zelja po vodi se je iz leta v leto stopnjevala, še posebej zato, ker so analizirani vzorci vsakokrat pokazali, da voda ne ustreza kemijskim in biološkim normativom. Končno je krajevna skupnost naročila projekte za sekundarno vodovodno omrežje in kanalizacijo. Zgraditev kanalizacije bo naslednji in večji projekt vasi Cankova in je nujno potreben...«

Namenu bomo danes predali tudi obnovljene prostore otro-

škega vrtca, ki je dobil povsem novo, lepšo notranjo podobo, ter otroško igrišče,« je med drugim v uvodnem pozdravu dejal predsednik sveta KS PETER OBAL.

Povedal je tudi, da je potekala gradnja vodovodnega omrežja v treh fazah in da so prvo (zgraditev primarnega cevovoda idr.) skoraj v celoti financirali iz občinskega proračuna. Delež posameznega gospodinjstva je znašal le 8.000 tolarjev. Zdravo pitno vodo (in dovolj) ima zdaj okrog 90 odstotkov domačij v Cankovi, ostalim pa bodo priključili pipe v prihodnjih dneh.

Slavnostna govornica na prireditvi pa je bila podpredsed-

nica Izvršnega sveta SO M. Sobota BRIGITA BAVČAR, ki se je najprej spomnila časov, ko je bila še novinarka Vestnika in Radia Murska Sobota ter v svojih zapisih večkrat opozarjala na probleme z vodo

je tudi potrebo po novih šolskih prostorih na Cankovi, in da je ta naloga zajeta v srednjeročnem programu občine. Kdaj bodo lahko začeli z gradnjo, pa je precej odvisno od države, od katere pričakujejo,

Ventil na vodovodnem omrežju pa je odvil predsednik sveta KS Peter Obal in voda je brž curkoma »privrela« po gasilski cevi.

(conkanje), neustrezne prostore za najmlajše idr.

Še vedno sem prepričana, da večji prostor kot brizgalna potrebujejo ljudje in še posebej najmlajši, ki so imeli pripravo na šolo v neustreznih prostorih. Zato je bila odločitev, da večino letošnjih proračunskih sredstev za naložbe v otroško varstvo nameni za cankovski vrtec, argumentirana. Podkrepljena pa tudi z dejstvom, da ste nekdanje stanovanjske prostore sedanjega predsednika sveta krajevne skupnosti Cankova, g. Petra Obala, namenili prav otrokom,« je med drugim povedala g. Bavčarjeva. Omenila

da bo primaknila sredstva iz sklada za demografsko ogrožena območja.

Dodajmo še podatka, da je stala obnova vrtca okrog 7,7 milijona tolarjev, vrednost napeljave vodovodnega omrežja pa je okrog 13,5 milijona tolarjev.

Kot je to zdaj že skoraj povsod prešlo v navado, je vrtec in vodovod blagoslovil cankovski župnik ANTON FAKIN, kulturni program pa so pripravili otroci iz vrtca in šolarji.

Besedilo in posnetka: JOŽE GRAJ

Simbolična otvoritev prenovljenih prostorov otroškega vrtca. Za to čast so izbrali podpredsednico Izvršnega sveta, SO, M. Sobota Brigito Bavčar.

ribogojništvo

Predsednik Ribiške družine G. Radgona Andrej Vreča o problemih ribištva in ribogojstvu

Za koga delajo?

»Angažiranost nekaterih ribičev je res maksimalna. Srečujemo se z velikimi obremenitvami, ogromnim številom prostovoljnega dela, ob tem pa zanemarjamo svoj poklic. Ker pa se šele sedaj pripravljajo zakonski akti, pravzaprav niti ne vemo, kakšna bo urejenost v prihodnje, za koga pravzaprav delamo,« je povedal ne preveč dobro razpoložen predsednik Ribiške družine G. Radgona Andrej Vreča. Razumljivo, kajti v ribištvi (kdor je ribič tudi z dušo, ne pa le na tekmovalnih) je veliko dela za vse. Vse gramoznice bi morali dodobra očistiti, saj imajo že določeno število let. V ribnikih se razvija zelena alga, ki jim dodatno otežuje delo. Pred leti je bil zaradi nje velik pogin rib v Lutvercih.

In kako je z vodotoki?

»Plitvica je sedaj že drugo leto suha; lani smo ribe tam reševali, vendar nam je narava pravzaprav pomagala. Tam so bile ribe bolne in so imele pigmentne pike, to pa je zajedalec, ki se ga ne moreš nikakor rešiti. Zadržuje se v mulju in ves potok je bil okužen. To je sicer kožni zajedalec, vendar se okužba pozna tudi na mesu. Kjer so tudi črne pike. Katastrofalen poseg narave nam je v tem primeru pravzaprav koristil. Ščavnici zagotavljamo vodo iz Negovskega in Blaguškega jezera; v strugo spuščamo dodatno več vode, kot pa je dotoka v jezero, zaradi česar je gladina vode že precej znižana. Računamo na jesensko deževje, ki jih bo spet malo napolnilo.

Hrastje-Mota... tu pa so besede zastopaj. Obljubljajo takšno in drugačno ureditev, toda če se vse skupaj od tam ne bo odpeljalo, ne bo nič pomagalo. Nihče namreč ne ve, kaj je tam spodaj na smetiščih, nad katerimi danes že raste koruza. Mesto Radgona še sploh nima prave čistilne naprave; ko je bil sejem, smo s cisternami vozili odplake v Muro... to je tako kot bi prelivali iz enega v drugo vedro. Tudi vsi odpadki iz Mira ne bi smeli v Muro. Nekateri ribiči, čeprav so moški, ne zdržijo ob bregu Mure, ko vidijo, kaj vse teče vanjo.

Drugače pa je na levem bregu Mure, ki je tudi pod vašim nadzorom?

»Prekmurjska stran od Gederovca, Rankovca, Petanjca, Tišine in Gradišča, ki je tudi pod našim nadzorom, pa je urejena. Na primer pri rankovski jami so vaščani sami zahtevali, da se očisti in uredi, vse so s stroji izkopali. Vse kaže, da ribiči v domačem kraju bolj skrbijo za svoje okolje kot tisti, ki stanujejo v Muri.

jejo v mestih in hodijo nekam daleč le na nedeljski ribolov. Pa tudi razmišljanje kmetov je danes že drugačno. Nedolgo nazaj me je neki kmet prosil, če lahko vzame nekaj vode iz gramozne jame. Rekel je, da ne bo jemal vode iz Plitvice za napajanje živine, saj vse spuščajo po jarkih in to pride v Plitvico. Zanimivo, da jih za živino bolj skrbi kot zanje. Tudi zdaj, ko vi-

Andrej Vreča, predsednik Ribiške družine G. Radgona

Opuščena gramozna jama med Rankovci in Gederovci - pri Belem križu - je vzor urejenega ribnika, kjer se radi ustavljajo tudi številni tuji turisti.

dijo, da je Ščavniška dolina uničena, kmetje začnejo razmišljati in pravijo: Saj mi nismo tako mislili. Podobno je v Apaški dolini, kjer so reševali uničeno podtalnico na ta način, da so ljudem naredili vodovod, samo da bo mir. Ljudje pa so v tiste stare vodnjake speljali greznico...

Kako je z ribogojstvom pri nas, so lastniki ribnikov, ki organizirajo razna tekmovanja, vključeni v ribiško družino?

»To je problem. Lani smo imeli veliko razpravo o tem, kako bi lahko bilo ribogojstvo dodatni vir zaslužka za kmete. To je lepa zamisel, žal pa so jo ponudili kmetom. Ne vem, ali v radgonski občini kateri kmet dela ribnik. Ribnike delajo v glavnem lastniki počitniških hišic, to pa ni tisto, kar je zakon načrtoval, čeprav dobijo prav na tej zakonski osnovi vso potrebno lokacijsko in gradbeno dokumentacijo. Tudi to ni prav, da se da nekomu gramoznica za vzrejni ribnik. To, kakršni so sedaj ti ribniki, sploh ni podobno pravih ribnikom - to niso pravi ribogojci. Ne vem,

zakaj je tako. Eni jih imajo zato, da prireajo tekmovanja, vendar to ni športni ribolov, to je le »haklanje«. Ne vem, kakšen užitek je lahko to? Poleg tega so to majhni ribniki, v katere natrpajo 2 tona krapov. To ne pelje nikamor. Mi imamo pripravljen predlog ureditve in čakamo, da ga potrdi občina ali kakšen inšpektorat. S tem ko nekdo vloži prošnjo za gradnjo ribnika, mora natančno povedati, za kakšen ribnik gre: bo to naravni ribnik, vzrejni ribnik ali pa ribnik, ki bo turističnega pomena. To so tri različne zadeve in vsaka zahteva drugačen način gospodarjenja. Gospodarjenje z ribniki bi moral nekdo nadzirati. Zdaj je vse to brez nadzora!«

Ali imate ribiči sploh možnost, da vplivate na izdajanje soglasij?

»Ne, zaenkrat še ne. Slišal sem govoriti g. Kristofiča, da so ga povabili na ogled parcele ravno nad našim vzrejnim ribnikom v Lastomercih. Ta potok komajda zadovolji naše potrebe, ob suši pa večkrat celo presahne. Če bo šla občina z dovoljenji res mimo nas, potem ne vem, kako... Mene vse to tudi osebno prizadeva, kajti v zadnjih letih sem delavnico precej zanemaril, ker sem se ukvarjal predvsem z ribiško družino. Poleg tega pa sploh ne vemo, kakšni bodo zakoni, kam bomo spadali, pa kako smo se borili za Ščavnico, za opuščene gramoznice... Tudi naša usmeritev v prihodnje je tržno-turistična.«

To seveda zahteva čelga človeka - poklicno ukvarjanje z ribištvom in njegovo turistično prodajo. Boste ustanovili podjetje ali prepuščili te naloge podjetnim posameznikom, seveda ribičem?

»To je še vprašanje. Vendar pa se z našimi objekti že pripravljamo na to. Na primer ribiške kočice v Konjišču, Podgradu, Hrastju-Moti in Gradišču so že skoraj pripravljene. Poslovanje lokalov s ponudbo jedi in pijače ne bo problem, vendar želimo imeti tudi turistične sobe. Starjši se bomo morali verjetno umakniti in prepuščati vaje mlajšim, ki so podjetnejši. Moramo pa biti pripravljeni, da nam ne bi že drugo leto kdo očital, češ kaj se pritožujemo, saj nismo imeli nič pripravljene. To ni res, mi že dolgo načrtujemo turistično izrabo ribnikov.« BERNARDA B. PEČEK

Suša in nenačrtovano odvzemanje vode iz potokov ogrožata živalski svet v slovenskih vodah

Ribja pravica do vode

Zakonska neurejenost določenega področja pride na plan v vsji svoji širini prav v ekstremnih razmerah; tudi pomanjkanje vode zaradi nenormalno visokih temperatur in redkih padavin spada med takšne razmere in povzroča številne težave. Doslej smo poročali predvsem o težavah tistih, ki so neposredno in najbolj vidno prizadeti - na primer studenci so presahili, zato je potrebna na mnoge kmetije dovažati vodo s cisternami; zaradi pomanjkanja padavin koruza in sladkorna pesa na poljih nista tako dozoreli kot ob normalnih vremenskih razmerah. Kmetijski politiki govorijo zadnje mesece predvsem o reševanju sušnih problemov pri kmetovalcih in načrtovanju velikih namakalnih naprav. Le redki pa se spomnijo, da imajo poleg kmetovalcev probleme tudi drugi. Med njimi so prav gotovo ribiči, ki pa jih ne vladajo in ne kmetijski strokovnjaki ne jemljejo enakovredno kot druge kmetijske proizvajalce - ker se pač ne preživljajo s svojo dejavnostjo in ker sta obdelovanje polj in reja živine pomembnejša kot vzreja rib. In ker jih ne jemljejo enakovredno kot druge kmetijske proizvajalce, jih tudi ne jemljejo resno pri načrtovanju nacionalnega namakalnega programa.

Čeprav so prav ribiči in ribogojci vsa leta nazaj budno spremljali kakovost voda in življenje v vodi in ob njej, so nanje pri načrtovanju namakalnih sistemov enostavno pozabili - kakor vedno da sedaj, ko je postala voda zaradi suše pomembna za kmetovalce, o njej ne bi smeli govoriti nihče drug. Ali ima res prav vsak, ki ima premalo namočena polja, pravico kupiti črpalko in črpati

vodo iz najbližjega ribnika ali potoka? Spet drugi si enostavno zajezi potok in naredijo svoje zbirališče vode, od koder črpajo vodo za namakanje, pri tem pa jih ne zanima, kaj se nizvodno dogaja z živalstvom.

Kmetijski strokovnjaki in načrtovalci velikih nacionalnih projektov pa pozabljajo, da so bili to poletje največji problemi zaradi suše prav tam, kjer so v preteklih letih opravili obsežne hidroreregulacije in hidromelioracije. Skratka tam, kjer so se vzorno trudili, da bi vodo čim hitreje spravili v našega človeka. Pri načrtovanju nacionalnega programa namakanja bi morali biti strogo določeno, da lahko namakajo le s tisto vodo, ki bo na voljo potem, ko bodo zagotovljene normalne življenjske razmere za vse živali in rastline v nekem vodotoku ali jezuru.

Dušan Bravničar (strokovnjak v okviru združenja ribogojcev) je zbral podatke, po katerih je zaradi suše 20 odstotkov slovenskih potokov povsem izsušenih, začasno izsušenih ali pa je v njih prišlo do dodatne zastrupitve - v vseh primerih je pogin rib in drugih prebivalcev potokov nezavestno. Problemi zaradi namakanja so še večji kot zaradi suše. Tudi v okviru ribištva bi morali pripraviti program zaščite okoliš, flore in favne v vodi. Kmetija, flore in favne v vodi za najtistvo skrbi le za vodo za namakanje. Prej so delali megalomanske projekte za hidromelioracije, sedaj pa bodo spet delali megalomanske projekte za namakanje površin, ki so jih namakanje površin, ki so jih sami izsušili. Dejstvo je, da je v Sloveniji mogoče namakati s črpanjem vode le iz največjih vodotokov: Save, Drave in Mure. Vsi preostali vodotoki niso primerni za namakanje.

Če se bo nenačrtovano odvajanje vode iz potokov in ribnikov nadaljevalo, bodo ribiči morali ukrepati po sodni poti: z vložbami vsakega, ki se bo ne takšen način prekršil zoper živalski in rastlinski svet. Prav tako bodo prijavljali vse, ki bodo »na črno« zaježili potok, si ustvarili ribnik ob neprimeren pretoku količine vode v potoku, ali pa z umetnim jezerom poskušali narediti dvojno elektrarno!

BERNARDA B. PEČEK

ZORAN VIDIC, član Ribiške družine Murska Sobotica: »Na našem območju se je zaradi suše močno zmanjšalo število žab, ki so glavni vir prehrane za štorčije. Marsikomu se zdi, da se je število štorčij povečalo, pa ni tako. Ker ni več močvirij z žabami in drugo hrano, so se štorčije v iskanju hrane približale človeku - zato jih tudi pogostje opazimo kot prejšnja leta. Naša ribiška družina ima ribe predvsem v gramoznicah in reki Muri, v njen jih je kar precej. 5 metrov globine je dovolj za preživetje vsake ribe; zaradi suše mogoče ni takšnega razmnoževanja kot bi moralo biti. Seveda pa je največji problem v Ledavi in Ledavskem jezeru, kjer je izsušitev nenormalna - jezero je ostalo brez dveh tretjin vode. Lani jeseni smo vložili tri tone krapov, vendar pa ne bo prirasta in ne naravnega drstenja rib. Na Ledavskem jezeru je bila lani uničena tudi 1 tona školjk brez-zotk. To sicer nimajo posebne tržne cene, so pa naravni čistilec vode, del narave.«

Ledava in Ledavsko jezero imata le tretjino vode; ribiči se morajo zadržati na obrobju jezera, kako ohraniti vsaj nekaj rib, nekateri pa še naprej mirno črpajo vodo iz Ledave in z njo namakajo polja.

Hkrati s številom ribnikov se je povečalo tudi število ribojedih ptic, ki pridno praznijo ribnike

Preveč zaščite

Resda v Pomurju še nimamo razširjenega ribogojstva, saj se s tem kot proizvodno in dobičkonosno dejavnostjo predvsem ukvarjata Himezd Celje in Ribe Maribor (s slednjim podjetjem sodelujejo tudi pomurske ribiške družine). Kljub temu pa tudi v severovzhodni Sloveniji ugotavljajo povečanje števila ribojedih ptic, koif sta siva čaplja in kormoran, ki so zakonsko zaščitene in se zato lahko mirno razmnožujejo ter praznijo ribnike in gramozne jame, v katerih skrbijo ribiči za prirast rib. Strokovnjaki pravijo, da bo tudi v Sloveniji postalo ribogojstvo normalna dejavnost, enakovredna vsem drugim kmetijskim dejavnostim - pod pogojem, da bodo ribniki narejeni po vseh pravilih ter ribe vzrejene po mednarodnih zahtevah. Sem pa spadajo tudi redno čiščenje ribnikov, skrb za čisto vodo, dovajanje kisika in krmljenje s primerno hrano, ki ne bo posledno škodljiva za ljudi, ki bodo te ribe kupovali in jedli. In ker se bodo v prihodnje najverjetneje tudi v Pomurju poleg ribnikov za »haklanje« pojavile tudi prave ribogojne vodne površine, je prav, da pišemo o tačas najbolj perečem problemu, ki pesti vse ribogojce, trikratnem povečanju števila ribojedih ptic, ki so spraznile že marsikateri ribnik.

»Izgube, ki jih povzroča onesnaženje voda, zbledijo v primerjavi s posledicami katastrofalne suše in izgubami, ki jih ribjemu življu povzročajo zakonsko zaščitene ribojede ptice (kormorani, galebi, čaplje). Ribogojne in ribolovne vode so od začetka devetdesetih let kot še nikoli doslej izpostavljene škodljivemu delovanju zaščitnih ribojedih ptic. Njihovo število se nezadržno povečuje, podaljšuje pa se tudi čas bivanja v Sloveniji. Danes so te ptice že v tipljanskem pasu in pasu potočne postrvi. Po ustnih virih najdemo jate kormoranov že gorvodno v Kolpi, v Savi do Ljubljane, v Dravi do Mari-

bora, Krki, Muri in celo na Gorenjskem. Sive čaplje in galebi prihajajo občasno že v najmanjše potoke, ki so naseljeni s potočno postrvi. Zakonska zaščita, obilica hrane in izostanek naravnih sovražnikov omogočajo ribojedim pticam nemoteno razmnoževanje, povzročajo pa veliko ne le gospodarsko, temveč tudi naravovarstveno škodo. Gospodarska škoda, ki jo povzročajo zaščitene ribojede ptice, nastaja tako zaradi ulova in poškovovanja rib kot tudi zaradi prenosa bolezenskih klic in parazitov. Posledice so bakterijska in virusna obolenja rib ter parazitoze (npr. liguloza), kormorani pa

so lahko tudi prenašalci nevarnih obolenj, ki se prenašajo tudi na ljudi (salmonela),« je nanizal podatke mag. Tomaž Kristofič (Ribe Maribor), ki ga pozna tudi pomurski ribič in ribogojci.

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z ribištvom, so proti slepi in totalni zaščiti ptic; le-ta se mora spremeniti v zaščito do določenega maksimalnega, za okolje sprejemljivega števila. Seveda pa bodo morali še prej rešiti problem določitve tistega optimalnega števila ptic, ki bi zagotavljalo obstoj vrste in ne bi ogrozilo ribogojstva. Ta meja danes še ni določena, niti ni (po izjavah ribičev) natančen pregled nad številom ptic v naši državi. Skrb zbujajoč je podatek, da naj bi bilo tačas kar 5 tisoč kormoranov, ki doživijo starost tudi do 18 let, ter da čaplje ne lovijo le rib, temveč tudi žabe, mihne zajčke in kepčke.

Dnevno poje siva čaplja od 0,25 do 0,75 kilograma rib, kormoran pa od 0,5 do 1 kilogram. Zaradi pomanjkljivih podatkov lahko samo predvidamo, kakšno škodo povzroča preveliko število zaščitnih ptic: če tisoč kormoranov poje na dan 500 kilogramov rib, v 120 dneh pa 60.000 kilogramov rib ter dva tisoč sivih čapelj v 150 dneh 75.000 kilo-

gramov rib, je to skupno v štirih mesecih 135.000 kilogramov rib. Če je povprečna cena 400 tolarjev za kilogram, so ribogojci in ribiči oškodovani za 54 milijonov tolarjev.

»Kdo in kdaj bo plačal že povzročeno škodo in kdo in kdaj bo zaščitil zakonsko zaščitene ribe pred zakonsko zaščitnimi pticami? Zakonodajalec, ki je ribojede ptice zaščitil z zakonom in sedaj povzročeni škodi ni pripravljen povrniti, od ribogojcev in ribičev ne more in ne sme pričakovati, da bomo še naprej mirno opazovali, kako nam zaščitene ribojede ptice dobesedno praznijo vode,« je še poudaril Kristofič.

Problem pa je tudi v nejasnem definiranju, kam spada ukvarjanje z ribami: ribogojstvo kot kmetijska dejavnost v okviru kmetištva za kmetijstvo še ni dobilo prave veljave, zato tudi še niso uspeli izboriti povračila povzročene škode; ribištvo pa je turistična dejavnost, medtem ko zakone o zaščiti rib in ptic piše ministrstvo za kulturo oziroma po novem ministrstvo za okolje in prostor.

Bo imelo letos ustanovljeno Združenje ribičev in ribogojcev več uspeha? Predsednik Dušan Rapoc je doslej brez uspeha pošiljal vabila za srečanje ministrstvu za kulturo ter ministrstvu za kmetijstvo. Bo v prihodnje več uspeha? Če ne, bodo ribogojci začeli stvari reševati »na svoj način«, so zagotili.

BERNARDA B. PEČEK

Narodnostne skupnosti legitimen partner

Obeta se vroča narodnostna jesen

Mlada Slovenija je na poti med napredne demokratične države - to namreč želi postati, saj je sprejela (ratificirala) domala vse mednarodne sporazume in se tako tudi obvezala, da bo zagotovila vsem ljudem osnovne človekove pravice, ne glede na narodnost, vero, versko pripadnost... Pravzaprav lahko večkrat slišimo, da je naša država lahko zgled, kako je treba poskrbeti za pravice manjšin. Gre seveda za Madžare v Prekmurju in Italijane na Obali, oziroma za njihove pravice, ki jim omogočajo, da so polnopraven subjekt z večinskimi narodom, obenem pa imajo še posebne pravice pri negovanju in razvoju maternega jezika, izobraževanja, kulture, informiranja, pri stikih z matičnim narodom ter pri vseh tistih vprašanjih, ki so bistvenega pomena za njihov obstoj in razvoj. To se nanaša tudi na pravico do (so)odločanja v krajevnih, občinskih in državnih organih oziroma v njihovih skupščinah.

Svoječas so delovali v narodnostno mešanih občinah tudi narodnostni ali četrti zbori. S spremembo našega političnega sistema teh zborov ni več. Pa tudi ne tretjih zborov (zdravstvenega dela). Prihajajo pa še nove spremembe, ki bodo (naj bi) prinesle povsem drugačno organiziranost občin. Lahko bi rekli, da gre za temeljito reformo lokalne samouprave. Pri tem se postavlja tudi vprašanje, kako urediti (so)odločanje pripadnikov narodnosti. In to je bila osrednja tema našega pogovora s šefom Ureda za narodnost pri vladi Republike Slovenije PETROM WINKLERJEM.

Ali obstajajo bistvene razlike glede ureditve manjšinskih vprašanj med našo in drugimi državami?

»Razlika med našim načinom ureditve manjšinske zaščite in v drugih državah je po mojem mnenju predvsem v tem, da smo mi že od vsega začetka pripadnike narodnosti obravnavali kot normalne državljanke in zato smo jih tudi v vseh zakonih enakovredno obravnavali. To se pravi, v vsaki državi, ki je obravnavala ali ono področje in je zadevala tudi manjšino, smo poleg zadev, ki se nanašajo na vse državljanke, uredili še tisto, kar zadeva posebne pravice in varstvo manjšin. Tako imamo v zakonih s področja pravosodja, uprave, šolstva, kulture, v volilnem zakonu in drugih posebnih določbah, ki se nanašajo na posebne pravice manjšin. Leta 1961 pa smo sprejeli poseben manjšinski zakon, ki posebnih pravicah pripadnikov narodnosti v šolstvu. Te posebnosti določbe o pravicah narodnostnih skupnosti pa so zadnje tudi v zakonu o osnovni šoli zakonu o usmerjenem izobraževanju idr. V razpravi o lokalni samoupravi pa se je pokazalo, da bi bilo potrebno sprejeti tudi poseben zakon o narodnostnih skupnostih, namreč izrecno določiti, da se ustanovijo samostojne narodnostne skupnosti, ki jim daje tudi nekatere privilegije. Vendar to ni nikjer operativno urejeno, niti z nobenim drugim aktom. Zato je nastala potreba, da bi sprejeli zakon, ki bi urejal organizacijo narodnostnih skupnosti, njihov status, pravice in odgovornosti. Od kod je prišla pobuda

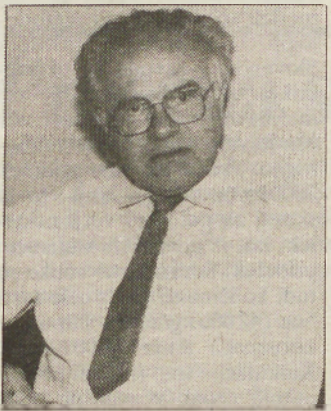
za sprejem tega drugega posebnega manjšinskega zakona? Kako daleč so stvari?»

»Ta pobuda je bila dana uradno na seji komisije za narodnostne skupnosti državnega zbora, ki je bila v Izoli, o tem pa je bil govor že tudi na skupni seji v Murski Soboti. Državni zbor pa je konec junija sprejel sklep, s katerim nalaga vladi oziroma njenim organom, da pripravijo osnutek zakona. Mi smo z delom kmalu začeli in tako je delovni osnu-

Tako bi ga lahko oktobra že sprejeli.«

Ali bo ta zakon opredelil samo organiziranost narodnostnih skupnosti ali pa bo zasnovan tudi širše. Kaj naj bi pravzaprav z njim uredili?

»Ne gre za celosten (globalni) manjšinski zakon, temveč za zakonska določila, ki bodo urejala organiziranost narodnostnih skupnosti in njihove pristojnosti. Zdaj imamo v Sloveniji okrog 30 zakonov

HUDA KRI ZARADI DVOJEZIČNIH LISTIN VSEM PREBIVALCEM - Te dni je ena od vročih tem v lendavski občini (delno tudi v sosednji dvojezično poslovanje, še zlasti pa izdajanje raznih dokumentov in listin. Upravni organi in Lendavi jih izdajajo (mora jo?) dvojezične tako pripadnikom madžarske narodnosti kot pripadnikom večinskega naroda, ki živijo v 22 narodnostno mešanih naseljih (okrog 12.500 prebivalcev). Nasprotno pa velja za kraje v občini, ki niso narodnostno mešani (19 naselij ali blizu 13.700 prebivalcev), da prebivalci ne morejo dobiti dvojezičnih dokumentov, četudi so prosili pripadniki madžarske narodnosti. Kako toga določila?

Izvršni svet SO Lendava je konec julija obravnaval to problematiko in sprejel stališče, da upravni organi nikakor ne morejo upoštevati navodil Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije glede izdajanja dvojezičnih dokumentov na narodnostno mešanih območjih. Le-to je namreč oddelku za notranje zadeve občine Lendava odgovorilo (23. decembra lani), »da se dvojezično poslovanje do nadaljnjega izvaja na podlagi ustave in veljavne zakonodaje tako, da se postopki vodijo in izdajajo obrazci vsem prebivalcem narodnostno mešanih občin v obeh uradnih jezikih«. Takšno navodilo torej pomeni, da bi morali izdajati dvojezične listine vsem občanom ne glede na to, ali živijo v narodnostno mešanih krajih ali ne. Takšne listine odklanjajo tudi Nemadžari, ki živijo v narodnostno mešanih krajih, in te dni podpisujejo tudi posebno petičijo, s katero želijo doseči, da jim upravni organi izdajo dokument v takšnem jeziku, kot bo kdo zahteval - ali dvojezičnega

tek že pripravljen. Zdaj ga bo obravnavala in dopolnjevala posebna delovna skupina, v kateri bodo tudi predstavniki obeh narodnostnih skupnosti in inštituta za narodnosti. Tako bomo skušali čimprej oblikovati osnutek zakona. Preden ga bomo posredovali vladi za sprejem, pa bomo organizirali javno razpravo med Madžari in Italijani ter predstavniki narodnostno mešanih občin v Sloveniji. Sledila bi obravnava v vladnih organih, vladi in nazadnje v državnem zboru.

oziroma aktov, ki urejajo pravice manjšin in tako tudi to vprašanje. S posebnim zakonom o samoupravnih narodnostnih skupnostih pa nameravamo opredeliti narodnostno skupnost kot tistega uradnega predstavnika, ki bo v občini so-govornik z lokalnimi organi, na ravni regije s pokrajinskimi in širše z državnimi organi. Skupnost bo torej legitimen partner, s katerim se bo država pogovarjala o vprašanjih, ki zadevajo manjšino. Le-ta pa lahko ustanovi še svoje organizacije,

društva itd., ampak predstavnik bo narodnostna skupnost. Poleg naštetega bomo z zakonom uredili tudi financiranje. Zdaj je tako, da so sredstva za delovanje narodnostnih skupnosti zagotovljena deloma v proračunu občin, deloma v proračunu republike (za organizacijske zadeve, informiranje), v šolskem, kulturnem in drugih ministrstvih. Z zakonom bo treba jasno določiti, kdo mora kaj financirati, da ne bo nesporazumov. Mislim, da bo to prispevalo k temu, da bo manjšina dobila jasnejši status. Ustava tudi določa, da lahko država prenese nekatere funkcije na narodnostno skupnost, in to bi bilo lahko sodelovanje z matičnim narodom. Narodna skupnost naj bi postala tudi pravna oseba, ki nastopa v javnem prometu, ima lasten žiro-račun, lastnino idr. Lahko ustanovi ali pa je soustanovitelj zavodov. Prva takšna stvar je v Lendavi zavod za informiranje, ki izdaja narodnostno glasilo Népujság. Ampak vse to so

ali samo v slovenščini. Takšno stališče je sprejel na omenjeni seji tudi izvršni svet, ki je ugotovil, »da bi bilo najmanj problemov pri izdajanju osebnih dokumentov, če bi si vsak državljan lahko pridobil tak osebni dokument, za kakršnega bi zaprosil, saj s tem nikakor ne bi bile kršene ustavne pravice pripadnikov narodnosti.«

Ne zaradi zahtev po recipročnosti, ampak zavoljo primerjave kaže omeniti, da Slovenecem v Porabju na Madžarskem ne izdajajo niti enega dvojezičnega dokumenta ali listine, temveč vse samo v madžarščini. Zakoni pa jim dajejo domala vse pravice, le praksa je drugačna.

Vsekakor je nesmiselno in neživljenjsko prisiliti nekoga, da bi moral imeti dvojezični osebni dokument. Prisila namreč povzroča negativne reakcije in tako se dela škoda tudi narodnostni skupnosti. Med večinskimi narodom se namreč krepi negativno razpoloženje do Madžarov, s katerimi skupaj živijo in delajo. Večje razumevanje pa bomo dosegli, če bo znanje madžarskega jezika koristno za Slovence zaradi odprte meje in večjega sodelovanja z Republiko Madžarsko, ne pa zgolj zavoljo sožitja. To je bila v minulem obdobju nekoliko preveč idealistična zamisel v dvojezičnem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Na srečo se je ta koncept že spremenil (nivojski jezikovni pouk) in še bo potrebno storiti nekatere korake. Slovenski otroci bi se prav gotovo naučili veliko več madžarščine, če to zanje ne bi bila prisila, tog dvojezični pouk pri vseh predmetih, ampak bi jezik svojih sosedov, znancev in prijateljev spoznavali predvsem z govornimi vajami, raznimi igrami, petjem in drugimi sproščenimi oblikami dela.

zaenkrat le razmišljanja. Lahko da se bomo dogovorili za drugačne rešitve.

Bo s tem rešeno oziroma zakonsko določeno tudi vprašanje narodnostno mešanih občin?

»Po mojem kaže o tem sprejeti poseben zakon, ki bo urejal območja vseh občin v Sloveniji, v njem pa bi določili tudi, katere so narodnostno mešane in katera območja v teh občinah imajo tak značaj.«

Saj so vendar te občine znane?

»To je res, vendar niso nikjer zakonsko potrjene, zapisane. To je določeno samo v občinskih statutih. Na podlagi prihodnje organiziranosti občin pa bi v tistih občinah, kjer živita avtohtoni manjšini, navedli tudi dvojezične kraje.«

Iz nekih vasi, ki so sedaj opredeljene kot narodnostno mešane, pa prihajajo pobude, da bi izstopile s tega območja. Tako ste že obravnavali primer Berkovec, Lončarovec in Ivanjševce. Ali je to možno?

»V primeru, ki smo ga obravnavali zadnjič v Murski Soboti, ne vidimo nobenega pametnega razloga, da bi tej pobudi ugovarjali, ker se nam zdi upravičena. Treba pa je seveda povprašati vse ljudi in vsi naj odločijo. Takšno stališče je bilo sprejeto tudi na razširjeni seji komisije za narodnosti pri SO Murska Sobota. Postopek je torej treba korektno speljati.«

Ne obstaja nevarnost, da bo to spodbudilo še druge, ki bi želeli, da ne bi bili več v sestavi narodnostno mešanih območij, in ali ni tu morda tudi nevarnosti za preglasovanje?

»Lahko da bo omenjeni primer sprožil neki proces in zna se zgoditi, da bi se stvari kje zaostile. To tveganje bomo morali prenesti. Ampak dejstvo je, da je avtohtonim prebivalcem zagotovljeno ustavno varstvo, in če bo ta pravica kršena, bo morala posredovati država. Mislim pa, kolikor je meni znano, da tako 'čistih' primerov, kot to velja za omenjene tri vasi v občini Murska Sobota, drugje ni. Upoštevati je potrebno seveda samo tiste prebivalce, ki tam živijo že stoletja. Zato, recimo, Murska Sobota ni narodnostno mešano območje, četudi živi v njej precej Madžarov. Ampak to niso avtohtoni prebivalci. To je pač treba upoštevati, drugače bi se lahko zgodilo, da bi se, denimo, kakšna madžarska družina preselila v Piran in bi ji morali zagotoviti vse pravice kot kje drugje na narodnostno mešanem območju. To je neizvedljivo. Mislim, da je potrebno te stvari obravnavati strpno in z vidika praktičnih možnosti. Kaj pomagajo papirji, če jih ni mogoče spraviti v življenje?«

Kako pa naj bi pripadnikom narodnosti zagotovili, da bodo lahko enakopravno odločali pri sprejemanju odločitev?

»To bo predmet zakona o narodnostnih skupnostih. Rešitve še niso dogovorjene in zlasti še ne potrjene. V delovni osnutek pa smo zapisali, da morajo imeti pripadniki narodnosti na narodnostno mešanih območjih svoje zastopstvo v občinskem svetu, in to najmanj enega predstavnika. Glede tega so že zahteve manjšincev, da bi jim morali zagoto-

viti več mest. O tem se bomo torej morali še pogovoriti. Zdi pa se mi, da za Pomurje to sploh ni resno vprašanje, ker veste, kakšna je tam narodnostna sestava. Poleg tega bo nekakšna varovalka pred možnostjo za preglasovanje pravica veta, ki ga bodo imeli pripadniki narodnosti pri sprejemanju odločitev, ki bodo zanje življenjskega pomena. Vendar pa tega veta ne bodo mogli dati po lastni presoji, ampak v soglasju z narodnostno skupnostjo. Izrecno pa je še navedeno, da je potrebno tudi v drugih organih občine zagotoviti zastopstvo pripadnikov narodnosti. To pomeni, da bosta namesto pravega četrtega zbora zdaj dve narodnostni 'varovalki'. Predstavniki manjšine bodo izvoljeni na posebni listi, tako kot je to v primeru republiškega parlamenta, in bodo imeli zagotovljene se-deže v občinskem svetu. Pripadniki narodnosti pa bodo lahko kandidirali in bodo izvoljeni tudi na rednih listah. Tudi do sedaj je bilo tako.«

Pri oblikovanju narodnostno mešanih občin bodo veljali nekoliko drugačni kriteriji. Sliši se, da obstajajo različni pogledi na madžarsko in italijansko manjšino.

»Da. Zadeve so sicer še nedorečene, vendar pa je temeljna usmeritev, da bodo imeli predstavniki narodnosti zagotovljeno svoje mesto v občinskem svetu in njegovih organih. To bo urejal občinski statut. Razlike med Italijani in Madžari pa niso velike. Osnovna načela bodo vsekakor urejena enotno tako v Pomurju kot na Obali. Do nekaterih razlik pa bo lahko prišlo v posameznih občinskih statutih.«

Kaj pa pravice pripadnikov narodnosti, ki ne živijo znotraj narodnostno mešanih območij?

»Ta zakon naj bi urejal tudi to vprašanje. In to bo težko opredeliti, ker si nihče natanko ne predstavlja, kaj naj bi to bilo. Doslej pa je že bilo nekaj teh stvari urejenih. Tako je bila možnost, da so se lahko pripadniki narodnosti učili materni jezik v rednih šolah tudi zunaj narodnostno mešane območja. Tako je bilo v Murski Soboti in drugje. Vsekakor bo še naprej zagotovljena tudi pravica, da lahko pripadniki narodnosti ustanavljajo svoja društva tam, kjer živijo in delajo.«

Kaj pa dvojezično poslovanje, bo tudi urejeno s tem zakonom?

»Ne, to je predmet, ki bolj zadeva pravosodje. Vsekakor pa bo treba rešiti nekatere probleme. Načeloma sicer ni kakšnih velikih težav, v praksi pa so. Posebej velja to za izdajanje dvojezičnih dokumentov (osebne izkaznice, potni listi itd.). O tem se bo treba strpno pogovarjati in poiskati primerne rešitve.«

JOŽE GRAJ

-mali in veliki gospodinjski aparati

-akustični aparati

-vodovodni, toplovodni in elektroinstalacijski material

-posoda, steklo, porcelan in gospodinjska galanterija

-barve, laki, čistila, papir

-gradbeni material

-vse vrste kmetijske mehanizacije.

IZREDNO UGODNE CENE, PESTRA PONUDBA BLAGA. PRISRČNO VABLJENI!

KOVINOTEHNA
PRODAJNI CENTER

MŠ SLAVIČ

kmetijska panorama

Vodo na 100 tisoč hektarjev

Voda je dobrina, ki ni pomembna le za pridelovanje hrane, pač pa tudi za številne druge namene. Kako pomembna je voda, se je že zlasti pokazalo ob suši, ki že dve leti pesti dobršen del Slovenije, ne čutijo pa je le kmetijci, ampak tudi prebivalci številnih krajev, ki so jim morali vodo dovažati. Sicer pa so suše v Sloveniji dokaj pogost pojav, posledice pa najbolj čutijo kmetijci, saj naredijo največ škodo prav poletne suše. Suša iz lanskega leta se je nadaljevala letos, saj je bila tudi zima zelo suha in je padlo le 10 odstotkov padavin dolgoletnega povprečja, medtem ko je do avgusta skoraj povsod po Sloveniji padlo manj kot 50 odstotkov padavin v primerjavi z dolgoletnim povprečjem. To je bil gotovo tudi eden od razlogov, da so se v ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo izdelali nacionalni program namakanja kmetijskih površin v Sloveniji.

Izkušnje, ki jih imajo po svetu z namakanjem, kažejo, da se tudi v normalnih vremenskih razmerah prispeva k povečanju pridelkov, saj so padavine med letom zelo neenakomerno razporejene in jih je najmanj prav takrat, ko jih rastline najbolj potrebujejo. Slovenija se skoraj 80-odstotno oskrbuje s hrano, to pa je že stopnja, ko se nekateri sprašujejo, ali je sploh upravičeno razmišljati o večji samooskrbi in s tem tudi po potrebi o namakanju. Takšne pomisleke zavračajo agrarni ekonomisti, ki zatrjujejo, da povečanje pridelave manjša stroške in s tem tudi povečuje možnost za večjo konkurenco na tujih trgih. Če bi izpolnili cilje, ki so postavljeni z nacionalnim programom namakanja, bi v Sloveniji v desetih letih prišli do 100.000 hektarjev namakanih površin in bi lahko pridelali za 20 odstotkov več hrane, kot je porabimo.

Trgatev

Trgatev se približuje in vinogradi postajajo nestrpni, posebej še, ker je letos teča pogosta in nas lahko obišče še enkrat pred trgatvijo. Tudi letos spranjamo dozorevanje grozdja po posameznih vinorodnih področjih in rezultati teženjskih meritev kažejo, da je pred nami spet eden od boljših vinjskih letnikov. Poglejmo si rezultate meritev (vzorec so bili vzeti 31. 8.) za posamezne sorte na Goriškem in v Lendavskih gorah:

Sorta	Goriško		Lendavske gorice	
	sladk. Oe.	kisl. g/l	sladk. Oe.	kisl. g/l
Buranec	65	9,4	72	6,8
Chardonnay	77	9,8	77	6,9
Sauvignon	78	10,0	74	11,1
L. rizing	64	11,0	64	9,4
Sipon	60	13,4	55	12,2
R. rizing	60	12,0	65	11,0
M. Frankinja	73	11,8	74	10,3

Opomba: Vzorec obsega 100 grozdnih jagod, ki se jemlje vsako leto v istih vinogradih in z istih trsov. Odstotek sladkorja si iz Oe-stopinj izračunamo tako, da število dešnikov s štiri in odštejemo tri.

Kaj postoriti še pred trgatvijo: Poskrbeti moramo za čistost in neoporečnost posode, strojev in prostorov, ki pridejo v stik z grozdem in mostom. Zato je zdaj čas, da temeljito počistimo klet in prostor, v katerem bomo mleli in stiskali. Iz prostorov odstranimo vse, kar ne sodi vanje, klet prezračimo in dan pred trgatvijo lahko razkužimo te prostore, tako da zapremo vse odprine in zažemo 5-10 žvepljenih travkov na m² prostora. Grozdne mlince pregledamo, okrušene dele lahko odstranimo s posebnim barvo, ki se uporablja v živilski industriji. Nove sode ovijemo, stare izsušene namakamo, posode temeljito skrajamo in operemo najprej s hladno in nato s toplo vodo z dodatkom sode, in to večkrat ponovimo. Ovinimo tudi tiste sode, pri katerih je sodar zamenjal sodo ali več dog. Sode, ki smo jih imeli med letom v hladni konzervirani, odpremo in jih vsaj tri dni pred trgatvijo izpiramo s hladno vodo, da iz lesa odstranimo okus po starem žveplu. Tak sod lahko zatem posušimo, preden bomo vanj točili most.

Kmetijska svetovalna služba spremlja dozorevanje grozdnih sort, zato bomo objavili tudi roke trgatve za posamezne sorte. Te morajo upoštevati vsi tržni pridelovalci grozda in vina. Vse informacije lahko dobite po telefonu 31.430.

Ernest Novak, dipl. inž. agr.

stev, za kar naj bi namenili 0,3 odstotka letnega proračuna, 60 odstotkov sredstev pa bi morali zagotoviti investitorji oz. uporabniki. Druga možnost so mednarodna posojila, o tem so že stekli pogovori in v nekaterih državah, predvsem v Izraelu, kažejo zanimanje za to. Za izvedbo tega obsežnega in zahtevnega projekta pa bodo potrebni tudi ustrezni organizacijski pristopi. V Sloveniji so že ustanovili tri konzorcije za namakanje, ki so pripravljeni na prevzem teh nalog, zaenkrat pa je še nerešeno vprašanje gospodarjenja z velikimi namakalnimi sistemi, saj je predvi-

deno, da se bo kar polovica vseh površin namakala iz velikih namakalnih sistemov.

Slovenski parlament naj bi še letos sprejel ustrezno zakonodajo, ki bo omogočila izvedbo vseh teh nalog, kmetijsko ministrstvo pa je k sodelovanju že pritegnilo strokovnjake iz Izraela, kjer so z namakanjem uspeli rešiti problem suše in močno povečati pridelavo hrane. Zdaj je pridelajo dovolj za lastne potrebe, v vrednosti 1,3 milijarde dolarjev pa je še izvozijo. Jih bomo Slovenci posnemali?

LUDVIK KOVAČ

Proseni silaža

Na območju Pomurja imamo praviloma ugodne podnebne razmere za uspešno pridelovanje strnišnih dosevkov. Poleg mnogocvetne ljulke je precej razširjeno pridelovanje prosa, ki je po neje ali strnišni krmni dosevek. Do sedaj so na tem območju proso pridelovali večinoma za zrnje, v zadnjem času pa kaže, da bi proso lahko pridelovali tudi za siliranje, torej za pridelovanje voluminozne krme.

To je bil tudi povod za naše raziskave, katerih cilj je bil, ugotoviti primernost nekaterih sort prosa za siliranje ob voščeni zrelosti. Torej želimo v tem sestavku primerjati hranilne vrednosti nekaterih standardnih silaž na območju Pomurja s silažami prosa.

Preglednica 1: Hranilna vrednost prosene silaže – celotna rastlina v voščeni zrelosti v g/kg suhe snovi

	Sorta			
	p-235	p-132	Kornberško	SK 2/86
suha snov	352,6	382,7	304,8	400,0
surove beljakovine	123,0	123,9	123,0	125,0
surova vlaknina	212,5	230,3	225,2	222,0
surove maščobe	48,8	44,3	49,6	48,1
pepel	97,8	96,4	90,4	99,3
SV	557,1	541,5	561,1	544,3
Ca	2,6*	2,6*	2,7*	2,7*
P	2,1*	2,2*	2,4*	2,4*
pH	4,12	4,2	4,0	4,2
sk. org. kisline	28,77	28,44	30,17	20,53
mlečna kislina	23,25	22,71	24,14	16,50
ocetna kislina	5,11	5,28	5,73	3,85
propionska kislina	0,25	0,23	0,22	0,15
maslena kislina	0,16	0,22	0,09	0,04
ocena po Flegu	97	98	98	98
kakovostni razred	1	1	1	1

* g/kg

Preglednica 2: Povprečna hranilna vrednost nekaterih silaž na področju Pomurja v g/kg suhe snovi

	koruzna silaža		travna silaža	
suha snov	299,1		347,0	
surove beljakovine	77,0		154,0	
surova vlaknina	277,0		284,0	
pepel	46,7		109,0	
SV	616,0		522,0	
Ca	3,49*		7,6*	
P	1,87*		3,2*	
pH	3,60		4,5	
sk. org. kisline	72,00		47,77	
mlečna kislina	57,00		36,00	
ocetna kislina	15,00		11,00	
propionska kislina	0,06		0,14	
maslena kislina	0,11		0,63	

* g/kg

VIR: Kakovost voluminozne krme v Pomurju, ŽVZ Murska Sobota 1988

Med proučevanimi sortami prosa so razlike v vsebnosti hranilnih snovi. Splošna ugotovitev je (preglednica 1 in 2), da vsebuje prosena silaža v primerjavi s koruzno (analizirano povprečje za Pomurje), več surovih beljakovin in nekoliko manj kot travna silaža (analizirano povprečje za Pomurje), delež surove vlaknine pa je bil manjši, to pa prav gotovo vpliva na boljšo prebavljivost organske mase iz prosa. Vsebnost surovega pepela v silažah

zalo kot najprimernejše za pridelovanje silaže proso P/235, ki je bilo boljše tudi od v praksi zelo razširjene kornberške sorte. Ta se seje v Pomurju predvsem za pridelavo zrnja.

Kot kažejo rezultati poskusa, je proso mogoče pridelovati tudi za silažo in bi ga bilo mogoče kombinirati s koruzno silažo, saj bi na ta način popravili bistveno beljakovinsko razmerje.

Kmetijska svetovalna služba, Stane Kapun, dipl. inž. agr.

Razkuževanje semen strnih žit

Za doseganje zanesljivih in visokih pridelkov je nedvoumno potrebna setev kakovostnega in sortnega semena. Praviloma se tako seme prideluje organizirano pod kontrolo pooblaščenih strokovnjakov. Na trg prihaja v zaprti embalaži (vrečah) z etiketo. Na njej so podatki: sorta, kaljivost, čistota, leto pridelave, zdravstveno stanje in med preostalimi podatki tudi datum in št. spremne deklaracije, iz katere so razvidni podrobnejši drugi podatki o kakovosti in proizvajalcu semena, ki jamči za sortno čistoto in kakovost semena.

Ceprav si vsi želimo čim obsežnejšo uporabo takega kakovostnega semena za jesensko setev, pa bo iz različnih razlogov posejano tudi seme lastne pridelave. To pa je lahko posejano seveda le pod določenimi pogoji kakovosti:

- da ima dober odstotek kaljivosti in dobro energijo kaljenja,
- dobro razvito zrno tipične velikosti za to sorto,
- izenačeno velikost semen,
- je brez plevelov ter primesi drugih sort ali kultur oziroma nečistoče (npr. zemlja),
- da ni poškodovano in okuženo z boleznimi in škodljivci,
- da je pred uporabo obvezno razkuženo s primernim fungicidom za razkuževanje semena.

Zakaj lahko dober pridelek pričakujemo le od semena, ki zadovoljuje vse te zahteve?

Le kaljivost, ki se približuje 100%, je ob dobri energiji kaljenja osnovni pogoj za doseganje dobrega sklopa in kakovostnega vznika. Kaljivost lastnega semena lahko zelo enostavno preverimo s setvijo na vlažno krpo ali v posodo z vlažno zemljo.

Dobro razvito zrno je posebno pomembno, saj drobno (izpito) seme ne vsebuje dovolj hrane in se bodo iz njega razvile slabše buke, ki bodo zaostajale v rasti in dale nižji pridelek.

S setvijo neizenačenega semena bomo dobili tudi neizenačen sklop in posevek, ki bo neizenačeno dozoreval in dal manjši pridelek.

Različne primesi v semenu so različno škodljive in nevarne. Rastlinski ostanki, delci zemlje in drugo lahko otežuje setev. Že majhen delež semena plevelov pa lahko kakovostno predstavlja veliko nevarnost za posevek, saj plevelne rastline:

- odvzemajo posevku prostor in hrano,
- zmanjšujejo pridelek in njegovo kakovost in
- otežujejo žetev.

Popolnoma razumljivo je, da poškodovana in polomljena zrna nimajo enake vrednosti kot cela in nepoškodovana, saj se bodo iz slabih zrn razvile slabe rastline. Poleg tega pa so poškodovana zrna idealna žarišča bolezni.

S semenom pšenice se prenaša štirideset glivičnih bolezni, nekaj bakterioz, viroza in tudi nematoda. Isto velja za seme ječmena. Seveda vse bolezni niso enako nevarne, vendar setev okuženega semena lahko ogrozi pridelavo, in sicer zaradi naslednjih razlogov:

- vpliva na slab štart pridelave,
- zmanjšuje kakovost pridelave,
- povečuje okuženost tal tudi za naslednje posevke.

Da seme pšenice, ječmena, rži itd. pred setvijo razkužimo, nas obvezujejo tudi zakonski predpisi, istočasno pa je to najenostavnejša in najcenejša metoda zaščite rastlin. Sam postopek pomeni nanašanje fungicida na seme in s tem zaščito pred širjenjem rastlinskih bolezni. Ta postopek mora biti kakovostno opravljen, saj je na ta način omogočeno:

- dobro in enakomerno prekrivanje površine semena,
- točen odmerek fungicida za vsako posamezno zrno.

Tudi pri tem postopku je pomembno, da je seme brez primesi, saj le-te vežejo nase sredstvo za razkuževanje bolj kot seme in ga torej ne bo tam, kjer je najbolj potrebno – na površini zrna. Za postopek na kmetijah je mešalec za beton dobra in poceni rešitev, ki omogoča dobro mešanje semena s preparatom.

Vsekakor pa se je pri nanašanju sredstva za razkuževanje semena potrebno ravnati po priloženih navodilih za uporabo določenega sredstva. Le tako bo to sredstvo pravilno in kakovostno uporabljeno, izognili pa se bomo tudi možnim zastrupitvam ob razkuževanju semena in onesnaževanju okolice.

Za razkuževanje semen strnih žit lahko uporabimo naslednje pripravke:

NEKAJ FUNGICIDOV ZA RAZKUŽEVANJE SEMEN STRNIH ŽIT

Ime pripravka	Aktivna snov	Odmerek za 100 kg sem.	Delovanje
VITAVAX 200	KARBOKSIN + TIRAM	200-250 g	Proti trdim in prašnatim snetem in pegavostim na pšenici, ječmenu, ovsu in progavosti ječmena
BAYTAN FS-150	TRIA-DIMENOL	200 g	Proti trdim in prašnatim snetem pšenice, ječmena, ovsa
BAYTAN WS-15			Proti trdim in prašnatim snetem pšenice, ječmena, ovsa, rjam pšenice in ječmena. Zmanjšuje napad pep. plesni in rje.
RAXIL 2WS	TERBUKO-NAZOL	150 g z dodatkom vode	Proti trdim in prašnatim snetem pšenice, ječmena, ovsa.
BENIT UNIVERZAL 475	PROPI-KONAZOL + IMAZALIL + TIABEN-DAZOL	200 g	Proti trdim in prašnatim snetem, pegavostim in ječmenovi progavosti.
PANOCTINE 35	GUAZATI-NACETAT	200 g	Proti trdim snetem in pegavostim
BAYTAN 19,5 WS	TRIA-DIMENOL	200 g z dodatkom vode	Proti trdim in prašnatim snetem, pegavostim in ječmenovi mrežavosti in progavosti. Zmanjšuje napad pep. plesni in rje.
UNIVERZAL	IMAZALIL + TIABEN-DAZOL		

Op. Razkuženo seme se ne sme uporabiti za živež ali krmo.

Sestavil:

Drago Legen, dipl. inž. kmet.
Kmetijska svetovalna služba ŽVZ za Pomurje Murska Sobota

Poglej, tole bo za ozimnico. Tisti velik kup je za upokojence s 130 tisočaki penzije, ta manjši pa za nas s 13 tisočaki.

Turnišče: cene pujskov

Na četrtkovem sejmu pujskov v Turnišču je bila ponudba nekoliko nižja kot običajno, saj so rejci tokrat ponujali le 48 živali. Za par pujskov, starih od 7 do 10 tednov in težkih od 15 do 20 kilogramov, je bilo potrebno odšteti od 7.000 do 10.000 tolarjev. Istakovalec je bil tudi par pujskov, ki so bili začenja ob 7. uri, prodajalec pa je bil tudi poseben list za živali.

odsevi mladosti

Ob začetku

spet nekaj mojih vrstic. Zadnjič ko sem pisal uvod za tole našo rubriko, sem bil tudi radoveden, kdo se bo prvi oglašil v novem šolskem letu. Ne boste verjeli – že naslednji dan je prišla pošta z OŠ Mala Nedelja, v kuverti pa so bili prispevki za Odseve mladosti. Vsekakor prijetno presenečenje.

Se vedno pričakujem, da mi napišete tudi vaše predloge in mnenja o naši rubriki. Če bo le mogoče, jih bom upošteval.

Novega vprašanja za nagradni kviz »Ali veste« pa tokrat ni, ker do danes, četrtek, 2. septembra, ni še nihče odgovoril (niti ni mogel) na 1. vprašanje. Presledek je torej objektivno. Izžrebance pravičnih odgovorov pa čakajo lepe knjižne nagrade.

Če imate kaj časa in če se vam ljubi, napišite tudi kaj za nas (zame). In še enkrat vse naj... v novem šolskem letu.

J. G.

To je on

Nekega jutra, ko sem se zbudil, sem ga zagledal na cesti. S seboj je imel vrečo, v kateri je bilo vse njegovo bogastvo. Nosil je raztrgano obleko, na glavi je imel star klobuk. Hodil je bos. Bil je zelo reven, zato je moral beračiti. Ko je prišel tudi do naše hiše, sem ga povabil, naj vstopi. Povedal mi je, da mu je ime Jože. Pripovedoval mi je tudi, da je ostal brez doma in da je bil v vojni ranjen v bližini srca. Na srečo je ozdravel.

Z grenkim nasmehom na ustih se mi je zahvalil za povabilo v hišo, se poslovil in nadaljeval svojo pot.

IZIDOR BAŠA
DOŠ Genterovci

V Belgiji

Tudi letos sem potovala z očetom, ko je šel s tovarnjakom na službeno pot v Belgijo.

Pot do tja je trajala približno dva dneva, saj sva smela voziti le osem ur dnevno. Na belgijsko mejo sva prispela ponoči, zato sem jaz že spala. Ko sem se zbudila in opazovala pokrajino, sprva nisem videla nič zanimivega. Čez približno 200 kilometrov pa mi je oče pokazal hotel, ki je bil videti kot kakšna molekula. To je bila prva stvar, ki mi je bila zanimiva. Malo naprej pa je stala restavracija, ki so jo zgradili kar nad cesto, tako da so lahko ljudje hodili z enega na drugi konec, ne da bi jim bilo treba prečkati cesto. Med nadaljevanjem vožnje nekaj časa spet ni bilo nič zanimivega. Ko pa sva zavila z avtoceste na pot, ki vodi do tovarne, kamor sva bila namenjena, sem čez čas opazila hiše, ki so si podobne kot jajce jajcu. Okrog njih so lepi vrtovi, na njih pa nizka trava in kakšno sadno drevo ali cipresa. Vse je bilo videti kot v pravljici.

DARJA VRBNJAK
OŠ Mala Nedelja

Moj ati

Težka roka se je spustila na moje lase, me pobožala in stisnila k sebi. Takoj se spoznala ta znani dotik, močan prijem. Bil je seveda moj ati. Nadvse sem ga vesela, ko pride zvečer ves utrujen. Vedno me poboža in pozdravi, jaz pa mu z veseljem prinesem copate.

Moj ati je vedno vesel. Rad mi pripoveduje o časih, ko je bil šolar. Vedno najde tudi čas za družino. Včasih nam tudi kaj skuha, čeprav se mu pri tem kaj prismoji. Takrat si reče: »Kaj sem spet narobe naredil?« Mi pa se mu smejemo, vendar nam tega ne zameri.

Imam ga zelo rada. Najrajši imam trenutek, ko me nese v posteljo, mi da poljubček na čelo in reče, naj lepo zaspim in sanjam, da bom jutri večja. Verjamem mu, saj sem skoraj največja v razredu.

ANDREJA ZVER
OŠ Velika Polana

Smeh ni greh

Bilo je toplo poletje. Bil sem na počitnicah pri babici. Tam je bil tudi moj bratranec Andrej. Počela sva vse mogoče neumnosti.

Za hišo je ležalo staro traktorsko kolo. Andrej je predlagal: »Igrajva se z njim na cesti!«

»Lahko se odkotali,« sem dejal.

»Ne bo! Prej ga bova ujela,« je pristavil.

In res. Andrej ga je kotalil, jaz pa sem ga ustavljal in prijemal. Naenkrat pa mi je pobegnilo. Tekel sem za njim, vendar ga nisem dohitel. Kotalilo se je naravnost v sosedo. Ko je to opazila, je stekla v hišo. Kolo se je potem ustavilo v jarku. Soseda pa le ni upala iz hiše.

Naslednje jutro je dedek kupil gorivo za škroplilnico. Z Andrejem sva si ga nekaj sposodila in ga vlila v rezervoar na mopedu. Pripeljal sem ga iz garaže in zaklical:

»Grega se vozit!«

»Ne grem, ker nima zavor,« je rekel.

»Nič se ne bo zgodilo,« sem ga spodbujal.

Čez čas sem ga prepričal in zapeljala sva se po hribu navzgor. Ko sva se vračala, zavora niso prijemale. Sledil je ovinek. Zaradi prevelike hitrosti ga nisva speljala, ampak sva oddrvela naravnost v – koprive. Ker sva bila v kratkih hlačah, sva jih krepko občutila. Andrej se je najprej jezil, potem pa se je začel smejati. Tudi jaz sem se smejal. Domov sva šla peš, ker motor ni več vžgal. Bila sva rdeča od kopriv.

GORAN MADJAR
OŠ Sveti Jurij

Katastrofa

Morje se je razburkalo in močno vzvalovilo. Plavalci so vriskali, se veselo igrali, nenadoma pa se vsi potopili. Valovi so trupla odnesli, morski psi so jih požrli, le kostem so prizanesli.

ANJA KRANJEC
OŠ Tine

Sestrico sem nalagal

Ko je bila moja sestra Anita še majhna, sem jo z lahkoto »prinesel okroge«. Nekega dne sem ji rekel, da grem na vrt po korenček, v resnici pa sem šel k sosedovemu Izidorju. Ker me dolgo ni bilo domov, je Anita vprašala mamico: »Mama, kje je Dejan?« Mama je odgovorila, da se potepam pri sosedovih. »Lagal mi je,« je vpila. Ko sem prišel domov, sem prinesel s seboj tudi korenček, vendar zaman. Anita je seveda, kje sem bil.

Zdaj pa je že velika, zato je sploh ne morem prelistati.

DEJAN KOSI
OŠ Mala Nedelja

Piko

Piko je psiček, poreden za dva, včasih koplje in skače semtertja. Nikdar ne joče, nikdar ne spi, on je le psiček, ki vedno beži. Ne vem, kaj ga razganja, mogoče ljubico ima? To je vedno bolj jasno, saj ga nikoli ni doma.

EVELINA KATALINC
OŠ Bakovci

NAŠI OTROCI NISO NIKOLI
POVSEM VARNI!

OHRANIMO NJIHOV NASMEH!

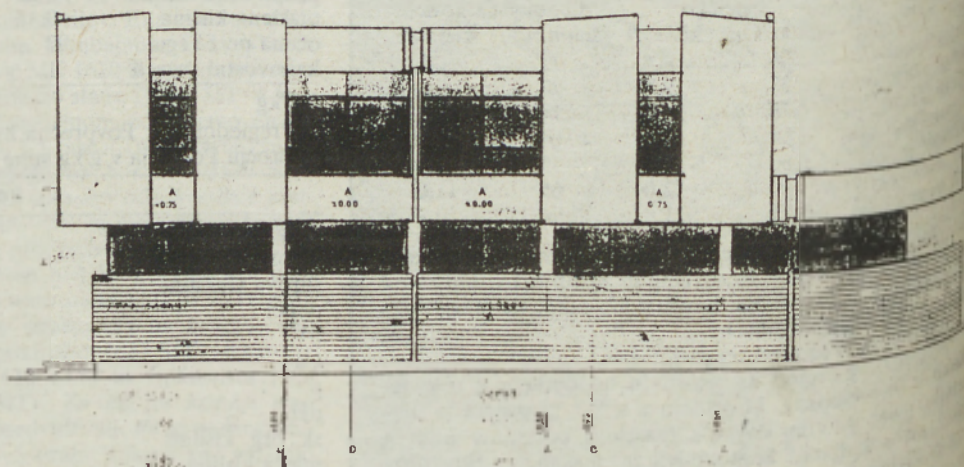
V šolske učilnice se z našimi otroci vrača razigrana radovednost in neugnana razposajenost. Ne more nam biti vseeno, kako vama je njihova prihodnost in kaj vse lahko prinese že jutrišnja pot v šolo, brezskrbna igra z vrstniki ali drobna nepazljivost.

Tudi najprevidnejšim se dogajajo nezgode, zato se razumni ljudje odločajo za zavarovanje svojih otrok.

Nezgodno zavarovanje predšolskega otroka, učenca ali dijaka pri Zavarovalnici Triglav je zanesljiva naložba v varnejšo prihodnost. V vaši šoli zahtevajte podrobnejšo informacijo o letošnjih pogojih nezgodnega zavarovanja. Zavarovanje lahko sklenete tudi v vseh predstavištvih Zavarovalnice Triglav in pri njenih zastopnikih.

Zavarovalnica Triglav,
ker ji zaupajo starši

zavarovalnica triglav d.d.

SGP POMGRAD – VISOKOGRADNJE, d.o.o. GRADI ZA VAS

GORNJA RADGONA – center mesta

PRODAJAMO:

finaliziran objekt velikosti 366m² v dveh etažah, z možnostjo nadzidave. K objektu pripada funkcionalno zemljišče (parkirišča).

TRGOVINE
SALONI
PISARNE
GOSTINSKI LOKALI

Informacije:
in prodaja

SGP POMGRAD – VISOKOGRADNJE, d.o.o.
KOMERCIALNA SLUŽBA
Štefana Kovača 10
M. Sobota
tel. 32 740, 21 685
telefaks 32 244

Namesto koga roža cveti, namesto koga...

V drugi polovici septembra bodo začeli snemati celovečerni igrani film po romanu Ferija Lainščka *Namesto koga roža cveti*. Scenarija sta naredila avtor romana in Andrej Mlakar. Letos je to prvi film, ki ga bodo posneli. Zato bodo poskusili narediti tak film, ki ne bo zanimiv samo lokalnim gledalcem, ampak tudi širši javnosti. Več o filmu in tematiki nam je povedal režiser Andrej Mlakar.

Ali so bili Romi, ki so glavnosilci filma, takoj pripravljeni sodelovati?

»Začetku, ob prem srečanju smo se zelo hitro ujeli. Sprejeli so nas zelo lepo. In če ne bo prišlo do konflikta ali kaj podobnega, mislim, da ne bo nobenega problema.

Koliko bo vključenih profesionalnih igralcev in koliko bo Romov?

Zaenkrat je šest glavnih oseb. Zasedba bo mešana. Profesionalnih igralcev bo malo. V glavnem bodo Romi odigrali vloge, tiste ki imajo voljo, seveda. Pri tem nam bo pomagala Zveza romov in tudi Miki Roš, ki te stvari dobro pozna.

Ali bo okolje, kjer boste snemali, ostalo takšno, kakršno je, ali ga boste spremenili?

Ves film delamo v Prekmurju, in to je dejansko prekmurjski film. V romskem delu v Crenšovcih bomo posneli več kot polovico filma. druga pri polovici pa se precej razdrobi, pa po Prekmurju. Po scenografiji in orientalni plati se bodo stvari prekrivale, kajti to

ne bo klasična etnografska vizija. Odkrivali bomo nekatere stvari, ki so bile prej zamolčane. V arhitekturi, v meščanstvu, »bauerskem«. Ni vse butana bajta, so še druge stvari.

Kaj je vam pri romski mentaliteti najbolj všeč oziroma kaj je tisto, kar vas preseneča?

Danes smo vsi cigani. Svet je postal tako majhen. Potujemo iz mesta v mesto. Živimo nekaj let tukaj, nekaj let tam. V bistvu smo mi postali cigani. Bolj čutimo ta problem gibanja. V bistvu smo mi ta trenutek s svojimi problemi večji cigani. Romi pa so postali v tej zmedbi blazno racionalni. Delajo takrat, ko potrebujejo denar in toliko časa, kolikor ga potrebujejo. Potem pa sedijo in čakajo, da denar pride. V tem kontekstu ni nič narobe. Oni minajo tempa, prisile, institucije. Sedaj ko jih gledam, je ta način življenja popolnoma krasen. Moti me edino kultura bivanja v smislu čistote, higiene, toaletnih prostorov... To ni specifična Roma, to je dejansko socialni problem. Če bi se te stvari uredile, bi jim dejansko zavidal.

Rdeča nit vseh slovenskih filmov je tragika in konec koncev malo pronografije.

Ločil bi pornografijo in erotiko. In o pornografiji v slovenskem filmu ne bi mogli govoriti.

riti, lahko pa govorimo o slabo izdelanih erotskih prizorih. Erotika je tista, ki nekaj daje vsakemu filmu, kajti če so stvari nastavljene erotično, je vedno pozitivno. In pri tem nismo inovativni. Vprašanje je samo, kako je to narejeno. Najtežje je to erotiko doseči, ker lahko kaj hitro nastane nekaj vmes, to pa ni niti pornografija niti erotika.

Kako bo z erotiko v tem filmu?

V filmu bo ogromno erotike. Ampak to niso samo moje, ampak tudi Lainščkove frustracije, ki so nabite z erotiko. Sam

se bom držal koncepta in tudi lepe erotike.

In tragika v slovenskem filmu?

To je stvar teme, tematike, ki jo zatavljaš. Mogoče smo Slovenci žalosten narod. Ob tem se zmeraj spomnim Kreslinve misli, ko pravi: »Ne vem, zakaj so naše pesmi tako otožne. Toda tudi če sem dobre volje pa vzamem kitaro, bom zapel žalostne pesmi.« Tu gre za razpoloženijski odnos do sveta. Iščejo trenutke, ki so tragični. In to je vedno hvaljezna tema. Slovenci ne najdemo moči, da bi iskali na primer komičnost. Smo pač naginjeni k žalosti.

Za konec se ustavimo še pri koncu knjige, za kar je bilo tudi največ kritik. Ali bo ostal isti ali ga boste spremenili?

Konec bomo spremenili. Stvari tečejo tako zgoščeno, potem pa se na koncu zgodi toliko stvari na enkrat, z ostrimi rezi. Sam konec je že cel film. To zadevo bom poskušal bolj filmsko speljati. Vseeno smo sledili romantični liniji Halagata in uporabljali poetični pristop. Zato mislim tako tudi končati. Ne razvijamo tega »postaviti hišo za vsako ceno«. To smo prerasli. Hiša se najprej zgradi, potem pa gremo na druge probleme. Na probleme, ki so bolj problemi človeške duše.

ALEKSANDRA NANA RITUPER

Novice iz kulture

* Ker jim je soboška ZKO zaračunavala prostore za koncerte, radgonska istoimenska organizacija pa jih bo denarno podprla, bo Društvo glasbenikov Pomurja (DGP) jazzovske koncerte odslej prirejalo v Radgoni. Naj njim bo nerodno, Zvezdi pa žal, so rekli...

* Beltska banda bo izgubo cimbalista Mrika Baranje skušala nadoknaditi s z enim harmonikašem. Znani Lajki Šuklar pristopa k Bandi.

* Soboška ZKO je v minulih dneh povabila v goste lutkarje iz Anglije in Češke. Mladi gledalci so zelo uživali in lepo sodelovali. (Lahko jim je manj nerodno.)

kulturni koledar

Razstave

MURSKA SOBOTA: V petek, 10. septembra, ob 19. uri bo v razstavnih prostorih Pokrajinskega muzeja otvoritev gostujoče razstave Tekstil v kmečki hiši, ki jo je pripravil Neprajzi Muzeum iz Budimpešte.

MURSKA SOBOTA: V petek, 10. septembra, ob 11. uri bo otvoritev razstave otoških likovnih in literarnih del MOJ KRAJ, ki jo je pripravila Turistična zveza Murska sobota.

LJUTOMER: V torek, 14. septembra, se bo začela razstava nagradjenih del iz galerije Anteja Trstenjaka iz dosedanjih slikarskih ex-temporov. Ogledate si jo lahko do 9. oktobra.

MORAVSKE TOPLICE: V galeriji hotela Ajda si lahko ogledate razstavo otoških risb OTROCI ODRASLIM, ki jo je za podporo likovni ustvarjalnosti najmlajšim pripravil Petrol.

RADENCI: V galeriji prenovljenega muzeja Radenske je na ogled razstava DLUPP-a, Društva likovnih umetnikov Prekije in Prekmurja.

RADENCI: V muzeju Radenske si lahko ogledate eksponate in prikaz razvoja njihovega naravnega zdravilišča. Muzej je odprt vsak dan od 10. do 12. ure, v soboto in nedeljo pa od 15. do 17. ure.

RADENCI: V razstavnem salonu hotela Radin je odprta razstava likovnih del akademkega slikarja Jožeta Denka.

LENDAVA: V gradu je na ogled stalna razstava del dosedanjih mednarodnih kolonij. Obenem si lahko ogledate tudi freske Zoltana Gaborja. Na ogled pa je tudi stalna razstava Oloris.

MURSKA SOBOTA: V pokrajinskem muzeju sta na ogled stalna zbirka in stalna likovna razstava, ki je odprta vsak dan razen nedelje od 10.00 do 12.00.

MURSKA SOBOTA: Performance Voda je življenje! Razstava bo na ogled v muzejskem avtobusu, ki bo od 9.9. 1993 do 12. 9. 1993 stal na parkirišču pri hotelu Zvezda. Performance prireja avstrijsko Zvezno ministrstvo za znanost in razvoj, dunajski Tehniški muzej in avstrijsko veleposlaništvo v Ljubljani. Organizator SVOUP pri SO M. Sobota.

Prireditve

LJUTOMER: V sredo, 13. septembra, bo v galeriji Anteja Trstenjaka literarni večer s Stankom Kociptom, avtorjem romana Goricanec. Roman je bil napisan pred vojno.

GORNJA RADGONA: V petek, 10. septembra, ob 22. uri pripravljata Društvo glasbenikov Prekmurja in Radgonski kleti 2. glasbeni (jazz) večer, kjer bo nastopil kvartet Braca Doblekarja.

LENDAVA: Na dvorišču podjetja Gidos poteka kiparska kolonija, na kateri sodelujejo kiparji Colin Foster iz Anglije, Takumi Matsomoto iz Japonske ter Ferenc Kiraly iz Lendave. Njihovo ustvarjanje si lahko vsak dan tudi ogledate na dvorišču Gidos.

Kino

MURSKA SOBOTA: Zadnji tango v Londonu SRAMOTA si lahko ogledate 9., 10., 11. in 12. septembra ob 20. uri. Film, kjer se eleganten petdesetletnik zaljubi v sinovo punco.

Družinsko komedijo NINJA ŽELVE si lahko ogledate 9., 10. 11., in 12. septembra ob 18. uri.

Delikatno rock and roll komedijo NE MEČTE SE STRAN bodo vrteli 14. septembra ob 20. uri in 16. septembra ob 18. uri.

Keral: uporabna unikatna keramika

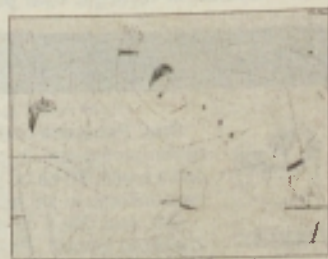
Prst pod prsti in tradicija

Pravzaprav je Bog naklonil srečo tej pokrajini, ko ji ni dal toliko. Ji je dal pa toliko več blata. Iz obojega, iz kamna in iz blata, se da kaj narediti. Imeti eno ali drugo samo po sebi še ne pomeni večje ali manjše sreče. Če pa se stvar pogleda malo bližje, je boljše imeti blato oziroma prst oziroma glino. Čeprav je kamen čvrstejši – je pa ilo tvarina, s katero se lahko bolj deluje.

Pri obdelovanju kamna smo dejavni samo umetniško, samo ustvarjalno. To je, z mnogo manj naporom, možno tudi pri obdelovanju gline. Tisto, česar pa nam kamen ne daje, je možnost, da ustvarimo pri naravnem procesu. Ko iz gline z žganjem ustvarimo nekaj novega. No, menda smo potemtakem naposled na istem, vsekakor pa so lončarji vedno veljali za večje čarovnike od drugih.

Kako se na en in drug način, umetniški in naravno-stvariški, izkazujejo v lenadvijskem podjetju Keral, v katerem izdelujejo unikatno uporabno keramiko, se te dni razgovorja v ljubljanski razstavnici tlinja. Keral, ki je bil prej lasti podjetnika Jožeta Tompe, tam razstavlja. Razstavo so odprli 1. septembra in jo je mogoče obiskati do 14.

»To je pravzaprav zadeva, iz katere se lahko kaj razvije,« je mnenje dr. Sonje Ana Hoyer, ki je na otvoritvi razstave ogledala, kaj pri Keralu delajo. Hoyerjeva je po rodu Sobošanka, živi v Piranu, doktorat iz umetnostne zgodovine je pred kratkim. Hoyerjevi zbujajo aktivnost, ki se je gredo pri Keralu, čeprav nimajo to, kot pravi, morda s prenapeto, primerjavo s keramično delavnico na Madžarskem. Lastnik je delavnic Vilmos Zsolnay, ki je začel z manufakturno proizvodnjo v letih 1900-1910. »Zsolnay je bil ambiciozen, prav tako pa se mi zdi, da je bil tudi pogovorni in nekako tak, da so se od takrat, ko je bil znanstvenik,« pravi Tompa.

na noge svojo delavnico, seveda spremenili. V njegovem času je dajala pečat uporabni umetnosti v Evropi Wagnerjeva šola na Dunaju, katere učenci so bili Plečnik, Fabijani in Lechner. Prav ta Odón Lechner, pripoveduje Hoyerjeva, je uporabljal Zsolnayovo keramiko v arhitekturi. Hiše je oblagal z obdelanimi fajansnimi ploščicami.

Zsolnayeva keramika je bila tako fina, da je spominjala na porcelan. Dejavnost je razvijal in širil. Poleg matične v Pečuju (Pecs) je zgradil tovarne tudi drugod po Madžarski in naposled prešel na izdelavo porcelana. Žig Zsolnayeve delavnice in tradicije se prepozna po petih stolpičih z zašiljeno streho, njihovi izdelki pa so bili in so še vedno razširjeni po srednji Evropi, mnogo jih je bilo mogoče videti tudi v sobnih kredencah v mestih Jugoslavije. »V vsaki boljši meščanski soboški družini se najde Zsolnayev porcelan,« meni Hoyerjeva.

Tisto, kar Hoyerjevi nadalje vzbujajo primerjavo med Zsolnayem in Tompo – mimo ambicioznosti – je to, kako sta začela z manufakturno. Tudi Zsolnay je zaposloval umetnike in arhitekte, enako kot Tompa. »Po leg tega jih je dal tudi šolati, na kar bi bilo potrebno opozoriti tudi Tompo. Pripravljena sem z njim iti v Pečuj (Pecs), kadar koli. Zbrala bom tudi literaturo in mu pomagala pri navezavi stikov. Ne samo na Madžarskem, marveč tudi z ljudmi z Akademije za uporabno umetnost na Dunaju, kjer je vodilni moj znanec gospod Achleitner, ki je bil že večkrat v Prekmurju, nazadnje pri Copekovem mlinu.«

Tompa in ljudje okrog njega, tako Hoyerjeva, se morajo zavedati, da imajo v Sloveniji tačas »neverjetno primatno vlogo«. Tovarne v Libojah, kjer so včasih poskušali nekaj podobnega, kar zdaj počne Keral, ni več. Tovarna Keral je v Lendavi, torej blizu Madžarske, kjer je začel in deloval Zsolnay, jezikovnih pregrad tukaj ni, dostop do tradicije je s tem olajšan.

Za Tompo delata arhitekt Goran Dominko in slikar Zlatko Gnezda, od nedavna pa tudi Miki Beer in Zdenko Huzjan, prav tako slikarja. »Seveda pa je potrebno ločiti med tem, kaj so slikarji in kaj keramičarji, čeprav je jasno, da so slikarji prav tako zmogni s posredstvom, kjer oni ustvarjajo, preiti v material sam, ga spoznavati, se ukvarjati z glazurami, žganjem, obdelavo.«

Keramičarske tradicije v Prekmurju ni, je pa lončarska. Je izročilo domače obrti za keramičarsko dejavnost imperativno, se je potrebno vedno znova sklicevati na lončarstvo? »Na to se radi obešamo in podarjamo, vendar je to samo neko domačijsko dejstvo,«

pravi dr. Hoyerjeva. »Potrebno pa je iti naprej in narediti več. Ko že iščemo tradicijo in avtohtone nastave za uporabno keramično umetnost, se moramo ozreti tudi po Bialu male plastike, ki je v Soboti.«

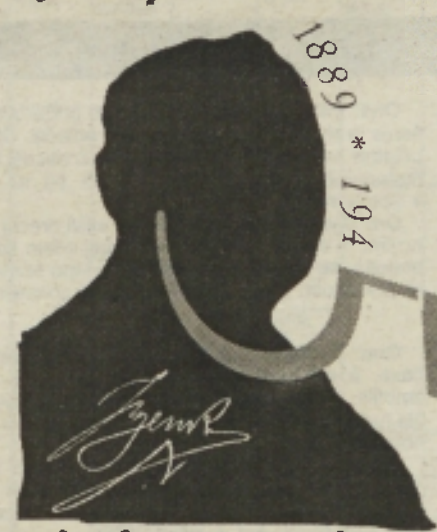
Zsolnayeva keramika je arhitekt Lechner uporabljal v arhitekturi. V zunanji arhitekturi v Prekmurju ni nikjer uporabljena arhitekturna keramika, imamo pa nastavek za notranjo arhitekturno keramiko: v Plečnikovi cerkvi v Bogojini, kjer je mojster uporabil za opremo lončarske izdelke. Je mogoče to šteti kot nastavek – če bi šlo za to, da se Keralova dejavnost razširi in bi bilo potrebno takšno odločitev utemeljiti z obstojem tradicije, to pa v tržnosti danes veliko šteje. Ali pa je danes uporaba arhitekturne keramike anahronizem, je bila to samo značilnost in nekaka zaščitena pravica secesije?

Sonja Ana Hoyer: »Tu smo spet pri tem, da smo bili obrobje in smo ostajali na ravni skromnejšega dekorja. Plečnik je bil genialen in je arhitekturno keramiko kljub temu, da si tega v neki ekvivalentni meri na bogojanski cerkvi ni mogel privoščiti, uveljavil v interieru. V mestih, kot sta Dunaj in Budimpešta, se tradicija arhitekturne keramike nadaljuje. Pri nas pa je lahko to nevarno, ker se lahko zabrede v kičavost. Dober arhitekt pa to seveda sme poskušati.«

Toliko bolj sme poskusiti dober podjetnik – če ima zaposlene ljudi s spretnimi prsti, tradicijo v dosegu nekajurne vožnje; oblikovalce, arhitekte in slikarje pa v hiši. In Sonja A. Hoyer takorekoč prav tako. Eni izdelujejo, drugi oblikujejo, tretji ustvarjajo umetnostno-zgodovinski kontekst. Da bi podjetni laže prodajali.

STEFAN SMEJ

Josip Benko

Mit in Resničnost

Junija 1993 je temeljno sodišče v M. Soboti rehabilitiralo predvojnega tovarnarja in politika Josipa Benka, ki ga je ljudska oblast junija 1945 po monitranem sodnem procesu likvidirala. V času, ko se boj za neprecenljivo Benkovo dediščino šele začne, prihaja med bralce knjiga, ki je prvo celovito in dokumentirano pričevanje o Benkovem vzponu in padcu.

Knjigo naročite na naslov: Založba FRANC-FRANC, p.p. 27, 69000 Murska Sobota.

NAROČILNICA

Po prednaročniški ceni 1.300,00 SIT, v katero sta vshlela tudi poštnina in prometni davek, naročam(o) knjigo Branka Žunca JOSIP BENKO-MIT IN RESNOST. Knjigo bom(o) plačal(i) po povzetju. Pošljite jo na naslov:

Naročam(o) izvodov knjige. Naročilo potrjujem(o) s svojim podpisom:

ne zgodi se vsak dan

Največji radijski teleskop na svetu

V Albuquerqueu na jugu ZDA je pred dnevi začel loviti radijske valove iz vesolja največji radijski teleskop na svetu. Pravijo, da bo tisočkrat natančnejši, kot so bili vsi dosedanja teleskopi. Novi radijski teleskop je sestavljen iz desetih anten, ki so jih postavili daleč narazen, tako da je seštev vseh razdalj več kot 8.000 kilometrov. Antene stojijo na Deviških otokih, v ameriških zveznih državah New Hampshire, Iowa, Nova Mehika, Teksas, Arizona, Kalifornija in Washington ter na vrhu vulkana Mauna Kea na Havajih. Vsaka antena je težka 240 ton. Uravnava jo elektronsko. Zbirni center je v observatoriju v Socorro v ameriški zvezni državi Nova Mehika.

Upor slonov na Tajskem

Ta slon je sicer svojo spretnost pri nakladanju in razkladanju blodov pokazal samo turistom v nekem tajskem slonovskem rezervatu, toda mnogim njegovim sotrpinom se ne godi tako dobro. Tajska vlada je namreč pred leti močno omejila lov na slone in s tem njihovim lastnikom precej zmanjšala dohodek, zato zdaj nameravajo izgubo nadomestiti tako, da živali priganjajo do onemoglosti. Sloni velikokrat delajo v džungli od jutra do večera, tajska vlada pa je opozarja, da se je njihova umrljivost v zadnjem času bistveno povečala, in napoveduje ostrejšo kazni proti brezobzirnim slonovskim priganjačem.

Kdo ima v našem hlevu najboljše mleko?

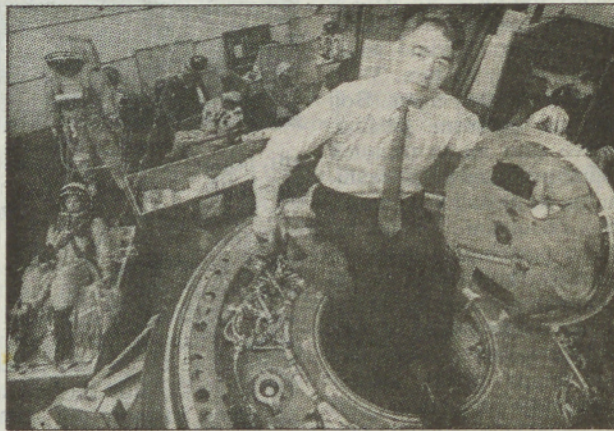
Morski pes izpljunil potapljača

Domnevajo, da se gumijasta potapljaška obleka morski roparici ni zdela najbolj okusna. David R. Miles se je s prijatelji potapljaj v Tihem oceanu 70 metrov od obale severne Kalifornije. Iskali so majhne polžke in vsi so bili povsem zaverovani v delo. Tako niso opazili, da je začel okrog njih krožiti velik bel morski pes. Krožil je vse hitreje in bliže. Nenadoma je planil na Milesa in ga pogoltnil vse do lopatic na hrbtu. Skušal ga je pogoltniti še globlje, pri tem pa se je skoraj navpično dvigal k morski gladini.

Potem pa čudež: na površini je morski pes Davida Milesa nenadoma izpljunil in izginil. Miles je še zmogel toliko moči, da je splaval na neko skalo in izgubil zavest. Rešila ga je obalna straža in ga s helikopterjem prepeljala v bolnišnico. Menijo, da je en sam vzrok, da je Miles še živ: gumijasta potapljaška obleka se morskemu psu očitno ni zdela okusna.

Park spominov na socializem

Šestinsidesetletni uslužbenec v eni od budimpeštanskih galerij Andras Szilagyi skrbi za umetniško zapuščino štiridesetletnega obdobja socializma v madžarskem glavnem mestu. Zbira namreč kipe v slogu socrealizma, ki jih je samo v Budimpešti okoli 300, in jih postavlja v park pred mestnimi vrati. Na razstavnem prostoru je zdaj vse, kar je »krasilo« prestolnico v zadnjih štiridesetih letih. Par skulptur naj bi po Szilagijevem mnenju ne bil prostor sramote, marveč spominov. Doslej je bilo v ta namen porabljenih približno milijon mark.

Indijski fakirji razkazujejo na predvečer hindujskega festivala sredi Bombaja kobre. Kobre so v ilegalni prodaji po tri dolarje in Indijci jih nadvse častijo. Sicer pa je menda vedno več kužnih častilcev, ki si želijo imeti strupenjačo v domačem terariju, tudi pri nas.

Šport je ne le samo fuzbal, liki je šport tudi tou, ka smo pred nedavnin gledali na svetovnih prvenstvih: bežanje, metanje, skakanje, pa tou v daljavo, pa v višino, pa na enon prvenstvi pred ten, smo se leško nagledali perfektnega skakanja v vodu. Skoki v vodu so bilij tak lejpi, ka je Bela nej būv več gvūšen ka je lepše: Ali tej skoki v bazen ali skoki s smučami ali pa skoki prejk plouta. Parkrat je būv z vñūkecon na sobočkcon kopališču, pa je vido, ka trnok falij bar ena blanja za skoke v vodu, ču te nega pejnex za dve, kak sta bili na začetki ob otvoritvi toga novoga kopališča v Soboti.

Pred lejti so tou kopališča dali zgraditi sobočanci s krajevnin samoprispevkcon, pa je v projekt bila vključena tudi en meterska, pa tri meterska skakalnica, se razmi z odrivno desko na vsakoj višini. Za te namen je tudi bazen ustrezno globoki. Mladina je uživala na tej skakalnici, pa si pridobivila bar osnovno znanje za tou zvrst športa. Gda so se pa blanje spotrla, te pa več nikoga nej bilou, ka bi preskrbo nove. Bela pravi, ka ču so se najšli pejnexi za tobogan, bi se leško tudi za dve blanj. Ešče v tistcon staron kopališču, je vsa tista srmaska lejta bila usposobljena skakalnica, s štere se je ešče Bela nāfco salte skakati, zdaj v ton novon demokratičcon obdobji ob korakanji proti Evropi, pa tejo Prekmurje ne premore v niti enon kopališči niti ene skakalne deske ali blanje.

V premišlavanji na vsestranski razvoj športa v menje razviton, demografsko ograženon območji države, vas s teniškin loparon v rokū hohštapersko pozdravla, vas s teniškin loparon v rokū hohštapersko pozdravla, vas s teniškin loparon v rokū hohštapersko pozdravla, brat Džouzi.

zvezde vam kažejo

OVEN

Ona: Prišel bo odgovor na dolgo pričakovano vprašanje in morala se boš dokončno odločiti. Obeta se ti prijetna avantura, iz katere lahko izvlečeš tudi obilo materialnih koristi. Toda pazi, da se ne zapleteš v lastne mreže.

On: Ugotovil boš, da so njene misli precej podobne tvojim. In četudi se ti bo vse skupaj zdelo kar nekako prelepo, se boš na koncu vendarle lepo znašel. Izkoristi priložnost, saj se zlepa ne bo več ponovila.

BIK

Ona: Dosegla boš tisto, kar si prizadevala že dalj časa, a kaj hitro boš spoznala, da si se ponovno zmotila. Bilo bi veliko bolje, če bi del te energije posvetila tudi svojemu poslovnemu življenju, ki je ta hip pravi obup.

On: Resda bo tvoja okolica nad tvojim uspehom docela nezainteresirana, vendar bo nekdo le vedel zanj. Obeta se ti uresničitev načrtov, ki ti lahko prinese tako zadoščenje kot dobiček.

DVOJČKA

Ona: Nikar se ne jezi na tistega, ki ti bo povedal resnico v obraz, saj bo s tem mislil le najboljše. Pazi se predvsem tistih prijateljev, ki ti bodo le priknavale, za hrbtom pa bodo govorile povsem drugače.

On: Preveč si se navadil na svobodno življenje, da bi se sedaj pustil podjarmiti, čeprav se ti zdi, da je ta jarem prav prijeten. Ali ne bi še malo počakal, da se ti poleže ta hip preveliko navdušenje.

RAK

Ona: Krivična boš do svoje prijateljice, ki ti hoče samo dobro. Kako dolgo boš še hodila po svetu z na pol zavezanimi očmi? Konec tedna se ti obeta vsaj delna izpolnitev tvojih vročih ljubezenskih želja...

On: Lepo je, da si se povsem posvetil novim dolžnostim, ki so pred tabo, toda ni ti treba pretiravati. Imaš še dovolj časa, da si poiščeš smisel življenja še v čem drugem, ne samo v trenutnih zaposlitvah.

LEV

Ona: Končno se boš uspela sprijazniti s tem, da tvoja čustva niso tako izjemna, kot si želela. Je že res, da boš imela spočetka manjše težave, vendar se boš kaj kmalu znašla in uspela.

On: Čeprav si prepričan, da te zasleduje smola, se bo izkazalo, da ni tako. Z novo prijateljico se ti obeta tudi kaj več kot le prijateljstvo. Tvoj srečen dan je sobota, zato jo kar najbolje izkoristi.

DEVICA

Ona: Zaman boš čakala svojega princa iz sanj, saj so principi samo v pravljicah. Še vedno pa ti bo ostal nekdo, ki sicer ni ravno princ, je pa njegova ljubezen toliko iskrenejša in resnična.

On: Ne smeš nasesti govoricam, ki ti bodo prišle na uho, vendar ne bo škodilo, če bi razmislil, zakaj je do njih sploh prišlo, predvsem pa, kdo jih je razširil. In razjasni si že, kaj hočeš od svoje prihodnosti: denar ali ljubezen?

TEHTNICA

Ona: Uspelo ti bo izpeljati nekaj, kar imaš že dolgo v načrtu, pri tem pa boš prišla navzkriž s sodelavci, ki so načrtovali nekaj podobnega. Nikar se ne pusti zmešati, ampak raje poberi smetano, dokler je še kaj.

On: V začetku tedna se ti obeta neprijetno spoznanje, da si se vendarle ušel in se prehitro spustil v nekaj, za kar si bil še nedavno povsem prepričan, da ti lahko prinese samo dobro. In nihče ti ne bo pomagal...

ŠKORPIJON

Ona: Pustolovščina, ki te tako mika, je precej manj zanimiva, kot si pomislila na prvi pogled. Seveda pa je vse odvisno predvsem od tega, ali ti je v ljubezni pomembnejša stabilnost ali trenutna zabava.

On: Malo si zanemaril družabno življenje, zato se nikar preveč ne brani povabila, ki ga boš dobil v prihodnjih dneh. Zabava ti lahko le pomaga uresničiti tvoje poslovne, pa tudi povsem zasebne načrte.

STRELEC

Ona: Prihaja v obdobje popolne harmonije s svojimi novimi partnerjem in prav nič ti ne more pokvariti občutka sreče. To se bo pokazalo tudi na tvojem videzu in razpoloženju in kaj hitro bodo rezultati tudi drugi.

On: Naložili ti bodo nove obveznosti, ki jih boš z lahkoto izpolnil. Prišel boš v obdobje, ko ti bodo še tako težke naloge le prijetno razvedrilo in ti bo vse šlo kot po maslu. Toda kako dolgo...

KOZOROG

Ona: Trenutna situacija ti sicer omogoča lenarjenje in zabavo, vendar pa boš kaj kmalu občutila negativne posledice takšnega ravnanja. Še dobro, da ti bo partner stal ob strani in ti svetoval pravino odločitev. Poslušaj ga!

On: Zdelo se ti bo, kot da nosiš na ramenih vse bremena tega sveta, to pa predvsem zato, ker se ne znaš povsem sprostiti. Mogoče je tudi to eden izmed vzrokov, da te bo doletelo precej neprijetno presenečenje...

VODNAR

Ona: Čeprav bo vse skupaj kazalo na popolno polomijo, pa boš iz celotne ljubezenske avanture potegnala kar največ, predvsem pa kopico izkušenj za prihodnost. Nikar ne izpusti ugodne priložnosti za lahek zaslužek.

On: Ne skušaj narediti vsega popolnoma sam, ampak sprejmi ponujeno pomoč, še posebej če je oseba, ki ti jo ponuja, tista, ki ti je prav zaradi prijeto dekle, ki precej obeta. Obetajo se ti prav zaradi tvojih časi: tako poslovno kot tudi popolnoma zasebno.

RIBI

Ona: Tvoje sedanje razmerje se bo nevarno zmanjšalo. Če ti je še kaj do tega, bo potrebno napeti vse sile, sicer ti bo trda predla. Vsekakor pa je dejstvo, da ti je v ljubezni lažje le škoditi, popravnega izpita pa ne bo.

On: Na obzorju so se začeli zbirati črni oblaki, ki ne napovedujejo ničesar dobrega. Tudi najboljše namene so ti padli v tako globoko vodo, da jih zlepa ne boš mogel uporabiti. Nikar se ne spuščaj v karkoli tveganega.

za vsakogar nekaj

Alergija je dedna

Alergije so običajno dedne. Če imajo starši seneni nahod, je zelo verjetno, da ga bo imel tudi otrok. To so ugotovili znanstveniki, ki k svojim ugotovitvam dodajajo tolažbo. Marsikaj je mogoče storiti, da preprečimo ali vsaj omilimo alergijo pri otroku. Znanstveniki priporočajo materam, naj otroka vsekakor dojijo, kajti materino mleko je odlična zaščita proti raznovrstnim alergijam. Otrok, ki je hranjen z materinim mlekom do štirih, še bolje pa do šestih mesecev starosti, je v veliko manjši nevarnosti, da podeduje alergijo. Med dojenjem pa naj se mati čim manj prehranjuje s kravjim mlekom in kokošjim jajčnim beljakom. Ko je otrok star tri leta, je nevarnost za razvoj bronhialne astme največja. Povzročitelji, ki sprožijo to alergijo, so največkrat mačja dlaka in pršice, ki živijo v hišnem prahu. Po možnosti naj otrok ne prihaja v stik s temi povzročitelji. Starši otrok, ki so nagnjeni k alergijam, naj ne kadijo, nikotin je lahko tista kaplja čez rob, ki sproži nastanek alergije.

Dolgo spanje

Ljudje, ki spijo dnevno do devet ur, so spočiti, krepki, dobrega zdravja. Zelo verjetno je, da bodo dolgo živeli. Nasprotno pa sta kronično pomanjkanje spanja (če spimo dnevno manj kot pet ur) in redno predolgo spanje (več kot 11 ur na dan) zelo škodljiva. V Veliki Britaniji so z obsežno raziskavo ugotovili povezanost med dolžino spanja, zdravjem in dolgim življenjem.

Seveda pa veljajo ugotovitve o škodljivosti preveč in premalo spanja le za odrasle ljudi, do sedemdesetega leta starosti. Otroci potrebujejo več spanja, novorojenčki na primer 16 ur dnevno, majhni otroci 12 ur dnevno. S starostjo pa se potreba po spanju manjša, staremu človeku zadostuje od pet do sedem ur spanja dnevno.

Večnamenska kravata

Če boste pospravljale po predalih in se vam bo zazdelo, da je veliko kravat nemodernih in torej zrelih za smeti, jih nikar ne zavrzite. Iz njih lahko naredite simpatične modne dodatke zase. Tako lahko na primer dve kravati podobnih vzorcev ali barv zvežete skupaj na kavbojsko bluzo, seveda nekoliko drugače, kot to počnejo moški. S kravato si lahko zavežete lase namesto pentlje. Dve pisani kravati lahko zavežete okrog klobuka. Iz dveh enakih kravat je mogoče narediti naramnice. Na hlačni pas jih spredaj pritrdite z dvema gumboma, zadaj pa ju prekrizate, vpeljete skozi zanke na hlačah in zavežete v pentljo.

Kuhajte z nami

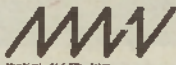
Sveže zelje je zelenjava, ki je vse leto ne zmanjka. Zelje v glavah je zdravo in vsebuje zelo malo kalorij (100 gr - 19 kal.). Ko zeljne glave kupujemo, izberimo sveže, bele, z zelenkastim nadihom zunanjih listov. Iz narezanih zeljnih glav lahko pripravimo zelo dobre samostojne jedi, prekuhe, priloge in solate. Le-te lahko kuhamo, dušimo ali zabelimo kot solato.

Za zeljne rulade (6 obrokov - 2 do 3 na osebo) potrebujemo: 1 večjo glavo zelja, sol, 80 dag mešanega mletega mesa, 1 žemljico ali toliko belega kruha, 1 jajce, 2 čebuli, žličko sladke paprike, poper, žličko gorčice, žlico paradižnikove meze ali 3 žlice olupljene in zmečkane svežega paradižnika, 4 žlice olja ali masti, 7 dcl juhe iz kocke, 2 dcl kisle smetane, 1 žlico moke.

Priprava: Zeljno glavo očistimo in operemo ter ji po možnosti izrežemo kocen. Cela naj 10 minut vre v slani vodi, da se listi zmehčajo. Odluščimo posamezne liste in porežemo debeli konec rebra. Na liste porazdelimo nadev, liste ob straneh zapognemo čez nadev in zvijemo v rulado tako, da je tanjši okrogel del lista od zunaj.

Nadev: Mleto meso dobro zmešamo z namočenim in ožeto žemljico, dodamo poper, sladko papriko, gorčico, sol, paradižnik, jajce, olje ali mast. Oblikovane zvitke spnemo z zobobreci. Pečico segrejemo na 200°C. Zvitke zložimo v pomaščen globok pekač. Prilijemo polovico juhe in zvitke dušimo pri srednji temperaturi 75 minut. Po potrebi dolivamo povreto juho. Ko so rulade gotove, jim prilijemo podmet, ki ga naredimo iz 2 dcl kisle smetane, 1 dcl vode in 1 žlice gladke moke, da se omaka zgosti. Zraven ponudimo krompirjev pire.

RADIO MV - MURSKI VAL - UKV
94,6 MHz (dopolodne tudi SV 648 kHz)

Petek - 5.40 Prebujate se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Mariborsko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Borzni utrip - 9.30 NSTSNMV - 10.00 Poročila - 11.15 Od petka do petka - 12.00 Poročila - BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Prireditve ob koncu tedna - 17.30 Alternativno - 18.00 MV-dur - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sobota - 5.40 Prebujate se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.40 Tržnica - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Predstavljamo vam - 10.00 Poročila - 10.40 Potepajte se z nami - 11.00 Sobotni gost - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.10 Angleščina - 17.30 Mali oglasi - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Nedelja - 8.00 Začenjamo nov dan - 8.10 Panonski odmevi - 9.30 Srečanje na Murskem valu - 10.30 Nedeljska kuhinja - 12.00 Poročila - 12.15 Nedeljsko premišljevanje - 12.30 Minute za kmetovalce - 13.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Ponedeljek - 5.40 Prebujate se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Porabsko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Evropa v enom tednu - 10.00 Poročila - 10.30 Šport - 11.15 Zgodilo se je - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Bilo je nekoč - 17.30 Šport - 18.00 S kranjskimi, cekron, pa z marelof - lestvica narodnozabavne glasbe - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Torek - 5.40 Prebujate se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Ljubljansko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Kosčigost dneva - 9.15 Glasbene novice - 10.00 Poročila - 10.30 Kratki stik - 11.15 Mali oglasi - 12.00 Poročila - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Tema popoldneva - 17.30 Srebrne niti - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sreda - 5.40 Prebujate se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Zagrebško zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Iščejo za vas - 10.00 Poročila - 10.15 NSTSNMV - 11.15 Borzni utrip - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Poslušamo vas - 17.30 Mali oglasi - 18.00 Na narodi farmi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Četrtek - 5.40 Prebujate se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.35 Svetuje kmetijski strokovnjak - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Kosčigost dneva - 9.15 Sedem veličastnih - 10.00 Poročila - 10.30 Pika na i - 11.15 Mali oglasi - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 To sem jaz - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

Človek v stiski

Tale zgodba je precej osebna

Danes sem vam hotela pisati o neki drugi temi, a mi njena interpretacija ni bila še povsem všeč. Hotela sem namreč, da bi bila v celoti v skladu z mojim notranjim prepričanjem, a se to ni zgodilo. Zato sem jo odložila za naslednjič.

Za uvod k isti temi sem izbrala - upam, da vam bo všeč - zgodbo iz knjige Roberta Fulghuma Vse, kar moram vedeti, sem se naučil v vrtcu.

Zgodba je resnična in osebna, kot so resnične in osebne vse zgodbe v tej knjigi. Avtor nam pripoveduje krajše zgodbe, ki bi lahko bile tudi naše. Z veliko življenjske modrosti opisuje ljudi, kraje, dogodke in nas na neki način opozarja, kako bi morali živeti, kaj so tiste majhne, a velike skrivnosti, ki tvorijo bistvo življenja. Lepo in dosti lažje bi nam bilo, če bi tudi sami včasih ravnali tako. Za to pa ne potrebujemo veliko denarja, ne veliko časa, ampak le malo dobre volje, ki tli v nas, a zaradi prevelike sebičnosti nikoli ne privre na površje. Tako smo osiromašeni še za eno toplo presencenje, za en prijeten občutek in zadovoljstvo.

Naša želja je, da s pisanjem o takih rečeh prispevamo k vaši duhovni rasti in da bi bila majhna množica takšnih srečnežev vsak dan večja vsaj še za enega člana.

»Tale zgodba je precej osebna. Postane lahko malce osladna, zato pazite. Začelo se je kot sporočilo moji ženi. In potem sem pomislil, da bom to objavil, ker imate mogoče nekateri med vami može in žene in morda enako čutite. Saj tako ali tako nisem jaz lastnik te zgodbe. Charles Boyer je.

Se spominjate Charlesa Boyerja? Ljubeznivega, živahnega, čednega, privlačnega človeka. Bil je ljubimec večine slavnih in lepih žensk s filmskega platna. To je bilo na filmu in v revijah. V resničnem življenju je bilo povsem drugače. Tam je bila ena sama ženska. Štirinštirideset let. Njegova žena Patricia. Prijatelji so pravili, da gre za dosmrtno ljubezensko razmerje. Nič manj se nista ljubila in bila prijatelja ter življenjska sopotnika po štirinštiridesetih letih kot po prvem letu.

Potem je Patricia zbolela za rakom na jetrih. In čeprav so zdravniki Charlesu povedali, ni mogel prenesti, da bi povedal njej. In tako je sedel ob njeni postelji, jo spodbujal in razveseljeval. Noč in dan, šest mesecev. Neizogibnega ni mogel preprečiti. Nihče ne more. In Patricia je umrla v njegovih rokah. Dva dni pozneje je umrl tudi Charles Boyer. Od lastne roke. Dejal je, da noče živeti brez nje. Rekel je: »Njena ljubezen je bila moje življenje.« To ni bil film. To je resnična zgodba Charlesa Boyerja.

Nisem pristojen, da bi sodil o tem, kako je opravil s svojo žalostjo. Lahko pa rečem, da sem ganjen in na nenačuden način potolažen. Ganjen zaradi globine ljubezni, ki se skriva za navidezno lažnim hollywoodskim življenjem. Potolažen, ker vem, da lahko moški in ženska tako dolgo ljubita drug drugega.

Ne vem, kako bi jaz prenašal svojo bol v podobnih okoliščinah. Molim, da mi ne bi bilo treba nikdar biti na njegovem mestu. (Tu pride osebni del - brez opravičevanja.) Vendar so trenutki, ko se zazrem čez sobo - sredi vsakodnevnih opravil - in zagledam osebo, ki ji pravim moja žena, prijateljica in spremljevalka. In razumem, zakaj je Charles Boyer naredil, kar je naredil. Res je mogoče nekoga tako zelo ljubiti. Vem. O tem sem prepričan.

Poglejte čez mizo in koga boste videli? Svoje ga moža, svojo ženo. Sta prepričana, da se poznata, da se imata še vedno rada? Če ne, se potrudita in vnesita v vajino skupno življenje vse tisto, kar manjka. Dela bosta imela do konca svojega življenja. A splačalo se bo. O tem bodita prepričana.

SESTAVIL MARKO NAPAST	GLAVNO MESTO KONGA	BELGIJSKI IZUMITELJ PLINSKEGA MOTORJA	OSMEROKOTNIK	AVSTRUSKI SMUČAR SPIESS	INDONEZ. OTOČJE V BANDSKEM MORJU	RIMSKA LJUBLJANA	PODROČJE POD KANČOVO OBLASTJO
GRADITELJ PLANSKE SKAL- NICE							
JAVNO PRIPORO- ČANJE IZDELKOV							
KEMIČNA PRVINA KRAKA KOVINA				ZENSKO IME PRITOK UNE			
ŽVALSKI VRT							
BABILON- SKI STOLP							
ŽIDOVSKO MOŠKO IME					VOJA RADENKE	GLAVNO MESTO GRČIJE	MESTO IN PRISTANI- ŠČE V DALMACIJI
RIMSKA PETICA		NAMAZANA PLAST OTOK V MARIANIH					
KRAJ PRI LJUBLJANI			ZENSKO IME OŽINA NA MALAJI				
VRSTA ČEBULE				UREJENOST SOSEDNJI CRKI			
MESTO V PAKISTANU							
DELAVEC V EMALIR- NICI							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE - Vodoravno: čumnata, Ulises, dekot, E, Ema, S, želo, Ta, Nin, Rom, AN, kino, psalm, H, otke, KO, Leopold, Jirasek, Andreja.

Ste pozabljivi?

Se vam pogosto zgodi, da se česa ne morete in ne morete spomniti? Nekaj zvičaj bo pomagalo preprečiti neprijetno zadrego, če vas že spomin pušča na cedilu.

1. Nikdar se ne zanašajte, da se vsega spomnite in ničesar ne pozabite. Vedno imejte pri sebi beležnico in zapišite vanjo nujne zmenke, potrebne nakupe, prav tako si kupite žepni koledarček in telefonski adresar.

2. Vsak večer naredite spisek vsega, kar morate opraviti prihodnji dan.

3. Če zvečer pripravite vse, kar morate drugi dan ob odhodu z doma odnesti s seboj.

4. Predmete, ki jih stalno uporabljate (očala, ključi...) hranite vselej na istem mestu.

Astma

Astma je zelo neprijetna, pogosto tudi nevarna bolezen. Bolniki doživljajo napade, v katerih ne morejo in ne morejo priti do sape - zdi se jim, da se bodo zadušili. Vzrok napada so zoženi bronhiji in krčevito napeta dihalna miškulatura. Bolnik ne more zajeti sape, organizem je pomanjkljivo oskrbljen s kisikom.

Na medicinski fakulteti v Hanovru so s široko zasnovanim testom ugotovili, da je mogoče s posebnimi dihalnimi vajami okrepiti delovanje pljuč in s tem omiliti silovitost astmatičnih napadov.

Znanstveniki so razdelili anketirane bolnike v tri skupine. Prva skupina astmatikov se je ukvarjala z intenzivnimi dihalnimi vajami za okrepitev pljuč in dihalnih mišic, druga z jogo, tretja skupina bolnikov pa je bila samo na opazovanju. Po štirih mesecih redne vadbe so zdravniki ugotovili, da bolniki, ki so se ukvarjali s dihalnimi vajami, v glavnem niso imeli astmatičnih napadov ali jih imeli manj pogosto. Bolniki, ki so se ukvarjali z jogo, niso imeli opaznih izboljšanj, ne poslabšanj. Bolniki iz tretje skupine pa so imeli včasih prav hude astmatične napade.

Glasbene lestvice

LESTVICA NAJBOLJŠIH SEDEM SKLADB NA MURSKEM VALU

1. EUNAWAY TRAIN - Soul Asylum
2. THE RIVER OF DREAMS - Billy Joel
3. IO SENZA TE - Gianni Nannini
4. BREAK IT DOWN AGAIN - Tears For Fears
5. WAT IF I CAME KNOCKING - John Mellencamp
6. LES BOULES - Jordy
7. HEAVEN HELP - Leny Kravitz

PREDLOGE:
1. IN THE HEART OF A WOMAN - Billy Ray Cyrus
2. IS IT LIKE TODAY? - World Party
3. HIGHER GROUND - UB 40

LESTVICA SLOVENSKE ZABAVNE GLASBE

1. DOLGO, TOPLO POLETJE - Miran Rudan band
2. OPROSTI MI GREHE VSE - Brane Drvarčič
3. CRNE OČI - Čuki
4. PUNCA PEFT NA MORJE Z MANO - Agropop
5. NA BELI BLAZINI - Simona Weiss
6. ROJENA V ZNAMENJU - Benč in Tomo
7. NA MORJU VSE LEPŠE JE - Sanja Mlinar

PREDLOGE:
1. BRESKVIČA - Miki Šarac
2. BELI PRAH - Neron
3. JEST GREM KR SPAT - Johnny's band

LESTVICA NARODNOZABAVNE GLASBE

1. LEPA NAŠA DOMOVINA - Ans. Slovenija
2. NE HITI NA TAHITI - Ans. Henček
3. MAMA ZAPOS - Šaleški fantje
4. PRAZNUJMO SKUPAJ - Alfi Nipič in njegovi muzikanti
5. PIVO, EI, PIVO - Ans. Toneta Zagorja
6. DOLINA SE RUDI - Slovenski kvintet
7. STAJERSKI POZDRAV - Ans. Franca Zemeta

PREDLOGE:
1. ZAKAJ PA NE - Ans. Vilija Petriča
2. IZGUBLJENA LJUBEZEN - Slovenskoroški kvintet
3. IJAZ SEM FANTČ MLAD - Bratje iz Oplotnice

Izpolnite zaporne poljčke do četrtega, 16. septembra 1993, za glasbene lestvice.

Kupon št. 36

Glasbeni za skladbo:

• taja

• domača

• narodnozabavna

Ime in priimek ter naslov

Iz župnijskih kronik:
Petrovci (42)

Težka pot evangeličanske gmajne

V podlistku številka 21 sem objavil kroniko katoliške župnije Petrovci. Tam sem zapisal, da ima cerkev sv. Trojice (po ljudsko Nedela) zamek v 14. stoletju in da je bila od konca 16. stoletja pa tja do 1732. leta v upravljanju evangeličanskih duhovnikov. V današnjem zapisu bom skušal predstaviti nekdanje in sedanje življenje v gmajni Petrovci. Verniki so si namreč pozneje zgradili lastno evangeličansko cerkev.

Formula Concordia

Iz seznama o plačevanju cerkvenega prispevka oziroma po domače »dače« je razvidno, da je bil v letih 1599–1601 v Petrovcih tudi evangeličanski duhovnik. To naj bi bil Pavel Meško, za njim pa Janez Gomboši. Leta 1625 je bil petrovski duhovnik Janez Kanižaj; vizitacijski zapisnik iz leta 1627 pa že omenja Tomaža Križana. Ta je skupaj z Janezom Terbočem od Grada in Ambrožem Berkocijem iz Murske Sobote s podpisnik listine Formula Concordiae, ki je veljala za dokaz pripadnosti Luthrovemu nauku. V letih 1637–1651 je bil v Petrovcih evangeličanski duhovnik Mikloš Halek, od 1651. pa do 1671. leta pa Jurij Blažević, nato pa je gmajno upravljal (1671–1672) Mikloš Žutak.

»Po prvem močnem valu reformacijskih idej (od Luthrovega nastopa pa vse do 1596, ko je prišel na prestol Ferdinand II.) pri nas ni bilo čutiti močnejšega upora proti reformaciji. Šele s pritiski novega vladarja in s pokatoličevanjem premožne zemljiške gospode se je protireformacijsko razpoloženje, ki ga je bilo čutiti v ostalih predelih Slovenije, pomaknilo na severovzhod in zajelo tudi naše kraje. Evangeličani na našem območju so bremena preganjanj in prepoved svobodnega izpovedovanja vere, morali sprejeti od svojega, nekoč njim in reformaciji naklonjenega zemljiškega gospoda Gyárgya Szecsyja. Ta je namreč leta 1647 prestopil v katoliško vero in tudi prvi začel odkrit boj proti evangeličanom na ozemlju današnjega Goriškega. Odvzemi cerkva, cerkvenih poslopij, šol, preganjanje evangeličanskih duhovnikov... Vse to se je širilo z bliskovito naglico. Po odvzemu cerkva pri Gradu, Sv. Jurju, Pertoči in v Martjancih je Sara Drašković (mati Gyárgya Szecsyja) dala 1. maja 1672 odvzeti cerkev pri Sebeščani (Pečarovci), naslednjega dne pa so evangeličani ostali brez cerkve (Nedela) še v Petrovcih.« sta zapisala evangeličanska duhovnika Jana in Vili Kerčmar, ki pripravljata knjigo o evangeličanskih cerkvenih občinah v Sloveniji.

Prepovedali evangeličane

Leto 1672 tako predstavlja začetek krute protireformacije. Deželni zbor v Šopronu je leta 1681 sicer izdal predpis o zagotavljanju verskih pravic evangeličanom oziroma je bil sprejet zakon o tako imenovanih artikularnih mestih (verskih središčih za evangeličane in reformirane kalvine), vendar pa so bili »artikularni« kraji (Celldámák, Nemescső in Súr) oddaljeni in zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev nedostopni za naše ljudi. Številni evangeličani so se kljub prepovedim še naprej (naskrivaj) zbirali po domovih in raznih skednjih, kjer so se ob čitanju Sv. pisma utrjevali v veri. Tako zbirališča so bila v Adriancih, Ženavljah in tudi v Petrovcih. Kraljevska odredba iz leta 1732 je evangeličanske božje službe popolnoma prepovedala, vendar se ji evangeličani v naših krajih niso uklonili, kajti v Petrovcih je še naprej obstajala gmajna s 13 vasmí, tista pri Benediktu jih je imela 12, gmajna na Hodošu je zajemala 4 vasi, delovala pa je tudi v Selu.

»Toda leta 1733 je vojska s silo odvzela tudi te zadnje, najodpornije cerkve in tako so bili verniki prisiljeni obiskovati (po več dnevih hoda) božje službe v oddaljenih artikularnih krajih. Evangeličanska vera tudi v teh najtežjih časih ni nikoli izumrla v srcih tukajšnjih ljudi. V letih 1725–1732 je bil v Petrovcih evangeličanski duhovnik Mihael Kerčmar. V začetku novembra 1732 so vojaki zasedli cerkev, duhovnika pa odpeljali v ujetništvo. Sreče tudi ni imel duhovnik Tomaž Lendvai. Ta naj bi imel leta 1733 zaradi grozeče nevarnosti svojo poslovnico božjo službo na prostem pred nedeljsko cerkvijo, pri mladi lipi, ki je bila privezana h kolu. Ta lipa, ki je medtem seveda zrasla, je stala vse do pred nekaj leti. Za slovo so evangeličanski verniki peli pesem Gospodni Boug, ne ostavi nas! Lendvai se je potem še dolgo časa skrival po domanjševskih gozdovih in vernikom, ki so ga tam obiskovali, je podeljeval sveto večerjo. Priče so izjavile, da so ga nazadnje sovražniki ujeli, mučili in ubili. To je pomenilo

tudi konec obstoja evangeličanske gmajne v Petrovcih, ne pa vernosti,« ugotavlja Jana Kerčmar, petrovska evangeličanska duhovnica, in Vili Kerčmar, evangeličanski duhovnik hodoške gmajne.

Kot sem zapisal pred tedni v kroniki petrovske katoliške župnije, prvi katoliški župnik (po vrnitvi cerkve pri Nedeli katoličanom) ni znan. Pač pa je bil v letih 1738–1781 tam (drugi?) župnik Janoš Háll od Sv. Sebeščana (Pečarovci). Za evangeličane pa se je stanje začelo izboljševati po 2. decembru 1781. leta, ko je izšel tako imenovani tolerančni edikt o verski strpnosti. Med prvimi so znova povsem javno oživele gmajne v Puconcih, na Hodošu in v Križevcih, h kateri so bile priključene vasi, ki so prvotno sestavljale evangeličansko cerkevno občino Petrovci.

Samostojna cerkvena občina

Verniki iz Petrovec in okoliških vasi so že leta 1811 izrazili željo po osamosvojitvi, vendar je temu nasprotovala hodoška gmajna in njen duhovnik. Leta

1815 so se verniki iz Adrianc, ki so v svoji vasi želeli ustanoviti novo evangeličansko cerkevno občino, obrnili s prošnjo na samega kralja. Prošnja je bila podpisana s »Ponizni in pokorni slugi Adrianc in ž njimi vkčper devet vesnic v slovenskom srezu v Vasvamegyai bivajoči evangeličanci«.

V prošnji je bilo nevedenih devet vasi z nad 140 gospodinjstvi, ki so štela 1.000 evangeličanov. Navedli so tudi, kaj vse so pripravili dati duhovniku (denar, živila, vino, delo). Prošnja je morala biti pozitivno rešena, kajti 1815. leta je gmajna kupila za 1.900 rajnskih 8 hektarjev zemlje. V letih 1815–1819 so zgradili evangeličansko cerkev, ki sta jo blagoslovila (19. oktobra 1819. leta) glavni senior Ludvik Dábrantei in podsenior Franc Berke.

Ustno izročilo pravi, da je bila ta cerkev lesena in je kmalu zgorela. Vzrok požara ni znan, prav tako ne, ali je stala na adrijskem ali petrovskem ozemlju. Prvi evangeličanski duhovnik v petrovski gmajni

(po tolerančnem ediktu – zakonu) je bil Matija Godina, nekdanji učitelj v Bodoncih, ki so ga v duhovnika posvetili 1799. leta, v Petrovce pa je prišel junija 1821. leta in ostal do svoje smrti 1. januarja 1835. leta.

»Leto namestitve rednega duhovnika predstavlja ustanovno leto (nove) evangeličanske občine v Petrovcih, čeprav so si verniki pred tem celih deset let prizadevali, da bi bili priznani za samostojno gmajno. V času službovanja Matije Godine so naredili opeko za gmajnsko gostilno in cerkev, kateri so položili temeljni kamen 31. maja 1824. leta. Cerkev so zgradili še istega leta in jo prekrili z leseno streho. Blagoslovili so jo 22. novembra 1824. leta. Prvi zvon za cerkev so kupili leta 1832 v livarni v Šopronu, tehtal pa je 400 kilogramov. Ob cerkvi je nastalo pokopališče, ki so ga blagoslovili prav tako 1832. leta. Na njem so pokopavali vernike iz vseh vasi, ki so sestavljale gmajno. Leta 1832 so zgradili župnišče. V letu 1834 so v Petrovcih zgradili še šolsko poslopje. Po smrti duhovnika Matije Godine je duhovniško mesto prevzel njegov sin Franc Godina, ki je opravljal svoje duhovniško poslanstvo do smrti v 1869. letu. Za časa njegovega delovanja je gmajna 1840. leta kupila še drug zvon, težak 370 kilogramov. Naslednji duhovnik je bil Evgen Terplan, sin puconskega duhovnika Aleksandra. Službo je nastopil 1870. leta in jo opravljal do upokojitve 25. maja 1919. V njegovem obdobju je cerkvena občina veliko pridobila. Leta 1876 so kupili orgle, ki so jih 1914. leta podarili Motvarjevci, saj so tedaj v Petrovcih dobili sodobnejše orgle. Dalje: 1844. leta so prezidali in prenovili župnišče; leta 1877 so nabavili posodo za podeljevanje zakramentov sv. krsta in sv. večerje. V letih 1894–1895 so cerkev razširili in prizidali stolp oziroma zvonik, na katerem so 1907 leta postavili stolpno uro. V bogoslužnem prostoru so postavili oltar z ograjo, sliko na oltarju in namestili klopi. Cerkev, ki je v romanskem slogu, je tako dobila sedanjost podoba in velikost. V dolžino meri 22 metrov, široka pa je 12 metrov. Leta 1900 so v okviru gmajne ustanovili žensko društvo. 1903. leta so namestili krstni kamen.

Verniki v desetih vaseh

Evangeličanska cerkvena občina Petrovci šteje danes 945 članov, ki žive v 212 družinah v desetih krajih, in sicer v Petrovcih, Adriancih, Boreci, Ženavljah, Šulincih, Neradnovcih, Lucovi, Stanjevcih in (le nekaj) v Markovcih in Čepincih. K novejšemu gmajnskemu življenju se bom seznajal, zdaj pa nadaljujem s tistim, kar se je zgodilo po odhodu duhovnika Trplana. Na njegovo mesto je 1919. leta prišel Stefan Godina, ki je bil dotlej pomožni škofovski duhovnik v Sombotelu. Takratna seniora Bela Zongar in križevski duhovnik Aladar Darvas sta Godino vpeljala v duhovniško službo v Petrovcih 10. avgusta 1919. leta. Opravljal jo je do 1949. leta. Enako kot predniki, je bil tudi on uspešen, saj so 1922. leta zgradili gospodarsko poslopje za duhovnikove potrebe, 1923. leta so namestili poškodovanega zvona kupili novega, težkega 450 kilogramov. Duhovnik Godina je tudi prevajal. Tako je prestopil v slovensčino tudi Augsbursko veroizpoved. V njegovem času (leto 1938!) je evangeličanska cerkvena občina sestavljala osem vasi: Petrovci, Adrianci, Lucova, Neradnovci, Stanjevci, Šulinci, Ženavljah in Boreci. h gmajni pa so spadali še evangeličanski verniki iz Čepince, Markovec, Martinja in Trdnjave. V omenjenem letu je gmajna štela kar 580 družin oziroma 2.300 vernikov. Sicer pa je gmajna imela poleg cerkve še šolo, župnišče, gostilno, 13 »plęgov« zemlje, ki sta jo kot del plačila kočinske župnik in kantor.

Po smrti duhovnika Stefana Godina 1949. leta je bil do leta 1979 petrovski evangeličanski duhovnik Stefan Jonas.

»V času njegovega pastoralnega nesebičnega in požrtvovalnega službovanja je bilo v gmajni veliko storjenega in sadove uživamo še danes. Leta 1957 sta bili prenovljeni cerkev in župnišče. V letih 1961–1962 so obe stavbi elektrificirali. Leta 1963 so nanovo prepletkali notranjost cerkve. V letu 1965 so se verniki odločili, da namesto dotrajanega župnišča zgrade novo, ki je bilo dograjeno do 2. maja 1971. leta, ko je gmajna praznovala 150. obletnico svojega obstoja.« pravi v svojih zapisnikih Jana in Vili Kerčmar. Od tam tudi zvezmo, da je zaradi Jonaševih bolezní prevzel v jeseni leta 1978 gmajno hodoški administrator Vili Kerčmar. 15. julija 1979. leta pa je to nalogo prevzel uradno. Kot administrator je deloval do 1984. leta. V njegovem času so napeljali v cerkev ozvočenje, župnišče je dobilo telefon, pripravljali so se za gradnjo večnamenske dvorane... Petrovčani in ostali verniki so si želeli, da imajo duhovnika v svojem gmajni. Leta 1983. leta je bil gmajni ugodeno: administrator Kerčmar se je s svojo družino preselil s Hodoša v Petrovce. V istem mesecu in letu je senior Ludvik Novak dolgo in dograjeno 16 metrov dolgo in 8 metrov široko dvorano postavil. 24. junija 1984 je petrovsko gmajno uradno prevzela Jana Kerčmar, rojena Matkovič, iz mesteca Modra na Slovenskem. Je žena duhovnika Vilija Kerčmarja, ki je poleg spet prevzel gmajno na Hodošu. Ženska-duhovnica je bilo za naše kraje novost, vendar so se ljudje (pa ne le evangeličani) dokaj hitro navadili na to, da v našem kraju živi nekdo, ki se je izučil v teologiji, je hito nekdo, ki predstavlja, se je izučil v slovenskem jeziku (tudi nekaj molitev v maščarščini ve na pamet!) ljudi so to vzljubili in enako: ona njih.

Potem ko evangeličani z območja Petrovec niso smeli več uporabljati katoliške cerkve, so si – enako kot marsikje drugod – zgradili lastni božji bram. Danes, ko veje duh ekumenizma, tolerance..., je seveda drugače: evangeličanski obredi so občasno tudi v katoliških cerkvah in narobe: katoliški v evangeličanskih. Vsekakor pa tedaj, ko se poročata dva, ki želita ohraniti vsak svoje verovanje. – Fotografija: Š. S.

Juž Makovec

Čarovnica

iz Verzeja po raznih virih

Tako je med 21. in 26. novembrom zaslíšal vse priče, na koncu pa še obe obtoženki. Iz tega je nastal kocept zapisnika, obsegajoč pet pol.

Iz zaslíševanja razberemo, da je bila priča Stefanec od Polone tako prevzet, da ta tri dni ni bil sposoben govoriti, da je šel nato h kapucinom, ki so ga požegnali, nato pa k brivcu, da mu je posušal kri. Sestra njegova Katarina, ovdovela Gaberz, tistikrat ni nikogar videla v sobi, najmanj pa Polono Heric, pač pa je videla na pragu sedeti neko tujo »šekasto« mačko.

Pri Kelemini kot drugi priči je morda zanimivo to, kar je izpovedala njegova žena. Ta je moža tistikrat, ko je legel pod drevo, poskušala pripraviti do tega, da bi šel domov, nakar ji je dejal: »Kako naj vstanem in grem domov, ko pa je tukaj toliko ljudi, ki me gledajo!« Ona, žena, je potem pogledala na okrog in ni videla nikogar. Ženska je najbrž pravilno presodila, v kakšnem položaju je njen mož, mu slekla suknjič in škornje, vzela klobuk in palico ter vse skupaj odnesla domov, da mu tega ne bi kdo ukradel, moža pa pustila tam ležati, da bi se mu hudobni alkoholni demoni razkadili. Po Keleminovi izjavi naj bi ga potem, ko je žena odšla, neke ženske »pošteno pretele«, da je postal od pretepanja »čisto nor« in da je potem dirjal gor in dol po njivi z ovsmom, kot ga je videl hlapec tržana Ivana Slane, ki ga je odvedel domov. Kelemina je postal »čisto nor«, ker se je ulegel

na mravlje. Potem so ga doma spravili v posteljo, in kot se je napal, je vprašal ženo: »Kaj sem vam storil, vi nesrečne ženske, da ste me tako mučile?« pri čemer je mislil predvsem na Polono Heric.

Od tretje priče je sodnik zvedel le to novost, da so bile med osebami, ki so takrat vdrle v hlev, kjer je spal, trije večji možki, ki so bili oblečeni v modre obleke, vsi drugi pa so nosili običajna bela slovenska oblačila.

Polonina hčerka Neža, stara okoli 18 let, tri leta poročena s Tomažem Slano, tržanom in četrtnikom v Verzeju, je pojasnila tisto v zvezi s prgiščem rdeče pobarvane zemlje ob peči v veži: pač ženska zadeva. Glede obtožb zoper njeno mater Polono pa je Neža povedala, da je njena mati pekla kruh, ki ga ni prodajala samo v Verzeju, temveč tudi v Ljutomeru, na Polenškaku, pri Tomažu in Trojici: »Daleč pa je bila od tega, da bi hotela obogateti, saj so bile v trgu tudi druge, še bolj pridne ženske, ki pa jim ni uspelo speči toliko kruha kot njeni materi«. Pšenico je Polona kupovala na Ogrskem in drugod. Nadalje je na tem zaslíševanju Neža Slana o svoji materi Poloni Heric povedala, da na njej nikoli ni opazila ničesar neobičajnega. Njo, hčerko, je vedno vodila v cerkev in jo navajala k dobremu. Povedala je tudi, da sta njena starša na trški meji, zunaj trga, dala postaviti lesen križ. Neki kmečki rezbar od Male Nedelje je zanj izrezal figure, za kar je dobil 6 goldinarjev, majh-

nega prašiča in 4 mere feldbacherja (najbrž vino). Sosedu so k temu primaknili le 6 do 8 grošev. Povedala je še glede očeta, ki da je po materini aretaciji »zelo prizadet in da joče«.

Polona Heric, ki ji je stal ob strani zagovornik dr. Flegerič, je na zaslíšanju 26. novembra ponovno izjavila, da je nedolžna in da je njena aretacija posledica maščevanja. Sodniku Kuku je razložila, kako je mesec dni (pred njeno aretacijo) zet tržana Matije Kolmanič napadel Ivana N., pastorka Mihaela Kaleca). Polona, ki je vse slučajno videla, je to Ivanu N. zaničkala, nakar je ta pograbil neko poleno in jo trikrat udaril čez križ. Tržanski svet je potem po dolgem omahovanju in zavlačevanju Ivana N. obsodil na plačilo štirih goldinarjev kazni. Razkačen zaradi tega je Ivanov oči Kolmanič, ki je moral kazen plačati, skoval zaroto proti Poloni Heric, v igro pa je potegnil mlinarja Gregorja Stefanca, ki je potem nastopil kot priča proti Heriči.

V zapisniku s tega zaslíševanja še piše, da ona, Polona, ni storila ničesar, kar je dolžna. »Boli me srce, da jo je dal trg Verzej takole brez vsakega razloga vklemiti in odgnati na sodišče v Gornjo Radgono.« Nič slabega nista vedela povedati o Poloni sosed Auer in neki kolar, prav tako sosed. Sama Herička je na koncu rekla, da nima več kaj povedati, da je nedolžna in da so ji storili vse skupaj iz golega sovraštva, »ker si je s svojim delom in

gospodarjenjem pripomogla do nekoliko boljše kosa kruha, medtem ko so drugi po tri dni ali pa ves teden sedeli v gostilnah.«

Deželni sodni upravitelj F. J. Kukec iz zaslíšanja ni mogel najti nič resnega proti Poloni Heric, zato jo je dal 27. novembra izpustiti iz zapor, hčer Nežo pa so izpustili že prej.

Župan, svetovalci in trški pisar so bili zaprepašeni zaradi poraza in vrnitve domnevne čarovnice. Pismeno so se obrnili na višjo instanco, na notranjeavstrijsko vlado v Gradcu. Dne 22. februarja 1746 je vlada zahtevala, da ji gornjeradgonski sodnik v enem mesecu predloži celotno dokumentacijo o procesu proti Poloni Heric. Sodnik je ob poslani dokumentaciji zapisal, da je zadevo skrbno proučil, da je v Verzej poslal na poizvedovanje tudi svojega deželno sodnega pisarja Poscha, vendar ni nobene resne navedbe ali dokaza v zvezi s čarovništvom obtožene. Vse kar je predloženo proti obtoženki s strani tožiteljev in prič, izhaja po njegovem ex phantasia, delirio, et calumnia levis tortis hominum potissimum (iz prismojene ali besne domišljije in predvsem in neresnega, zvijačnega spletkarjenja ljudi). Navaja tudi, da je poleg prič, ob navzočnosti zagovornika dr. Flegeriča, ponovno zaslíšal tudi obtoženko, pri čemer prav tako ni mogel ugotoviti resnih indicov čarovništva. Zato je obtoženo proti plačilu stroškov izpustil iz zapor.

Se nadaljuje

Na podlagi 10. člena Pravilnika o kadrovskem štipendiranju učencev in študentov za potrebe proračunskih porabnikov občine Gornja Radgona (Ur. list RS, št. 28/93) Izvršni svet Skupščine občine Gornja Radgona

RAZPISUJE ZA LETO 1993/94

OBČINSKE KADROVSKE ŠTIPENDIJE UČENCEM IN ŠTUDENTOM ZA POTREBE PRORAČUNSKIH PORABNIKOV OBČINE GORNJA RADGONA

I. Pravico do štipendije lahko na podlagi tega razpisa uveljavljajo učenci in študenti, ki so državljani Republike Slovenije, s stalnim prebivališčem v občini Gornja Radgona.

II. V šolskem letu 1993/94 se bo štipendiralo štiri študente za pridobitev naslednjih poklicev:

1. inž. gradbeništva – visoke gradnje
2. bibliotekar
3. prof. smeri matematika-fizika
4. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik
5. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik
6. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik
7. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik
8. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik
9. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik
10. prof. smeri slovenski jezik-nemški jezik

III. Štipendist bo dolžan v skladu s pogodbo o štipendiranju po končanem šolanju skleniti delovno razmerje v občini Gornja Radgona.

IV. Prosimci izpolnijo prijavo – vlogo na obrazcu SPN-1, kateri morajo priložiti:

- dokazilo o vpisu v tekoči letnik šole;
- dokazilo o učenem uspehu zadnjega letnika predhodnega izobraževanja;
- potrdilo o državljanstvu Republike Slovenije;
- življenjepis

Prijava na razpis z zahtevano dokumentacijo morajo prosilci vložiti v 30 dneh po objavi tega razpisa pri oddelku za gospodarske in negospodarske dejavnosti občine Gornja Radgona, Partizanska 13, Gornja Radgona.

Prednost bodo imeli kandidati višjih letnikov.

Prosimci bodo obveščeni o dodelitvi štipendij v 60 dneh po objavi razpisa.

AKCIJSKA PRODAJA

stolov, miz in kotnih klopi od 10. do 30. septembra

- Izvozni ostanki, blago po razredih in opuščeni program
- PRESENEČENJE za nekatere kupce

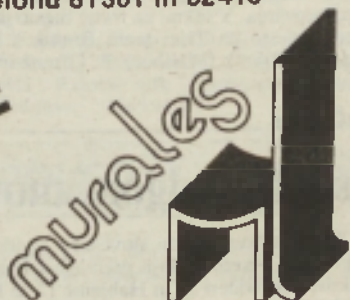
DELOVNI ČAS:
od 7. do 15.
in vse sobote
v septembru
od 8. do 12.
v Kolodvorski 3 v Ljutomeru

UGODNOSTI:

- obročno odplačilo – brezobrestno (polog + 3 obroki; poglog + 5 obrov pri nakupu nad 50.000 SIT)
- možnost zavarovanja posojila s čeki
- 20% popust pri plačilu z gotovino

INFORMACIJE po telefonu 81301 in 82413

PRİČAKUJE
VAS

Občinska kmetijska zadruga Panonka Beltinci, z.o.o., Beltinci, razpisuje

JAVNO DRAŽBO

za prodajo osnovnega sredstva
- kombi za sladkorno peso znamke NEPTUN, letnik 1989, izdana cena 300.000,00 SIT
javna dražba bo v nedeljo, 12. 9. 1993, ob 10. uri pred trgovino SIKZ PANONKA BELTINCI v BOGOJINI.
Interesenti morajo pred začetkom dražbe položiti 10% od izklicne cene.

mobitel

INFORMACIJE,
PREDSTAVITEV DELOVANJA,
PRODAJA IN MONTAŽA
MOBILNIH TELEFONOV
TUDI V POMURJU!

CENJENIM STRANKAM
SPOROČAMO, DA SMO ODPRLI
POSLOVNO ENOTO
V MURSKO SOBOTO.

PYRAMIDIA

Pyramidia d.o.o. Ljubljana, pooblaščen zastopnik firme Mobitel
PE Murska Sobota, Mladinska 8, 69000 Murska Sobota,
tel./fax: 069 26 636, mtel: 0609 613 372

Škofja Loka
Kidričeva 58

JELOVICA

tel.: 064/631-241
fax.: 064/632-261

okna
senčila
vrata
mont. stene

10%
5%

gotovinski
popust

CELJSKI SEJEM + 5%
"MOS" 93 + 3%
v hali i

sejemski
popust

stanovanjske
hiše

gotovinski
popust

MURSKA SOBOTA, Cankarjeva 25, tel. fax 069/22-921

DISKONT UNIVERZAL
Križevci/Ljutomer

EMONA OBALA KOPER,
d.d.,
zunanja in notranja trgovina,
Pristaniška 12,
66000 KOPER

objavlja naslednja prosta delovna mesta za brezcarinsko prodajalno na meddržavnem mejnem prehodu PINCE

Poslovodja brezcarinske prodajalne

pogoji:

- V. stopnja izobrazbe trgovinske ali ekonomske smeri,
- znanje nemškega in madžarskega jezika,
- 3 leta delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih delih,
- poskusno delo 3 mesece.

Prodajalec (2 delavca)

pogoji:

- 4. stopnja izobrazbe trgovinske smeri,
- znanje nemškega in madžarskega jezika,
- 1 leto delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih delih,
- poskusno delo 3 mesece.

Delovno razmerje se sklene za nedoločen čas.

Prijave z dokazili naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov:

EMONA OBALA KOPER, Pristaniška 12, 66000 KOPER. Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po objavi.

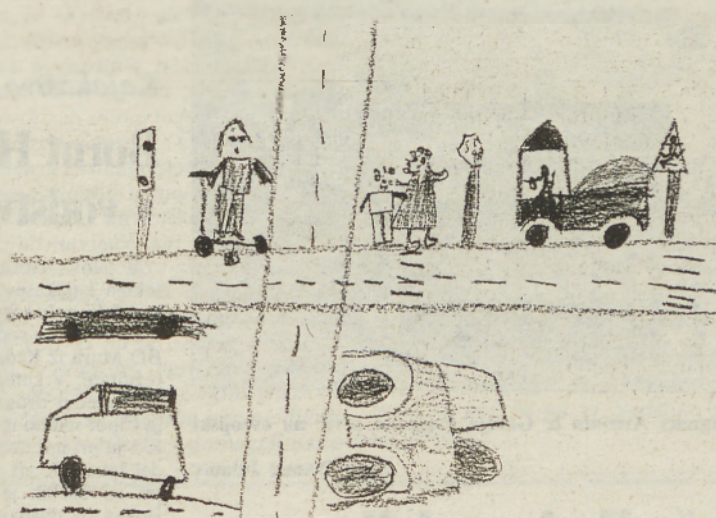
zavarovalnica triglav d.d.
območna enota M. Sobota
Lendavska 5. tel. 069/31-650

RAZPISUJE

LIKOVNI NATEČAJ

za cicibane in osnovnošolce

na temo: zavarovanje, Triglav, varnost, nezgoda, zaščita, požar, nevihta in vse, kar je na kakršen koli način povezano z našo hišo in našo dejavnostjo.

Svoja dela pošljite do 1. 11. 1993 na naš naslov s pripisom »likovni natečaj« z naslovom, starostjo in šolo (vrtecem), ki jo obiskujete.

ČAKAJO VAS LEPE NAGRADE IN RAZSTAVI!

RIŠITE, ČRTAJTE, TISKAJTE, LEPITE, PACKAJTE Z NAMI IN ZA NAS.

VAŠA ZAVAROVALNICA – ZAVAROVALNICA TRIGLAV
NE POZABITE NA ŠOLSKO NEZGODNO ZAVAROVANJE!

Veliko uspehov v novem šolskem letu!

ENKRATNA PRILOŽNOST V HOTELU DIANA V MURSKO SOBOTO

VELIKA RAZSTAVNO-PRODAJNA AKCIJA
POHIŠTVA IN STANOVANJSKE OPREME

VSE ZA VAŠ DOM

SAMO OD 14. do 18. SEPTEMBRA VSAK DAN OD 9. do 20. ure, V SOBOTO 18. 9. SAMO DO 12. ure. NAJNIŽJE MOŽNE CENE IN IZJEMNO UGODNE MOŽNOSTI NAKUPA:

SPALNICE, DNEVNE IN MLADINSKE SOBE, SESTAVLJIVO, KOSOVNO, MASIVNO IN OBLAZINJENO POHIŠTVO, JEDILNI KOTI, PISARNIŠKI STOLI, IZVOZNI PROGRAM MIZ IN STOLOV, DRŠNA IN SKLOPNA VRATA, TALNE OBLOGE, OPREMA ZA KMETIJSTVO, GLASBENI STOLPI, VIDEO- IN TV-TEHNIKA, ŽALUZIJE, SVETILA, PREGRIJALNA, PRTI, VOLNENE IN PREŠITE ODEJE, VZGLAVNIKI IN POSTELJNO PERILO.

V akciji neposredno sodelujejo priznani izdelovalci: LIK-POHIŠTVO Kočevje, ATRIUM Ljutomer, BOR Krško, STOLARNA Dobropolje, BPT Tržič, PIONIR Novo mesto, IRKOM COMMERCE Ljubljana, OAZA Ljubljana, ODEJA Škofja Loka, TVO Škofja vas, SALON PRESTIGE Levec, SHOPPING Koper in YUCCA Rimske toplice.

SPOŠTOVANI OBIŠKOVALCI,
VABIMO VAS, DA NAS OBIŠČETE IN OB NAKUPU NAŠIH IZDELKOV V HOTELU DIANA IZKORISTITE ENKRATNO PRILOŽNOST PRIHRANKA TUDI DO 50%.

VABLJENI NA

DOMAČE KOLINE Z BUJTO REPO

V GOSTILNO HORVAT
BODONCI 4, tel.: 069 49 004

KDOR POZNA SLOVENIJO, POZNA PIVO »UNION«

Pivovarna UNION vabi k sodelovanju ekonomista ali komercialista s V. ali VI. stopnjo strokovne izobrazbe za delovno mesto POSPEŠEVALEC PRODAJE za območje prekmurskih občin. Od izbranega kandidata pričakujemo 5 oziroma 3 leta delovnih izkušenj na podobnih delovnih mestih, vozniški izpit B-kategorije, poznavanje dela z osebnim računalnikom, uglednost, veselje do terenskega dela.

Ponujamo zanimivo delo v prodornem in mednarodnem uspešnem podjetju.

Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh od objave na naslov:

PIVOVARNA UNION, d.d.

Kadrovska služba

Pivovarniška ul. 2

61107 Ljubljana

šport

Prva državna nogometna liga

Mura : AM Cosmos 4:0 (2:0)

Murska Sobota – Igrišče Mure, gledalcev 2.800. Sodnik: Novarič (Maribor). Strelci: 1:0 Gliha 11m (2), 2:0 Ilić (24), 3:0 Gliha 11m (65), 4:0 Česar (83).

MURA: Bošković 7, Cifer 7, Breznik 7, Ilić 7, Cener 7, Baranja 7, (Kokol –), Bakula 8, Gliha 8, Belec 7, Emeršić 6, (Granov –). Trener Miro Šoškić.

Koper : Potrošnik 5:0 (1:0)

Koper – Igrišče Koprja, gledalcev 1000. Sodnik: Jakopiček (Maribor). Strelci: 1:0 Voljč (38), 2:0 Voljč (47), 3:0 Mekić (50), 4:0 Tripar (81), 5:0 Bežaj (89).

POTROŠNIK: Stanković 5, Godina 5, Tratnjek 5, Kosić 6, Jančić 7, Božić 6, Džafić 5, Pek 6, Prekazi 5, (Šarkezi –), Črnko 6, Škaper 5, (Gabor –). Trener Ivan Marković Džalma.

Druga državna nogometna liga

Turnišče : SET Vevče 3:2 (3:0)

Turnišče – Igrišče Turnišča, gledalcev 300. Sodnik: Klinc (Ptuj). Strelci: 1:0 Lebar (32), 2:0 Lebar (35), 3:0 Koveš 11m (42), 3:1 Kitić (65), 3:2 Kitić (88).

TURNIŠČE: Stamenković, Ternar, Lebar, Mujdrica, Koveš, Pucko, (Lado), Dominko, Rous, Lacković, (Ropoša), Novak, Česar. Trener Mirko Štalić.

Rudar : Beltrans 3:2 (2:1)

Trbovlje – Igrišče Rudarja, gledalcev 600. Sodnik: Rastovec (Ankara). Strelci: 1:0 Sotovšek 11m (12), 2:0 Žlak (20), 2:1 Berendijaš (45), 3:1 Žlak (46), 3:2 Z. Ošterc (79).

BELTRANS: Rajh, Radiković, Brunec, A. Ošterc, Puklavec, Berendijaš, M. Ošterc, Sreš, Stojko, Z. Ošterc, Kutuš, (Modlic). Trener Zoran Črvenšič.

Finali : Nafta 2:1 (0:0)

Piran – Igrišče Pirana, gledalcev 300. Sodnik: Savkič (Ljubljana). Strelci: 1:0 Veselko (49), 2:0 Ademi (79), 2:1 Rob 11m (88).

NAFTA: Limani, Sarjaš, Bukovec, Novak, Žalik, Drvarič, Pal, (Banič), Seljan, (Hozjan), Herceg, Hranilović, Rob. Trener Drago Vabec.

Tretja državna nogometna liga

Trgotrans Ižakovci : Papirničar 0:0

Ižakovci – Igrišče Trgotransa, gledalcev 200. Sodnik: Knuplež (Maribor).

TRGOTRANS IŽAKOVCI: Maučec, Jaklin, J. Vučko, Poredoš, Vori, Nedelko, Kustec (Šaruga), Gruškovnjak (D. Vučko), S. Smodiš, Šebjan, Zm. Trener Jože Jerebic.

Quadrathlon

Drugo mesto KBK TO MS

Na šmarni gori je bilo štafeto ekipno tekmovalje v quadrathlonu. Tek, kajakaštvo, gorsko kolesarjenje in padalstvo. Med 14 ekipami je mešana soboška ekipa KBK TO (Miran, Kosovelj, Vogrinec, Laki) zasedla odlično drugo mesto.

Nagrado dobi Branko Celec

V športni napovedi št. 3 je napovedal devet pravih tipov Branko Celec, Murski Črnci 15, Tišina. Nagrado lahko dvigne v uredništvu Vestnika, Murska Sobota, Slovenska 41. Poleg nagajenja je bilo tudi pet nagajen z osmimi pravih tipov.

Športni napovedi št. 3: Mura : Cosmos 4:0, Koper : Potrošnik 5:0, Turnišče : Set Vevče 3:2, Rudar (T.) : Beltrans 3:2, Finali : Nafta 2:1, Ižakovci : Papirničar 0:0, Bakovci : Rakičan 4:0, Ljutomer : Dokležovje 2:0, Bistrica : Dobrovnik 2:2, Črenšovci : Nedelica 1:0.

ŠPORTNA NAPOVED

V športni napovedi št. 4 sodeluje Ratko Mitrovič, bivši, dolgoletni predsednik Partizana Apače in sedanji trener mladih nogometašev NK Apače. Prognozirani so takole:

Pari	Tip
1. POTROŠNIK : Olimpija	1
2. Mavrica : MURA	2
3. NAFTA : Medvode	1
4. BELTRANS : Finali	1
5. Avto Bum : TURNIŠČE	2
6. Kungota : IŽAKOVCI	0
7. Serdica : Ljutomer	1
8. Rakičan : Grad	1
9. Hotiza : Odranci	2
10. Dobrovnik : Črenšovci	0

ŠPORTNA NAPOVED ŠT. 4	Tip
1. POTROŠNIK : Olimpija	
2. Mavrica : MURA	
3. NAFTA : Medvode	
4. BELTRANS : Finali	
5. Avto Bum : TURNIŠČE	
6. Kungota : IŽAKOVCI	
7. Serdica : Ljutomer	
8. Rakičan : Grad	
9. Hotiza : Odranci	
10. Dobrovnik : Črenšovci	

Izpolnjene lističe pošljite na uredništvo Vestnika, Murska Sobota, Slovenska 41, najpozneje do sobote, 11. septembra 1993. Pri zbiranju nagrad bomo upoštevali osem pravih tipov.

Primek in ime ter naslov

I. SNL

MURA	3 3 0 0 11: 0 6
Publikum	3 2 1 0 6: 2 5
Živila N.	3 2 1 0 5: 3 5
Koper	3 1 2 0 6: 1 4
Olimpija	3 1 2 0 6: 1 4
Gorica	3 2 0 1 6: 5 4
Cosmos	3 2 0 1 3: 5 4
Maribor B.	3 1 1 1 2: 1 3
Primorje	3 1 1 1 5: 6 3
Optimizem	3 1 1 1 2: 6 3
Izola	3 0 2 1 3: 4 2
Mavrica	3 0 2 1 1: 2 2
Istragas	3 0 2 1 1: 3 2
POTROŠNIK	3 0 1 2 1: 7 1
Rudar (V.)	3 0 0 3 1: 5 0
Elan Krka	3 0 0 3 2: 10 0

II. SNL

TURNIŠČE	3 3 0 0 9: 4 6
Šmartno	3 2 1 0 7: 3 5
Dom kaffe	3 2 1 0 5: 2 5
Korotan	3 2 1 0 2: 0 5
Avto bum	3 2 0 1 7: 1 4
NAFTA	3 2 0 1 5: 2 4
Finali	3 2 0 1 4: 3 4
Elektroel.	3 1 1 1 5: 4 3
Set Vevče	3 1 1 1 3: 3 3
Rudar (T.)	3 1 1 1 4: 4 3
BELTRANS	3 0 1 2 4: 6 1
Triglav	3 0 1 2 3: 7 1
Dravinja	3 0 0 3 2: 7 0
St. pivov.	3 0 0 3 1: 7 0
Medvode	3 0 0 3 3: 10 0

III. SNL

Drava	2 1 1 0 7: 4 3
Zalec	2 1 1 0 3: 0 3
Dravograd	2 1 1 0 4: 3 3
Aluminij	2 1 0 1 5: 4 2
Pohorje	2 0 2 0 4: 4 2
Racionales	2 0 2 0 4: 4 2
Impol	2 0 2 0 2: 2 2
Papirničar	2 0 2 0 2: 2 2
Kovinar	2 0 2 0 1: 1 2
SK Dover	2 1 0 1 4: 5 2
Pobrežje	2 1 0 1 3: 4 2
Kob Ford	2 0 1 1 4: 5 1
Svoboda	2 0 1 1 1: 3 1
TRGOTRANS I.	2 0 1 1 2: 5 1

I. MNL MS

Rezultati – 2. kolo	
Bakovci : Rakičan	4:0
Grad : Gančani	0:1
Remet : Čarda	1:0
Rogašovci : Serdica	3:2
Ljutomer : Dokležovje	2:0
Čankova : Tigop	3:0
Bogojina : Tišina	1:1

Bakovci	2 2 0 0 6: 0 4
Ljutomer	2 1 1 0 2: 0 3
Rogašovci	2 1 1 0 4: 3 3
Remet	2 1 1 0 3: 2 3
Tišina	2 1 1 0 3: 2 3
Gančani	2 1 1 0 1: 0 3
Čankova	2 1 0 1 4: 2 2
Serdica	2 0 1 1 4: 5 1
Grad	2 0 1 1 1: 2 1
Čarda	2 0 1 1 1: 2 1
Bogojina	2 0 1 1 1: 3 1
Dokležovje	2 0 1 1 1: 3 1
Tigop	2 0 1 1 0: 3 1
Rakičan	2 0 1 1 0: 4 1

I. ONL Lendava

Rezultati – 2. kolo	
Mostje : Mladost	0:1
Polana : Renkovci	2:2
Bistrica : Dobrovnik	2:2
Črenšovci : Nedelica	1:0
Olimpija : Hotiza	1:1
Odranci : Kobilje	0:1

Črenšovci	2 2 0 0 3: 0 4
Kobilje	2 2 0 0 3: 0 4
Renkovci	2 1 1 0 5: 2 3
Polana	2 1 1 0 3: 2 3
Odranci	2 1 0 1 2: 1 2
Nedelica	2 1 0 1 2: 2 2
Mladost	2 1 0 1 1: 3 2
Bistrica	2 0 1 1 3: 4 1
Dobrovnik	2 0 1 1 2: 3 1
Hotiza	2 0 1 1 1: 3 1
Olimpija	2 0 1 1 1: 3 1
Mostje	2 0 0 2 0: 3 0

II. MNL MS

Rezultati – 2. kolo	
Puconci : Apače	3: 1
11 plavh : Prosenjak	1: 0
Tromejnik : Hodoš	1: 0
Šalovci : Tešanovci	4: 2
Bratanci : Križevci	1: 0
Romah : Filovci	0:12

Puconci	2 2 0 0 9: 1 4
Šalovci	2 2 0 0 8: 2 4
Bratanci	2 2 0 0 4: 1 4
Tromejnik	2 2 0 0 2: 0 4
11 plavh	2 1 1 0 1: 0 3
Filovci	2 1 0 1 13: 3 2
Prosenjak	2 1 0 1 4: 2 2
Hodoš	2 0 1 0 1: 0 1
Tešanovci	2 0 0 2 2: 5 0
Apače	2 0 0 2 2: 7 0
Križevci	2 0 0 2 0: 5 0
Romah	2 0 0 2 0: 18 0

II. ONL Lendava

Rezultati – 2. kolo	
Graničar : Panonija	1:5
Lakoš : Kapca	1:0
Zvezda : Nafta B	4:2

Žitkovci prosti	
Panonija	2 2 0 0 8: 2 4
Lakoš	2 2 0 0 6: 2 4
Zvezda	1 1 0 0 4: 2 2
Kapca	2 0 1 1 3: 4 1
Graničar	2 0 1 1 4: 8 1
Žitkovci	1 0 0 1 1: 3 0
Nafta B	2 0 0 2 4: 9 0

Nogometni komentar

Mura in Turnišče sama v vodstvu

V tretjem kolu državnega nogometnega prvenstva sta od pomurskih ligašev razveselila soboška Mura v prvi in Turnišče v drugi ligi.

Nogometaši Mure so prepričljivo premagali doslej še neporaženi AM Cosmos iz Ljubljane in tretjič zapored zmagali. Sobočani so s svojo igro zlasti navdušili gledalce v prvem polčasu, ko so bili veliko boljši kot Ljubljancani in ko bi bilo njihovo vodstvo lahko še očitnejše.

Mura je povedla v prvi akciji, ko je vratar Jakovljevič v kazenskem prostoru podrl Gliho.

Isti igralec je zanesljivo realiziral najstrožjo kazen. Mura je povečala vodstvo sredi prvega polčasa. Ko je Gliha iz kota poslal žogo pred vrata gostov, je prišel srednji krilec Ilić in jo z glavo porinil v mrežo. V prvem delu igre je imela Mura še eno zrelo priložnost, da poveča vodstvo, vendar je Gliha streljal prek gola.

V drugem polčasu Sobočani niso nadaljevali z igro iz prvega dela, tako da so pobudo prevzeli gostje, vendar njihove napadalne akcije niso bile nevarne. Pojem je prišel na prizorišče zopet Gliha, ki je pobegnil obrambi gostov in ki so ga drugič podrl v kazenskem prostoru. Tudi druge enajstmetrovke ni zgrešil. Piko na i pa je postavil nekaj minut pred koncem Cener, ki je prodrl po levem krilu v kazenski prostor in mimo nemočnega Jakovljeviča brcnil žogo v mrežo. Čeprav si za visoko zmago tokrat zaslužijo pohvalo vsi igralci Mure, je vseeno najbolj ugajala igra Glihe in Bakule. Nogometaši Potrošnika iz Beltincev so tokrat razočarali navijače, saj so se iz Koprarnili tako poraženi, kot niso pričakovali. Beltinci so tekmo dobro začeli in imeli večji del prvega polčasa več od igre in tudi dve zrel priložnosti za gol, ki pa ju Škaper in Džafič nista izkoristila. Nato so varovanci trenerja Mladenoviča presenetili goste z agresivnejšo in hitro igro, pri čemer so posebno vlogo odigrali obrambni igralci, ki so veliko pomagali napa-

dalcem. Rezultat takšne igre je bilo vodstvo gostiteljev. S takšno igro je Koper nadaljeval tudi v drugem polčasu in razbil obrambo Potrošnika. Tokrat je imel slab dan vratar Stanković, pa tudi oba branilca sta večkrat izpadla iz igre. Zanimivo je tudi, da so dali gostitelji kar tri gole z glavo iz kazenskega prostora.

Med pomurskimi drugoligaši nadaljuje z dobro igro moštvo Turnišča, saj je tokrat premagalo solidno moštvo Set Vevče in tako edino ni izgubilo točke. Turniščani so bili zlasti v prvem polčasu boljši od gostov in v pičlih desetih minutah dosegli tri zadetke in visoko vodstvo.

Poleg tega pa je sodnik Klinc s Ptuja gostitelje še oškodoval za enajstmetrovko. Pri Turnišču sta se izkazala Lebar z dvema odličnima prostima streloma, saj je obakrat s kakih 18 metrov premagal vratarja gostov, Nino Koveš pa je bil zopet zanesljiv strelec enajstmetrovke.

Lendavska Nafta je gostovala pri novincu v Piranu in bi se lahko vrnila s točko, če bi bili napadci prisednejši pri streljanju proti голу.

Tako pa so gostitelji predvsem s poštrenovalno igro uspeli osvojiti obe točki. Beltrans iz Veržetja je gostoval v Trbovljah in gostitelje presenetil z dobro igro, vendar pa je ostal brez točk predvsem zaradi neizkušenosti in nepazljivosti obrambe. Veržetjani so imeli na koncu tudi pobudo, vendar jim je za kaj več kot časten poraz zmanjkalo časa.

Edini pomurski predstavnik v tretji ligi Ižakovci je dobil pokrovitelja in bo doslej nastopal pod imenom Trgotrans. Žal pa v svoji prvi letošnji prvenstveni predstavi Ižakovčani niso razveselili svojih gledalcev, saj so iztržili le točko v srečanju s Papirničarjem iz Radeč.

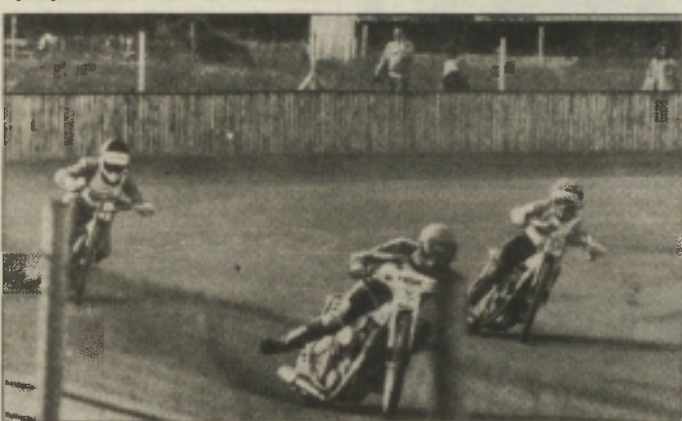
Ižakovčani so se namreč prebudili šele zadnjih dvanajset minut igre, ko so imeli dve lepi priložnosti za gol, ki pa ju Nedeljko in Vori nista izkoristila.

Feri Maučec

Spidvej

Horvat peti

V organizaciji Spidvej kluba Lendava je bila v petišovcih četrta letošnja dirka za državno prvenstvo. Sodelovalo je 18 tekmovalcev, med njimi tudi trije Lendavčani: Artur Horvat, Jože Koren in Andrej Matjašec. Zmagal je Omerzel (Ljubljana) s 15 točkami. Horvat je osvojil 11 točk in zasedel peto, Koren z 8 točkami 7. do 8. ter Matjašec s 4 točkami 12. mesto. Na dirki, ki so jo ogledalo okrog 800 ljubiteljev spidveja, so bili tudi trije padci, vendar brez posledic. Poleg tekmovalcev iz Lendave, Preloga, Ljubljane in Krškega so na dirki sodelovali tudi avstrijski tekmovalci.

Naši najboljši spidvejisti na državnem prvenstvu v Petišovcih

Foto: Nataša Juhnov

Atletika

Štiri bronaste medalje

V Mariboru je bilo državno atletsko prvenstvo za mladince in mladinke. Tekmovanja so se udeležili tudi člani AK Pomurje iz Murske Sobotne in se lepo odrezali, saj so osvojili štiri bronaste medalje, čeprav so vsi mlajši mladinci in mladinke in celo dečki in deklice. Najuspešnejša je bila Sonja Roman, saj je osvojila kar dve bronasti medalji in dosegla dva pomurska rekorda za deklice do 15 let, in to na 800m s časom 2:20,24 in na 1500m s časom 4:53,41. Pri fantih je bil najuspešnejši Rihard Madjar, ki je v skoku v daljavo s 6,44m zasedel tretje mesto, z novim pomurskim rekordom v troskoku pa je četrti z rezultatom 13,60. Uspešna je bila tudi Barbara Berden v skoku v višino, saj je s 163cm zasedla tretje mesto. Jože Kolarič je bil eden od favoritov v teku na 300m, je padel in zasedel šele sedmo mesto. Na tekmovalstvu so sodelovali še Mojca Meglič na 1500 in 300m, Urška Berden v skoku v višino, Melita Hajdinjak v tekih na 100, 200 in 400m, Vasja Kerčmar na 100, 200 in 400m ter Denis Šparaš na 100 in 200m. Pred mladimi pomurskim atletičarji so še nekatera pomembna tekmovalstva, vendar je vprašanje, če se jih bodo zaradi pomanjkanja denarja lahko udeležili.

Mirko Šeruga

Pohorski gozdni tek

Tridesetčlanska ekipa TS Radenske se je udeležila 19. pohorskega gozdnega teka, ki je eden najlepših v Sloveniji. V zelo dobri organizaciji veteranov SK Pohorje Hoče je sodelovalo okrog 130 tekačev (člani na 12, članice, dečki in deklice pa na 8km). Med deklicami je zmagala Mojca Meglič, odlična tretja pa je bila v skupni uvrstitvi članica. Jože Čeh je bil četrti v skupni uvrstitvi članov in tretji pri ml. članih. Dušan Breznik je zasedel drugo mesto med dečki, Danilo Huber pa šesto. Jožica Šiftar je bila druga v svoji kategoriji in peta v skupni uvrstitvi članic. Karel Vrtnjak in Roman Klančar pa sta zasedla tretje in četrto mesto v svojih kategorijah. Pri st. članih je bil Branko Lehner peti. Na cilj so prišli vsi tekači TS Radenske. (RB)

Ptujski tekaški maraton

Posebno priznanje TS Radenske

Na ptujskem tekaškem maratonu je sodelovala tudi 35-članska ekipa TS Radenske in kot najuspešnejša prejela posebno priznanje organizatorja, hkrati pa tudi nagrado kot najštevilčnejša. Sicer pa so člani Radenske dosegli naslednje uvrstitve: ml. dečki: Meglič prvo mesto, ml. deklice: Maukova tretje mesto, st. dečki: Huber prvo in Breznik drugo mesto; ženske na 10km: 1. Števanec, 2. Virag, Rutarjeva je bila šesta, Lasbaherjeva pa deseta; ženske na 21km: Šiftarjeva druga; moški na 10km: Mauko peti, Markoja sedmi, Žalik osmi in Brunec deseti; moški na 21km: Čeh drugi, Lehner peti, Župpec sedmi in Sužnik osmi.

Nogomet

Brezič v reprezentanci

Mladinska nogometna reprezentanca Slovenije, ki je bila na pripravi v Murski Soboti, je odigrala prvo kvalifikacijsko tekmo za EP z Bolgarijo v Sofiji. Tekma se je končala 0:0. V slovenski reprezentanci je nastopil tudi nogometaš soboške Mure Danijel Brezič.

Pokal Turnišču

Mladi nogometaši Turnišča so v pokalnem tekmovalstvu v finalu premagali Bistrico z 2:1 in 4:2 ter tako postali mladinski pokalni prvaki lendavske občine. (FB)

Šah

Zmagal Vučko

Šahovsko društvo Lendava je pripravilo mesečni hitropotezni turnir. Med 14 šahisti je zmagal Vučko z 12 točkami pred Gaberjem in Žilavcem po 11 točk. (FB)

iz naših krajev

Samozaposlovanje

Jesko je že v trgovinah

Marjana Pavlič in Andrej Graf iz Radomerja pri Ljutomeru sta lani ustanovila specializirano podjetje za izdelavo vseh vrst kisa. Firmo sta imenovala Jesko, d. o. o. V nasprotju z mnogimi drugimi družbami z omejeno odgovornostjo, katere (še) niso začele, v Jesku že izdelujejo kis. Uradno je zaposlen le Andrej, medtem ko je Marjana zaenkrat še v državni službi.

Andrej Graf se je odločil za zasebno firmo potem, ko je zapustil delo kmetijskega tehnika v družbenem sadovnjaku v Radoslavcih. Skupaj z Marjano Pavlič je zgradil večjo stavbo, v kateri je uredil kisarno. Gre predvsem za 7000-litrsko macesnovo kad in ustrezne naprave, ki omogočajo, da se po določenem času delovanja bakterij vino pretvori v kis. Tačas izdelujejo v Jesku 4-odstotni vinski kis in 9-odstotni alkoholni kis, oba pa sta primerna za solato. Tačas pa gre najbolje v promet 9-odstotni alkoholni kis za vlaganje zelenjave, ki so mu dodane začimbe. Večje količine je mogoče kupiti kar na domu v Radomerju 9, litrske steklenice kisa za blagovno znamko Jesko pa so že v več

trgovinah. Andrej Graf mi je zaupal, da namerava svoj kis prodajati predvsem na ob-

močju Prekmurja in Prlekije, kajti prizadeval si bo za kakovost in ne za količinsko in ceno izdelavo. Ko se je odločil za svojo dejavnost, je imel pred očmi podatek o povprečni porabi kisa na prebivalca Jugoslavije. Menda je bilo to 6 litrov. Verjetno je taka (liter gor ali dol) poraba na prebivalca tudi

v Sloveniji oziroma naši pokrajini, kjer imamo menda 16.000 prebivalcev, zato bi ga moral, če bi pri nas kupovali samo Jeskov kis, izdelati čez 800.000 litrov. To je novinarjev iz tujine, realnost pa bo seveda odvisna od drugačnega, kajti Andrej Graf se s svojo sodelavko Marjano razdajata, ampak si bo prizadeval predvsem za kakovost. To pa je povsem naraven kis, vendar s posebnim (Jeskovim) okusom, tako da ga bo kupec prepoznal ne le po nalepki, ki je mimogrede rečeno lepo oblikovana, ampak po okusu, na primer po začimbah v solati. Kakovost pa je seveda odvisna tudi od (sortnega) vina.

Firma Jesko in njena dejavnost dokazujeta, da vse možnosti za tako imenovano samozaposlovanje še zdaleč niso izrabljene in čakajo na podjetne ljudi, le-ti pa morajo tudi tvegati. Sicer pa vsi poznamo rek: Kdor »razkrija«, »profitira!« Š. SOBOČAN

V KISARNI - V kisarni firme Jesko v Radomerju so 7.000-litrsko macesnovo kad s tako imenovanim fringsovim agregatom, polnilnica in tako naprej. - Fotografija: Š. S.

Pred kratkim so pri Mali Nedelji (Kolmenščaku) postavili klopotec velikana, katerega premer je 8,5 metra, težak pa je tako, da so si pri postavljanju morali pomagati s strojem. Kljub temu so se kar precej namučili, preden so ga postavili. Njegov lastnik je gostilničar Franc Sobočan. (K. B.)

»Keeeebranje«
v Fürstenfeldu

V soboto je bilo v sosednji Avstriji v Fürstenfeldu dvodnevno srečanje VW-hroščev. Svoje avtomobile so razstavili člani številnih klubov iz Avstrije, Nemčije, Madžarske in dva iz Slovenije. Srečanja se je udeležilo tudi devet hroščev soboškega kluba Keeeber. Ogledali smo si lahko kakšnih tristo hroščev različnih letnikov, od najstarejših do malo mlajših, kabriolet, speedsterje, in hrošče najrazličnejših oblik. Prave lepote.

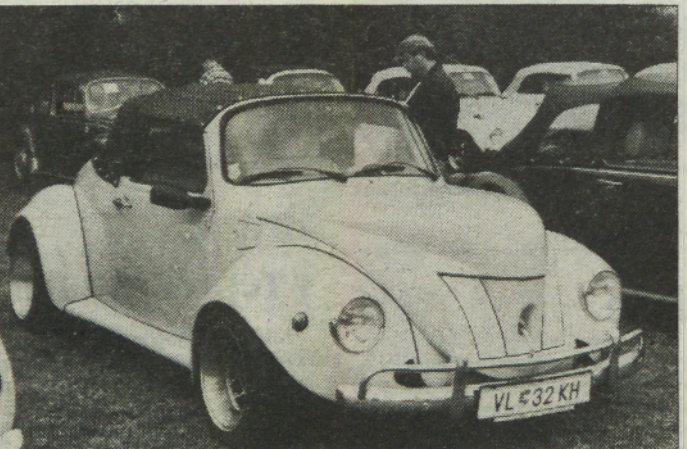
Srečanje je pripravil Kafer klub iz Fürstenfelda, ki je eden največjih, če ne največji tovrstni klub na svetu. Takšna srečanja so priljubljenost, da se spoznajo in izmenjajo izkušnje lastniki in ljubitelji VW-hroščev in drugih VW-avtomobilov na zračno hlajenje. Tudi soboški klub Keeeber je pri tem navezal številne stike s podobnimi klubi in se povezal z najpopularnejšim časopisom, ki je namenjen samo takšnim avtomobilom, VW Scene.

Naslednje jutro so lastniki s svojih hroščev pobrisali jutranjo roso in jih pripravili za nov dan. Lastniki, polni entuziazma, za svoje hrošče živijo. Sicer pa so prečudoviti hrošči odsev trdega dela in številnih uric, ki so jim jih posvetili njihovi lastniki. Nekatere si lahko ogledate na fotografijah, žal pa vam ne moremo pričarati vseh barv, ki so krasile razstavljene hrošče.

ALEKSANDRA NANA RITUPER

Hrošči, hrošči, hrošči pred nami, za nami, povsod samo hrošči. Še dež ni mogel pregnati in preprečiti številnih razstavjalcev in obiskovalcev.

Poleg klasičnih hroščev, kot jih srečujemo na naših cestah, smo lahko videli številne »hrošče z veliko domišljije«.

Najbolj vneti člani (nekateri »vneti« so morali ostati doma) kluba Keeeber, ki so se udeležili srečanja hroščarjev v Avstriji.

RADOVEDNOST PA TAKA - To velja seveda za psa Ciga, ki ga je zelo zanimalo, kaj neki vozi na kolesu triletni David. Posnetek je nastal pri Škaličevih pod Lipo. (J. Ž.)

TIŠINA - V tišinski župniji je potekal od 28. avgusta do 5. septembra misijon pod gleslom Z Marijo v tretje tisočletje. Povezali so ga s srečanjem cerkvenih pevskih zborov, ostarelih, invalidov, bolnih, zakoncev in mladine. Bilo je tudi srečanje za Rome. Angelca Žerovnik je spregovorila o privzganjanju vrednot v družini, Nace Polajner o slovenski družini jutri, dr. Nada in Janko Jeromec pa o starših in odrasajočih otrocih. Pripravili so tudi okroglo mizo o poklicih duhovnikov, redovnikov in redovnic. (Fr-Ku)

ČENTIBA - Tukajšnje gasilsko društvo gradi v sodelovanju s krajevno skupnostjo novo gasilsko garažo v velikosti 9 x 7 metrov. Potrebujemo jo za shranjevanje vozila, orodja in opreme. Večino del bodo opravili prostovoljno.

V vaškem domu pa preurajajo garderobe in postavljajo nov oder. Denar so dobili iz Madžarske, in sicer iz Hleserovega sklada. Pomoč matičnega naroda znaša okrog 15.000 nemških mark, manjkajoči del pa bodo zagotovili sami in s pomočjo širše družbene skupnosti.

Pripravljajo se tudi na asfaltiranje treh odsekov vaških cest v skupni dolžini okrog 1,4 kilometra. Večino denarja bodo prispevali krajan. Nadaljujejo pa tudi z ureditvijo ulične razsvetljave, in sicer bodo imeli 125 luči. (J. Ž.)

OKOSLAVCI - Gasilci iz tega kraja pripravljajo v nedeljo, 19. septembra, že 8. srečanje za pokal Ščavniške doline. Na dosedanjih tekmovanjih se je zbralo običajno nad 40 ekip od severovzhodne Slovenije pa vse do Ljubljane. (F. Kl.)

GORNJA RADGONA - Te dni so delavci Nigre iz Murske Sobote obnovili pločnik ob Panonski ulici v Gornji Radgoni v dolžini 1,3 kilometra na obeh straneh ulice. Dela so stala okrog 5 milijonov tolarjev. Ker je Panonska ulica tudi vpadnica iz Avstrije, je to za mesto velika pridobitev. (L. Kr.)

VELIKA POLANA - Društvo upokojencev v Veliki Polani, ki ima 174 članov, je pred nedavnim razvilo svoj prapor. Simbola na njem sta polanska cerkev in škoflja. Na njem pa je pripetih 20 žebličkov ter trakova gasilskega društva in lovske družine, ki je prevzela pokroviteljstvo nad razvitjem. Prapor so tudi blagoslovili, in sicer je to opravil domači župnik Franc Kodila. Kulturni program pa so izvedli šolarji polanske osemletke. (J. Ž.)

GORNJA RADGONA - Ljudska univerza v Gornji Radgoni se je pred dnevi preselila v obnovljene prostore. Obnova stavbe in nadzidava podstrešja sta stali 29 milijonov tolarjev. Zmanjkal pa je denar za opremo matične knjižnice. Vse kaže, da bo le-ta še nekaj časa v neustreznih prostorih društva Partizan, kjer je med obnovo delovala tudi delavska univerza. (F. Kl.)

GORICE PRI LENDAVI - Čeprav spomladanski referendum o (novem) krajevnem samoprispevku ni uspel, vodstvo krajevnega skupnosti ni vrglo puške v koruzo. Tačas že asfaltirajo nekatere cestne odseke v naseljih Lendavske in Dolgovaške gorice (okrog 2,2 kilometra). Dela financirajo z občinskimi sredstvi (30-odstotni delež), denarjem minulega krajevnega samoprispevka in dodatnimi prispevki vaščanov. Čaka jih je še širitev ceste v zaselku Novi Tomaž. (J. Ž.)

Prlêški füčkêc

Naj živi drugi lotmêrški »kulturni tabor« za odtôjaje slovenske zavesti v slovenskêh Razkrižjih s hrvaškîm blêbônošon!

Slovênskin šolaron za začetêk šolê za vzlêd, no stôrîn mûgašon, kerî pozobljajo mômîkin jêzik, so na drugên lotmêrškên tãborî v razkrižji cîrkvi prêd nekaj dnevi rastrãnjirali hrvaškê napisê na podobîkah krîžnegã pôtã z rjôvordêoj fãrboj; tê pa so gor nadrukali slovenskê napisê; pa z ênêga vekêga križa so vûn zgûbili hrvačkî napis, pa ga zamêjali za slovenskêga. Hrvãčki glôs koncîla no Vjesnik pojêta zavêdnin Slovnêcon hvôlô no dôst. Hrvãčki župnik Stêfêk v Razkrižji pa kak pãtôglãvêc skôčê do plãfônã, ka dê vênda skoro mejã žmãjngê na buči.

Tã kak sê za tãborê vûn slîši, so bli, pólêk slovenskîh prôsvêtlitêlof, tan cõkonpok vêasih rovno tûdi zavêdni slovenskî policajî, kerî so nê svinčnikov vničôvali za zapîsnikê - s tén so si prîslûžili nêbêsa na Bizjakovoj tã provoj, no Peterlêtovoj tã lãvoj strônî ob fanfarah Trbûlêkovê godbê. Žê prêd so v tûrêd obesili slovenskô zastãvô. Fsi pa so bli razdrãmpãni, ka so jin na vêko mêšo nê pustili, ka bi v Šprînci po slovenskô vûn žêgnali kapêlo. Zaj, 12. sêptêmbra, pa prê znaviê nê bi radi pustili, ka bi v Razkrižji po slovenskê vûn žêgnali nôvo tãtnkômrô na razkriškên cîntori, brûtîfî ali. Tê dê prê drugi del kulturnêga tãborã; glôvne gučê pa do mêtî škôf Mahnič, Krek, Grmîč, prîti pa misli prê tûdi nêzgrûntano liblêni Brôzof Južêk, kerî jê fse tã negda na svêti zakuha, ka sê morejo Slovnenci šê zaj boriti za svoj jêzik no zêmlô. Po totên tãborî do šli fsi lèpo šê f Istro; tan pa do napravili prvi istrskî kulturnî tãbor, na kerên dê prê slovenskê narodnê pesmi pèja sôn prêzvîšênî Tûdjman, fkuper s Isêtbêgovičon.

Têrêntête, kakšên šolskî slovenskî tãbor pa mojo pjê šolari na Kapêlî; toksêga šê jê nê bilo v cajtih prvîh tãborov. Bija pa jê v lepîh cajtih »Tito - Parija«. Tê so srêdi sêzônê začêli rovãti po cestah, pa zidori so tê najbolê

vûn pucali hotêlê, pa mûjãvali kôhlêc pa hotêlîkîh hajzlêch. F tistîh cajtih so prêd vêkîmi svêtkî popôrvlãti štãciunê, na začetki tãskêga lèta pa šolê.

Zaj sê tê vroçajo stori dôbri cajti. Kapêtskô šolô zaj z najvêkšîn švûnkon obnôvlãjo no poprovljãjo. Decã pa so lèpo dûma, na tãborêjê. Tak tê zaj utrûjãjã slovenskô zavest pa vûd v fãcokîh. Prôvijo, ka do šolô šê sêptêmbra oupîlî. Decã pa so toga žê vèjênî. Jin jê fšêno, êi učitêlî štrôkujô, ali pa popravljãjo šolô.

Hônga, paj! Tou pa to hujiš kak škôf Hrên - ja, toî pri svêtên Duhi na Strôjgorî! Tan so šolô skôz no skôz zaprli, pa poj zapêli nêvêkô korãcîno. Ja, pjê v Vîdmî pri Prûji pa do sê prê decã do kunca sôzêpã lèta zagvîšno prêstãlî v nôvo šolô. Tô so pjê tûdi êni czeki s kulîko, nê prôsvêtorî! Ka sê tê nêbi moglî zbôgati, pa bi sê malo zngãlî, pa bi šolô odrpîlî za začetki šolskêga lèta, nê pa na srêdi, ka do decã fšãvã rastreskali no prêpalãmûlî pa sprêstrašili. Kak so tê na Zavrhî lèhko lèpo spôvãlî nôvê hajzlêc do začêtkã šolskêga lèta, ka do lèhko zaj kulturnô srãlî, êi sê tê fêtjo tak kak jê mûbã.

V ptujskoj osnovnoj šoli Olgê Mèglîj jê mègle - tan do vênda zaj odrpîlî štrôf-karskê učitêlê. Zakô zaj tã napêlovlêjô plîn.

Jêblan drôg ali, grôšji dên sê za decã mêtê zãntmêljô, kak, od prîlikê, za pãngmãl v Godêmarcîh, v kerên jê začêlo fšãsik rãzî iz drôgã zlatô, gda so ga dãlî v najpî privôtmîkî!

Samo ka mô tê s potêkôj jãbôšnicôj pa vinon, êi pa jê pûno vina po klêtêh; mî pa smô tãni vvozili 50 mûlîonôf litrov vina, lîtos pa 15 mûlîonôf. Prêdlôgan, ka zãntmêljô nêmo s pûšlãnkê f prîstêk osnovnih no srêdijh šolâ - tê zagvîšno učitêlî lèpã vêč štrãjkali. Zavolo pãvôdmã pa na pûšlãnkê pãvôdmã ministra za šolãrã, pa nê fîjskî pèfskî zbdî. Dokã sê vîno, mo Slovnenci môdî, nê zacugjênî.

Naj živijo tãborî! Tãdê Jãnsôvi, pa Kučãnovi.

Alimal

Kopališka ul. 4,
tel.: (062) 796891 **KIDRIČEVO**

Specializirana trgovina z aluminijem in sestavljalnica aluminijastih elementov

Ponujamo vam:

- aluminijaste polizdelke: pločevino, izolacijsko folijo, profile, cevi
- aluminijasti žični program: mreže, žice, varilne palice
- aluminijasti strešni program: žlebovi, cavi, ključke, obrobe

Srečujemo, izdelujemo, montiramo:

- aluminijasta vrata, okna, pregradne stene, zimske vrtove
- aluminijasta vrtna oziroma dvorišna in drsna vrata
- aluminijaste ograje: z aluminijastimi stebri in mrežo, primerno za dvorišča, sadovnjake, skledišča, igrišča...

motorna vozila

Ford

S.O.S. Company

69000 MURSKA SOBOTA, Veščica 2a
telefon 069/23 507, fax: 23 507

**PONUDBA MESECA:
FORD MONDEO**

ZASTAVO 126 P, letnik 81, registrirano, ugodno prodam. Krajna 54, m878

RENAULT 4 TL, letnik 79, prevoženih 94.000 km. prodam. Tel.: 42 914, m890

ZASTAVO 101, letnik 1976, registrirano do decembra, potrebno manjšega popravila, prodam. Informacije po tel.: 87 480, Ivanjšič, Boreci 21, m894

ZASTAVO 101 mediteran, letnik 1981, neregistrirano, vozno, prodam. Tel.: 87 877, m9350

ZASTAVO 128, 11/87, 53.000 km, dobro ohranjeno, prodam. Tel.: 32 494, zvečer, m907

ZASTAVO 101 CONFORT, letnik 1981, lado 1500, starejši letnik, generalno obnovljeno, in termuakulacijsko peč, 3,5 KW, prodam. Informacije po tel.: 42 757, m913

JUGO 45, letnik 84, motor letnik 88, prodam. Sebeborci 101, tel.: 48 040, m915

MOSKVIČ, letnik 88, registriran do 7/94, prodam. Fokovci 32 a ali tel.: 44 067, m918

JUGO 45, letnik 89, prodam. Tel.: 43 144, m920

MOTOR HONDA CBR 1000 F prodam. Hodoš 64, m930

ZASTAVO 128, letnik 1987, prodam. Mala Nova 8 a, M. Sobota, m937

126 P na novo registrirana, letnik 88, prodam. Bertalanč, St. Kovača 17, M. Sobota, m938

VW 1200, letnik 75, registriran do 8/94, črne barve, široke gume, prodam. Tel.: 65 900, m941

Ekipa POMURKE - GOSTILNA BENČEC, prvi državni prvak v vlečenju vrvi, organizira 11. septembra mednarodni turnir v vlečenju vrvi, ki bo na dvorišču gostilne Benčec v Bakovcih.

IGRALI BODO PLANŠARJI!

TRGOVINA

Beltinci, Ravenska 27
tel.: 42151
Črenšovci, stara šola
tel.: 71-077

UGODNO!

- velika izbira poceni moških, ženskih in otroških bund

CTX 80, letnik 1989, ugodno prodam. Tel.: 81 608, popoldan, m9347

RENAULT 18, letnik 87, na novo registriran, ter renault FUEGO 2 GTX, registriran, vozen, letnik 1981, prodam. Cena po dogovoru. Informacije po tel.: 069 82 408, popoldan, m873

MOTORNO KOLO HONDA 50 CCN, staro eno leto, kot novo, prodam. Cena po dogovoru. Informacije po 15. uri po tel.: 069 82 408, po 15. uri, m873

kmetijska mehanizacija

ARROIZBIRA, Slavko Prosen, trgovina prodaja najcenejše akumulacije Vesna in Topla, gume za traktorje Barum, rezervne dele za traktorje Deutz, Ursus, Zetor, IMT Fiat Store. Cene so ugodne. Pokličite nas in se prepričajte. Tel.: 064 324 802, mop

TRAKTOR STEYR 18, obnovljen, prodam. Tel.: 062 721 715, m736

MULČAR, 2 m ali 2,5 m širine, in rdeče vino prodam. Tel.: 53 052, m875

ŽITNO SEJALNICO, starejši tip, in betonsko cev premera 80 do 120 cm kupim. Tel.: 45 067, m899

BIOENERGIJA - ZDRAVJE

10 let prakse in izkušenj. Zagotovo pomaga v 90% primerov pri večjih telesnih in psihičnih problemih. Tel. 042 844-171 Igor Husadžič Mursko Središče

MOTOKULTIVATOR GORENJE KOSOR, diesel, nov, prodam 25 % ceneje, prodam. Tel.: 22 078, zvečer, m939

VOZ z gumijastimi kolesi prodam. Renkovci 48, tel.: 46 325, m942

NAJBOLJ ZALOŽENA TRGOVINA Z AVTODELI V POMURJU

CASTROL OLJE:

Castrol GTX 3	1 lit	755,00 SIT
Castrol GTX3	5 lit	3.690,00 SIT
Castrol GTX3	5 lit	2.166,00 SIT

Najcenejši rezervni deli:

Zastava, Yugo:

koš sklopka	3.915,00
potisni ležaj	1.765,00
lamela sklopka	2.975,00
homokinetični sklop	4.095,00
Lada:	
koš sklopke	4.423,00
lamela sklopke	2.527,00
Golf - Bencinar:	
koš sklopke	4.950,00
potisni ležaj	2.413,00
lamela sklopke	3.898,00

Ugodna prodaja:

zav. čeljusti R4 TL pr. + zad.	1.516,00
zav. čeljusti R4 GTL pr. + zad.	2.176,00
zav. čeljusti Z-101, Yugo	1.516,00
zav. disk ploščice pr. R4 GTL	1.331,00
zav. disk. plošč. pr. Golf JGL	1.301,00
zav. disk. plošč. pr. Golf JX	1.455,00

Prodaja vozil:
DAIHATSU, Fiat, TOYOTA, Alfa Romeo

TRANSPORTER za koruzo in dvoosno prikolico, 4-tonsko, prodam. Tel.: 43 059, m905

TRAKTOR URSUS C 355, zelo dobro ohranjen, prodam po ugodni ceni. Vučko, Sr. Bistrica 72, m910

STISKALNICO za grozdje, 80 l, malo rabljeno, prodam. Stefan Žitko, Petrovci 7, m935

posesti

VISOKOPRITLIČNA STANO-VANJSKA HIŠA, stara 10 let, 8,5 a zemljišča, v centru Beltincev v Panonski ulici napredaj za kupnino 160.000 DEM. Vse informacije dobite v odvetniški pisarni odvetnika Horvata v Lendavi, vsak delavnik od 8. do 12. ure, tel.: 069 75 671, m916

POLMONTAŽNO HIŠO na parceli 10,60 a, z velikim sadnim vrtom, prodam. Marija Šrget, Ribarjevo naselje 13, Lendava, tel.: 75 390, m823

LOKAL, velikosti 50 m2, v centru Lendave, adaptiran, z elektriko in vodo, dam v najem. Tel.: 75 191, od 8. do 13. ure, ali Partizanska 50, m823

STAREJŠO HIŠO z zapuščenim vinogradom v bližini lovškega doma v Lendavi prodamo. Marjeta Hass, Trg Ljudske pravice 12, m873

TRGOVINO v Prekmurju, dobro vplajano, dam v najem. Informacije po tel.: 069 82 408, po 15. uri, m876

PARCELO v Panovcih na Goriškem prodam ali zamenjam za avto. Tel.: 069 60 006, m876

PICE IZ KMEČKE PEČI

Lovski dom Cankova

GOZD, hrastov in borov, prodam. Brezovci 40, Ogljed v nedeljo, m879

NIJVO, 50 arov pri vasi Dokležovje, prodam. Informacije, Ravenska 60, Beltinci, m892

4-SOBNO MANSARDNO STANOVANJE prodamo oziroma zamenjamo za manjše. Tel.: 32 431, dopoldan; popoldan 24 400, m893

POSLOVNI PROSTOR v centru Lendave, primeren za trgovino ali drugo dejavnost, damo v najem po ugodni ceni. Tel.: 31 392, popoldan, m896

NIJVO, pribl. 40 arov, v Petišovcih, primerno za zazidavo, ob asfaltni cesti, velikosti 19 x 220 m, prodam. Franc Sotni, Kranjčeva 8, Lendava, m882

PARCELO, 10-arsko, zazidalno, komunalno urejeno z gradbeno dokumentacijo in Krogu pri Murski Soboti prodam. Informacije po tel.: 061 667 080, m921

HIŠO s parcelo v Petišovcih, Lendavska 38, napredaj. Informacije Katarina Gyurkač, Potočna 48, ali Stanislav Gabbor, Petišovska 52, Petišovci, m914

STANOVANJE dvoipol sobno, novo, na Tratah v Gor. Radgoni, prodam. Tel.: 069 61 672 ali 067 61 505, m4215

HIŠO, novo, staro 8 let, vseljivo, prodam. Tel.: 32 232, m914

TRISOBNO LASTNIŠKO STANOVANJE v M. Soboti prodam. Tel.: 23 430, m929

DVOBNO STANOVANJE, 58 m2, v središču M. Soboti ter kavč in 3 omare prodam. Informacije popoldan, zvečer, tel.: 22 417, m932

živali

NEŠNICE, MLADE JARČICE, PASME GOLDEN KOMET super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 500 SIT. Vsak, ki kupi 10 jarčic, dobi eno zastoj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostilni Anice Benčec v Bakovcih, tel.: 43 070, ali pri Darinki Zamuda, Galušek 6 (zidarstvo), tel.: 68 044, mop

NEŠNICE MLADE JARČICE, PASME GOLDEN KOMET super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo po 500 SIT. Vsak, ki kupi 10 jarčic, dobi eno zastoj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostilni Tibija Horvata v Nemčavcih, tel.: 24 393, ali v gostilni Železen v Beznovcih, tel.: 49 025, mop

VOJCE po izbiri prodam. Tel.: 59 017, m869

TELICO, brejo, prodam. Bioirejci 7, m880

BELE RACE prodam. Tel.: 24 775, m881

TELICO, 9 mesecev brejo, kontrola A, prodam. Pečarovi 70, m885

TELICO brejo prodam. Renkovci 64, pošta Turnišče, m889

PUJSKE prodam. Andrejci 8, tel.: 48 000, m898

PSA mešanca, starega devet mesecev, prodam. Tel.: 81 705, m9351

KRAVO brejo 9 mesecev z 2. teletom, kontrola A, prodam. Satahovi 47, m916

KRAVI, dve, breji, prodam. G. Petrovci 77, m917

DVA KOZLIČA, koruzo, 35 arov, za silažo ali v zrnju v Filovcih prodam. Bogojina 43, m927

MLADE KOKOŠI, nesnice v začetku nesnosti, prodajamo. Informacije po tel.: 82 401, m931

razno

OTROŠKI VOZIČEK skoraj nov, ugodno prodam. Tel.: 75 403, m911

ZAMRZOVALNO OMARO 210 l, skoraj novo, prodamo. Tel.: 24 863, zvečer, m911

GROSISTIČNA PRODAJA NAGROBNIH SVETILN, velike 90, srednje 65 in male 50 SIT, Trgovina Rugelj, Cemelavci, tel.: 32 920, m823

PARAFIN po najnižji ceni zelo ugodno prodam. Tel.: 32 920, m823

KORUZO za silažo na površini 1 ha prodam. Mostje 21, m823

PREKLICUJEM veljavnost hranilne knjižice št. 15705-7, izdane pri HKS Panonka M. Sobota, Alojz Varga, Filovci 33, m868

SATELITSKI SISTEMI PACE (599 DEM) in LASAT samo 499 DEM, z montažo, tudi na obroke. AMF, d.o.o., tel.: 70021.

VINO, 200 l, mešano, in zatemnjena stekla za hodnike ter grozdje (šipon, rizling, burgundec) prodam. Tel.: 65 638, m871

KORUZO EVA na 40-arski parceli za silažo ali poznejše trganje prodamo. Cena po dogovoru. Terezija Salajko, Dolnja Bistrica 103, Ogljed ves dan, m874

PREKLICUJEM veljavnost hranilne knjižice št. 31729-7, izdane pri HKS Panonka M. Sobota, Ludvik Kovač, Dolina 19, m877

KORUZO z njive in grozdje, kravo, brejo, prodam ter posestvo prodam ali dam v najem. Frančiška Müller, Dragotinci 16, m882

KORUZO za silažo ali v zrnju prodam Vinko Kramar, Kapca 77 a, m883

DRVA prodam. Moščanci 38, m884

SATELITSKI KOMPLETI!

Montaža, prodaja, servis! Ugodno posojilo na 3, 7 in 13 obrokov. Informacije: (062) 731 443, vsak dan po 16. uri.

KORUZO z njive za siliranje ali v zrnju in grozdje z brajd prodam. Tel.: 49 194, m886

KOMPLET PROIZVODNJO za izdelavo žaluzij prodam. Roletarstvo Mlakar, Domžale, tel.: 061 722 645, m887

KORUZO, 60 arov, za silažo ali v zrnju prodam. Marija Šemen, Dol. Bistrica 31, m897

GROZDJE, jurko in klinton, ter sod, 200 l, prodam. Čopova 10, M. Sobota, m904

ŠTEDILNIK, kombinirani (4 plin, 2 elektrika), in dodatni štedilnik na trda goriva Calorex napredaj. Šolsko naselje 7, M. Sobota, tel.: 24 472, m906

VINSKI SOD, 1200 l, z nekaj popravila in nov električni pastir ugodno napredaj. Avgustina Anežič, Mah Brebrovnik 2, p. Ivanjkovci, po 16. uri, m9353

Podjetje ZECHMEISTER

7444 Unterloisdorf 2 pri Oberbulendorfu tel. 9943 2611 22 71 avtotel. 0663 20 685

Ugodna prodaja rabljenih tovornjakov znamke MERCEDES in STEIRER z nosilnostjo 1 do 10 ton z FI-transporterjem ali brez njega.

PRALNI STROJ, nov, nerabljen, zamrzovalno skrinjo, starejšo omaro, prodam. Informacije in ogled na Prečermovi cesti 17 v Ljutomeru vsak dan od 8. do 10. ure, m9354

KAMINSKO PEČ na trda goriva, novo, nerabljeno, prodam. Tel.: 31 842 ali tel.: 32 474, mop

GROZDJE, beli burgundec, 2000 kilogramov, prodam. Informacije tel.: 77 180, m922

SLIVOVICO, 100 l, staro 4 leta, prodam po 1.000 SIT 1 l, ter 1000 kg grozdja, jurko, klinton, lahko tudi v manjših količinah, prodam. Rankovci 14, tel.: 46 038, m922

KORUZO za silažo ali zrnje prodam. Sebeborci 4, tel.: 26 794, m926

PREKLICUJEM hranilno knjižico, izdano pri HKS G. Radgona, Marjan Valner, Aženski Vrh 19, G. Radgona, m4216

SODE, hrastove, nove, raznih velikosti, zelo ugodno prodam. Franc. Vogrinec, Sp. Ščavnica 52, m4217

TELEVIZOR, črno-beli, in žensko kolo Pony prodam. Tel.: 23 818, m4541

DOBRI ZASTOPNIKI VEDO, DA SE PRIBLIŽUJEJO NAJDOVNEJŠI MESECI. DO NOVEGA LETA LAHKO POSTANETE MILLIONAR. Tel. 061 218 221.

KORUZO za siliranje, 25 arov, prodam. Sobočan, Mala Polana 94, m911

VOZIČEK, italijanski, kombinirani, globoki in športni, z dodatno opremo ugodno prodam. Tel.: 21 016, m912

PEČ za centralno kurjavo, trajnožarno Ferrotherm, 50.000 kal, novo, 20 % ceneje, prodam. Tel.: 49 004, m919

VINO 450 l, rizling, šipon, ljutomerski okoliš, prodam. Tel.: 31 471, m924

GOSTIŠČE ZELENI GAJ v Fokovcih, nekdanja Kuharjeva gostilna, vabi na domače kolone z bujto repo, dne 10., 11. in 12. septembra, m918

BILJARD »Sedmico« po ugodni ceni prodam. Tel.: 069 40 141, m933

DRVA, mešana, hrast, črešnja, prodam. Informacije tel.: 24 776, m936

ŠTEDILNIK za etažno gretje, 2500 kalorij, rabljen 1 sezono, prodam. Tel.: 42 302, m940

GROZDJE z brajd, rdeče vino in sive sode, ugodno prodam. Tel.: 87 307, m9358

HARMONIKO, 80-basno klasično melodijo, prodam. Tel.: 80 125, m9357

delo

NATAKARICO, KV oziroma delo z veseljem do dela v gostilni Kozina Cafe Bar, Bolero, G. Bistrica, tel.: 310, m900

DEKLE ali natakario za delo v bistilnišem. Oglasite se osebno na natakario Cven 77 a ali po tel.: 81 768, m9355

PRODAJALCO v cvetličari z neoblikovane prakse zaposlimo. Tel.: 87 613, popoldan, m9352

MONTERJA centralne kurjave talnih zaposlimo. Karel Merklin, Cvetkova 18, M. Sobota, tel.: 069 24 022, m923

DEKLETA, potrebujemo horence za promocije uvoženih cigaret v brezalkoholskih trgovinah na mejnih prehodih. Po goj pogovorna nemščina. Tel.: 061 218 212, mt. 208, od 12. do 14. ure, mop

storitve

EMAJLIRAMO obrabljene kopalnice in kadi v vseh barvah, garancija. Tel.: 69 235, m726

RULETE, ŽALUZIJE izdelujemo in montiramo. Roletarstvo Mlakar, Dol. Bistrica, tel.: 061 722 645, m887

KREDITI urejamo v enem dnevu, vsem, ki delajo v Avstriji, naši državi imajo kakršen kredit. Javite se nam s polnim naslovom in tel. št., Klatov p.p. 114, 69000 M. Sobota, m913

IZDELUJEMO prešite oddele (v starih blazinah). Tel.: 22 474, m925

V DINAMIČNEM DELU in oblikovanju zaslužku se pridružite podjetju v Sloveniji. Nemčije, ki daje možnosti tudi v Sloveniji. Pošljite naslov na Gastabo 4, p.p. 19, 62106 Maribor. Dobro in hitro si boste delo. Odkupnina 14 DEM, po čilo po povzetju, m934

Skrb, delo in trpljenje
tvoje je bilo življenje.

V SPOMIN

Boleč je spomin na 9. september 1991, ko nas je zapustil dober in skrben mož, oče, stari oče, tast in brat

Anton Hari

iz Ropoče

Čas mineva, vso dobroto ti lahko vračamo le še s cvetjem in plameni sveč.

Vsi njegovi

Za vse si skrbel,
le zase časa nisi imel,
zato v naših srcih
boš vedno živel.

V SPOMIN

12. septembra mineva 10 žalostnih let, odkar nas je zapustil naš dober oče, mož in dedek

Feliks Lašič

iz Radomerja

Zelo te pogrešamo.

Žena Elizabeta, hčerki Ema in Cilka z družinama

Smrt se izlila je v blede obličje,
pogled je zaplaval v neznani splošni,
ni več trpljenja, ne bolečine,
življenje je trudno, končalo svoj boj.
S. Gregorič

ZAHVALA

V 69. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi

Ivan Zadravec

upokojenec iz Lendavskih Gor

Zahvaljujemo se vsem, ki ste ga pospremili na njegov zadnji poti.

Vsi njegovi

V SPOMIN

8. septembra mineva 10 žalostnih let,
odkar nas je zapustil dragi mož, oče in
dedek

Feri Šebök

iz Domanjševca

Hvala vsem, ki se ga spominjate in se ustavite ob njegovem
grobu, prinašate cvetje in prižigate sveče.

Vsi njegovi

Minilo je leto dni,
a srce še vedno boli,
še vedno verjeti ne moremo,
da te več ni.

V SPOMIN

Mihael Hajnal

7.9.1920-7.9.1992

Prižigamo svečke v globoki žalosti, s spoštovanjem in hvalež-
nostjo, da smo te imeli.

Hvala vsem, ki z nami mislite na njega.

Njegovi najdražji

ZAHVALA

V 45. letu nas je po težki bolezni za
vedno zapustil naš dragi sin, brat in
stric

Štefan Marič

iz Rakičana

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki
so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti,
darovali za svete maše, vence in cvetje.
Posebna hvala gasilskim društvom in gasilski godbi na pihala, g.
župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Iskrena hvala guverniku KS, g. Ivanu Karoliju in guverniku
podjetja Mura ter vsem sodelavcem Ž. P. Mura ter osebu
Doma oskrbovancev Rakičan.

Vsi njegovi, ki smo ga imeli neizmerno radi

Zaspal oče si,
zaprl trudne si oči,
oh, kako je hiša prazna,
ko tebe več med nami ni.

ZAHVALA

V 80. letu nas je zapustil naš dragi
mož, oče in dedek

Franc Nemec

iz Nedelice

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom in
znancem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi
zadnji poti, darovali cvetje in za svete maše.
Posebna zahvala g. duhovniku, pevcem in dr. Kavašu.

Nedelica, 23.8.1993

Žalujoci vsi njegovi

Ko na zemljo padel je večerni mrak
in sončni žarki so že zatonili,
mi pa še slutiti nismo,
da za vedno si odšel od nas.

ZAHVALA

V 33. letu nas je tragično zapustil naš dragi
mož, oče, sin in brat

Franc Gomboc

iz Dolnjih Slaveč

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem
sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih
trenutkih stali ob strani, nas tolažili, izrekli sožalje, darovali vence in
cvetje. Posebna hvala vsem tistim, ki so mu na kraju nesreče pomagali.
Hvala duhovniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.
Hvala nekdanjim sodelavcem iz Švice, OS Rogašovci, posebno pa
Natašinim sošolkam in sošolcem.
Vsem še enkrat iskrena hvala.

Dolnji Slaveč, 9.8.1993

Žalujoci: žena Emilija, hčerka Nataša, oče, mama, sestra Anica z družino

Dolgost življenja našega je kratka.
Kaj znanec je zasula že lopata!
Odprta noč in dan so groba vrata...
(Prešeren)

ZAHVALA

3. septembra nas je v 63. letu zapustil
naš dragi mož, oče, brat, dedek in tast

Anton Hozjan

iz Velike Polane 218

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrini,
prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih lajšali
bolečino, in ki so našega dragega pokojnika v tako velikem
številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali za svete maše,
vence, cvetje ter sočustvovali z nami.
Posebna zahvala tudi g. dekanu Francu Kodli za pogrebni
obred in tolažilne besede, pevcem za odpete žalostinke, govorniku
društva upokojencev in njegovim nekdanjim sodelavcem.

Žalujoci vsi njegovi

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta
in dedka

Rada Gnezda

upokojenega fotografa
iz Ljutomera

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, someš-
čanom in znancem, ki ste ga pospremili na zadnji poti. Posebej
se zahvaljujemo g. dekanu za pogrebni obred, guvernikom,
oktetu in godbeniku za odigrano Tišino.

Hvala tudi vsem, ki ste pisno ali ustno izrazili sožalje, poklonili
cvetje, sveče in darovali za svete maše.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega

Franca Perčiča

iz Beltinec,
Gregorčičeva 7

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in
znancem, ki so sočustvovali z nami in izrazili sožalje, mu
poklonili cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti. Posebej
se zahvaljujemo kolektivu internega oddelka bolnišnice v M.
Soboti, kolektivu LB - Pomurske banke, g. duhovniku za
pogrebni obred, guverniku za poslovilne besede ter pevcem za
odpete žalostinke.

Žalujoci: žena Ana, hčerki Marinka in Nada z družinama

Skromno, tiho si živela,
za nas si delala in skrbela,
srce ljubeče zdaj v grobu spi,
nam pa rosijo se solzne oči.

V SPOMIN

10. septembra bo minilo leto žalosti
in velike praznine, odkar si nas zapu-
stila, draga mama, babica in praba-
bica

Marija Červek

roj. Magdič, iz Bakovec

Čas mineva, žalost in bolečina pa ostajata. Hvala vsem, ki jo
imate v lepem spominu in postajate ob njenem grobu.

Žalujoci: hčerka Milika z možem, hčerka Marija z družino ter sinova Viktor in Alojz z družinama

ZAHVALA

V 82. letu je umrl skrben mož, oče,
dedek, pradedek, brat in ujec

Franc Grah

od Grada 128

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo
vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga
v velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli
sožalje. Hvala vsem za darovane vence in šopke, hvala g.
župniku Kuharju za pogrebni obred in pevcem za odpete
žalostinke.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Grad, 31.8.1993

Žalujoci vsi njegovi

Niti zbogom nista rekla
niti roke nam podala,
smrt vaju vzela je prerano,
nam pa žalost srce trga,
solze lijejo iz oči,
dom je prazen in otožen,
ker vaju več med nami ni.

ZAHVALA

Ob tragični izgubi naših dragih

Janka in Stanka Črešnjovnjak

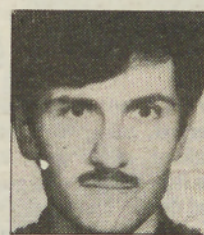
iz Branoslavec

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in prijateljem,
ki ste nam kakorkoli pomagali, pokojnika pospremili na
njuni zadnji poti, darovali cvetje in v druge namene.

Hvala guverniku za besede slovesa in godbeniku za
odigrano Tišino.

Vse, kar smo najbolj ljubili, smo za vedno izgubili.

Žalujoci vsi vajini, ki so vaju imeli radi

Kam odhajaš, dragi očka,
kliče žalostno srce.
Zbogom nisi nam povedal,
nisi nam podal roke.
Mrzla smrt je tebe vzela,
kakor slana rožica,
cesta bela te je vzela,
pički onemeli so.

ZAHVALA

Mihael Buček

iz Murske Sobote

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom
botrini in vsem prijateljem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na
njegovi prerani zadnji poti, darovali cvetje in za svete maše, nam pa
izrekli sožalje.

Hvala osebu intenzivne nege bolnišnice v Mariboru in osebu intenzivne
nege bolnišnice v Rakičanu. Posebno zahvalo smo dolžni botrini Kerec
ter prijateljem Tomiju Pertociju in Zlatku Sapaču.
Hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in
guverniku za besede slovesa.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci: žena Majda, hčerka Miše, sin Luka, oče, brat z družino, sestra Marija z družino

Prerano si zaspal nam oče zlati,
zaprl pretrudne si oči.
Tih in prazen je tvoj dom in
dvorišče, naše oko še vedno
zaman te išče.
Ni več tvojega nasmeha in dobrote,
vse to vzela nam je pot krute usode

ZAHVALA

V 41. letu nas je mnogo prerano
zapustil dragi mož, oče, sin, brat,
stric in boter

Štefan Horvat

iz Žepovec 111

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem dobrim sosedom, sorod-
nikom, prijateljem, sodelavcem in znancem, ki so nam v teh težkih
trenutkih priskočili na pomoč in ga pospremili na njegovi
zadnji poti. Hvala za darovano cvetje, sv. mašo, izrečena sožalja
ter hvala pevcem in guvernikom.

Žalujoci: žena Darinka, sinova Dani in Silvo, mama, tašča,
sestri Katica in Marija z družinama, brat Jože z družino in vsi, ki
so ga imeli radi

ZAHVALA

V 52. letu nas je nepričakovano zapu-
stil dragi mož, oče, sin, brat, stric in
boter

Karel Kikec

iz Sv. Jurija 52

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom,
dobrim sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih
trenutkih stali ob strani, nam ustno in pisno izrekli sožalje,
darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše ter v dobrodelne
namene in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji
poti.

Posebna hvala medicinskemu osebu internega oddelka bolniš-
nice v Rakičanu, g. župniku za pogrebni obred, cerkvenemu
pevskemu zboru za odpete žalostinke, guverniku, gasilskemu
društvu, kolektivu Veletrgovine Potrošnik M. Sobota in TO M.
Sobota.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Sv. Jurij, 30.8.1993

Žalujoci vsi njegovi

Redakcija Vestnika je od Prezidija Prekmursko-prleške republike dobila dekret, naj se pripravi na razširitev časopisnega področja. Časopis Večer bo kmalu prenehal izhajati, saj bodo njegovi novinarji skupno odšli v zapor, ker so, kot jim dokazujejo janševci, vsi po vrsti skorumpirani. Vestnik bo prevzel Večerov časopisni prostor in bo začel izhajati za celotno Štajersko. Izhajal bo s pripisom »večerna izdaja za Štajersko« in nadnaslovom: »edini neodvisni in uravnotežen časopis v severovzhodni Sloveniji«.

Kmalu zatem bo sledila priključitev dotičnega področja. Anton Rous, zdajšnji mariborski vladar, bo postal začasni guverner nove osvojene dežele. Rous je naš petokolonaš, ki se izdaja za sezonca. Pozneje bo premeščen za veleposlanika v Vatikan.

Prekmurski rojak Milan Kučan, ki je še vedno na začasnem delu v Ljubljani, kjer opravlja funkcijo Predsednika »kmalu še za Štajersko okrajne Republike Slovenije«, bo v nadaljevanju prekmurske imperikalizma postal guverner Koroske in Kranjske. Ostale prekmurske oziroma čezmurske pokrajine Razširjene Prekmursko-prleške republike bo dobil Janša. Drnovšek bo prevzel vodenje osrednjega slovenskega živinorejskega centra z nazivom Artur - ustanova se zdaj imenuje Živinorejsko-veterinarski zavod M. Sobota.

Samo še tale dodatek: Ljutomeru bo priznan status dvojezičnega mesta, po vsej ostali Razširjeni Prekmursko-prleški republiki bo uradni jezik prekmursčina. Eli du gučali, eli du pa tito.

Ker se je pokazalo, da je Janko Halb-Capone bil poslanec z najdaljnosežnejšimi učinki na slovenski parlamentni prostor (zaradi česar se ne imenuje več Caponetto), saj so na njegovo pobudo, ker je opozoril na slabo stanje moških scalnih naprav v parlamentarni zgradbi, začeli obnavljalska dela, si ga je kmetički svetnik in strankarski (SLS) kolega Evgen Sapač-Brzi vzel za zgled. Pripravil je predlog za gospodarjenje z vodo! »Ne smemo dovoliti, da nam tekočina kar tako odteka«, je izjavil.

Geza Džuban-Biokill, regijsko najmočnejši slovenski elesdejevec, se hoče odkupiti za svoje preteklo protikološko delovanje. »Naj cveti še en cvet!«, je vzkliknil in vložil zahtevo za enakopravno uporabo prekmurskega jezika v parlamentarnih razpravah. »Če je Požončeva to dosegla za madžarščino, bom jaz tudi za prekmursčino.«

Ko je Marjan Maučec-Globoko grlo izvedel, da Vestnik začena prodor na latinskoameriški in štajerski trg, je začel nategovati valove Murskega vala. Uvoznik kmetijskih pridelkov s Kranjskega v Prekmurje Janez Votek-Pipajanoš mu priporoča zvočne konzerve z napevi tipa »gaučo in maču-čita« in ladijski prevoz.

Ludvik Kovač - Lu-koka-cola je dobil ponudbo za odkup svojih in udbovskih dosjejev svojih botrov iz nekdanjega socialističnega kmetijskega lobija. Ker mu Mama Irma, ki ga je že opremila s terenskim vozilo znamke »to šiba«, noče kriti stroškov rehabilitacije, je začel obirati industrijska jabolka znamke »jonagold«, »gloster«, »Zlati delicious«, ki jih bo prodajal kot namizna.

RESEDAI KONJ

Radgonski mehurčki

Jesen je tu. Grozdje lepo zori. V naši Radgoni pa napovedujejo vročo jesen (tako kot v Ljubljani!). Mi smo drugi center Slovenije. Upam, da bomo dobili sedež bodočega okraja. Zakaj, sprašujete? Ja, saj imamo kot mala občina enega svetnika in dva poslance v državnem zboru. Najdite mi močnejše zastopano občino! Naša občinska skupščina pa naj bi se sestala drugi teden. Nič ne vem, kdaj točno bo. Moja kolegica poslanka tudi ne, upam, da vsaj župan ve. Še sreča, da so seje v gasilskem domu in bodo naši vrli gasilci lahko takoj ohladili oja vročecrvena predsednika, ki sta se čez počitnice zelo razpisala in trošila brez veze proračunska sredstva za fotokopije in znamke. Upam, da bo kanal 11 ta cirkus posnel in bom lahko v miru od kavici gledala te »lepe« in »glasne« poslušance.

Od sejma sem si oddahnila. Vendar bi se sedaj rada malo »skašljala«, kar me muči in kar muči nekatere znanke, ki so tudi blizu sejmišča doma. Pričakoval sem, mi je rekel znani možakar, da se bo uprava sejma Radgončanom zahvalila, da so devet dni trpeli avtomobilsko gnečo, pa direndaj, pa nočno vpitje itd. Pa se niso spomnili. Zato pa se v njegovem imenu jaz zahvaljujem sejmju, saj je marsikdo »prišparal« na bencinu, saj nisi mogel iti z avtom nikamor.

Ja, slišim tudi, da ima naš sejem (čigav je je?) pomembnega svetnika I.K. in svetnico A.K. Gospod I.K. ima celo firmo registrirano s sedežem na sejmišču (za prostor plačuje pa »nulo« tolarjev). Kaj hočemo, dober kuhar ta Kovač, ki pa ima kuhalnico v Ljubljani! Pa tudi naši politiki so »kuharčki« okoli sejma, saj se tu obračajo veliki tolarji. Kdorkoli bo »šef« sejma v Radgoni, prosim samo to (več kolegic in kolegov je to izjavljalo!): več denarja naj ostane v Radgoni; leva stran ceste na stadion naj bo cela parkirišče, sejem pa naj se širi proti vzhodu; cesta na stadion se naj ne zapira več, s tem bi bila krožna pot in lažji dostop na športni center; če bodo novi »šefi« kaj gradili, naj zgradijo tako halo, ki bo lahko v uporabi za šport ostalih 340 dni.

Joj, take napotke sem jim dala, da bodo rekli: »Kaj se ti, baba, mešaš v naše posle?« Jaz vam rečem, me ženske bi morale skupaj stopiti in malo drugače furati to radgonsko politiko. Na stebre, kjer bi morali biti semaforji v glavnem križišču, pa bi privezala vse tiste, ki so »zafurali« prometni režim skozi Radgono, pa naj opazujejo in usmerjajo promet. Privezani naj bodo tako dolgo, dokler ne bo semaforjev.

Pozdravlja vas
»Radgonska klepetulja«

En TOTI in TOTA iz Lotmerka

En TOTI ne more in ne more verjeti, zakaj so nekateri ljudje takšni, zlasti tisti, ki se imajo za fine gospode in gospe, ko pa kaj delajo na lotmerškem brituflju, se pokaže njihov pravi značaj. Svoje grobove in okoličico sicer lepo očistijo, smeti pa odvržejo na najbližje »divje« kupe, da se po naključju ne bi preveč utrudili, ko bi jih odnesli

v dva velika zabojnika. In to se dogaja kljub opozorilnim tablam, pa tudi v Vestniku je že nekdo kritiziral to njihovo početje. Gospoda želi ostati pač gospoda. Mogoče bi jo bilo dobro skrivaj snemati s kamero, da bi jo lahko videli vsi drugi. Ali ni to dobra ideja?

Po mnenju ene TOTE pa so dokaj domiselni tudi na geodetski upravi občine Ljutomer. Najprej so se znašli z računalniškimi programi, ki so jih dobro vnovčili, zdaj pa ponujajo občanom letalske pos-

netke Ljutomera in okolice. Kdor želi videti, kaj naj bi to bilo, naj se malo sprehodi po Glavnem trgu v Lotmerki in tam bo lahko videl to »čudo«. No, TOTA ne misli, da je to slaba stvar. Čudi jo le, da se s tolim poslom ukvarja geodetska uprava. Ali pa je morda le posrednik? Tudi tako se da lepo zaslužiti. In to še vedno ni nič narobe. TOTA pa bi vseeno rada vedela, kam bo šel denar od prodanih letalskih posnetkov. Zanima jo tudi, kdo vse se je vozil okrog, ko so »delali« tote posnetke. Radovednost pa taka!

Vsak četrtek
Vestnik

Cene rabljenih avtomobilov

Na sejem rabljenih avtomobilov v Murski Soboti so prodajalci prejšnjo nedeljo pripeljali 51 vozil, prodali pa 3. Cene nekaterih:

Znamka avtomobila	letnik	prevož. km	cena
Zastava 126	1989	44.000	4.700 DEM
Hyundai Pony GLS	1991	29.000	14.300 DEM
Citroen BX 16 RS	1989	68.000	12.600 DEM
Citroen ZX 1.6	1992	22.000	12.600 DEM
Alfa 3.3	1988	76.000	10.500 DEM
Fiat Regatta 100	1988	80.000	9.700 DEM
Renault 4 TL	1980	105.000	1.200 DEM
Mercedes 200 D	1983	220.000	10.600 DEM
Golf J	1984	105.000	5.700 DEM
Golf JX 1.8	1987	75.000	11.500 DEM
Lada 1300 S	1983	78.000	3.000 DEM
Lada Samara	1987	51.000	5.500 DEM
BMW 316	1984	96.000	11.000 DEM

Cene sadja in zelenjave

	Tržnica M. Soboti	Osrednja ljubljanska tržnica
Jabolka	80,00	100,00
Breskve	180,00	100,00
Nektarine	180,00	100,00
Pomarance	80,00	60,00
Limone	110,00	70,00
Banane	90,00	80,00
Lubenice	50,00	30,00
Hruške	130,00	100,00
Krompir	35,00	40,00
Solata	120,00	100,00
Čebula	80,00	90,00
Česen	350,00	200,00
Korenje	150,00	80,00
Cvetača	250,00	100,00
Paradižnik	80,00	80,00
Paprika	100,00	120,00
Jajca	10,00	8,00
Oreh, jedrca	850,00	700,00

Ob 13. dnevu pomurskih planincev

20-letnica PD Mura

Planinsko društvo Mura iz Murske Sobotice, ki je eno od šestih ki delujejo na širšem območju Pomurja, je bilo letos že tretji organizator DNEVA POMURSKIH PLANICEV. Številni ljubitelji gora in narave ter drugi so se zbrali na dvorišču soboškega gradu ter ob tej priložnosti proslavili dva pomembna jubileja - 20

letnico PD Mura in 100-letnico prvega slovenskega planinskega društva. Ob tej priložnosti je o vlogi planinske organizacije in združuje v 180 planinskih društvih 95.000 članov, skrbi za planinskih koč in 7.000 km planinskih poti, govorila Darja Sember ter pri tem posebej poudarila vlogo Murinega planinskega društva, ki je v dvajsetih letih opravilo pomembno poslanstvo, o meddruštvenem sodelovanju ter nalogah planinstva, varstva okolja in planinske vzgoje. Ob tem je tudi izrazila zadovoljstvo, da ima v svojih vrstah letošnjo dobitnico najvišjega planinskega priznanja, svečane listine Marijo Vildovo, ki je bila tudi med ustanoviteljicami PD Mura. Zbor pomurskih planincev je tudi pozdravil predsednika soboške občinske skupščine Andrej Gerenčer ter čestital k jubileju kima jubilejema. V kulturnem programu pa so sodelovali: Zveze lovskih druščin Prekmurja, komorni pevski zbor KUD Mura s slovenskimi umetnimi in starimi ljudskimi pesmimi (solistko Tadejo Kosaber) ter skupina recitatorjev pod strukovnim vodstvom Marije Rituper.

1. nagrado - Kmetijsko gospodarstvo (samohodna nica) v znesku 200.000 prejme ALOJZ FARTEK, Trdkova 73, 69263 KUZMA.
2. nagrado - MOPED TOMOS prejme MIRA VRENCIČ, Lukavci 10, 69242 Križevci pri Ljutomeru.
3. nagrado Stavbno pohištvo Jelovica v znesku 100.000 SIT prejme ALOJZ SUKIČ, Ob kanalu 10, 69000 MURSKA SOBOTA.
4. nagrado OBLAČILA V ZNESKU 25.000,00 SIT prejme STANKO SKLEDAR, Odranci, Milinska 9, 69323 ČREŠNJOVCI.
5. nagrado OBLAČILA V ZNESKU 20.000,00 SIT prejme FRANC VRBNJAK, Ljutomerska 14, 69250 Gornja Radgona.

120 let tradicije

Pomurska banka d.d.

Vaša domača banka

Menjalniški tečaj Pomurske banke 9. septembra 1993, tečajji veljajo od 8. 1993 od 00.00.
Srednji tečaj Banke Slovenije velja od 7. septembra 1993 od 00.00.

Država	Enota	Banka Slovenije	Nakup	Prodaja
Avstrija	100	1.001,2674	985,00	1.015,00
Francija	100	1.997,7431	1.928,00	2.015,00
Nemčija	100	7.046,7127	7.010,00	7.180,00
Italija	100	7,2194	6,97	7,33
Švica	100	7.999,4283	7.720,00	8.180,00
ZDA	1	113,8256	110,00	115,50

PRODAJAMO
SPOMINSKE KOVANCE
OB 400-LETNICI BITKE PRI SISKU

SREBRNIK z nominalno vrednostjo 500 SIT stane 1500 SIT
ZLATNIK z nominalno vrednostjo 5000 SIT stane 20.000 SIT

Spominske kovance je izdala Republika Slovenija ob 400-letnici zmage krščanske vojske nad Turki pri Sisku leta 1593. V teh bojih so poleg hrvaških sodelovali tudi slovenski bojovníki, ki sta jih vodila grof Andrej Turjaški in plemeniti Adam Ravbar. Spominske kovance lahko naročite v vseh enotah PB - Pomurske banke, d. d.

Vestnikova priloga

NAJ KMETIJA 93

V nedeljo, 12. septembra 1993, ob 13. uri

**PODELITEV
PRIZNANJ**

NAJ NAJ NAJ KMETIJA

Slovenske govice vas vabijo
**KMEČKI TURIZEM
FIRBAS**

NA DOMAČIJI ALOJZA FIRBASA V COGETINCIH

PIHALNI ORKESTER

PEVSKI ZBOR IZ CERKVENJAKA

**VESELICA
Z ANSAMBLOM VESELI JUROVŠČANI**

PRIKAZ KMEČKIH OPRAVIL

VOŽNJA S KOLESLJEM

DOMAČE DOBROTE

zavarovalnica triglav d.d.
območna enota M. Sobola
Lendavske 5, tel.: 069/31-650

gorenje trgovina d.o.o.

MAPETROL

medex
international, d.d.
ljubljana, slovenija

120 let tradicije

Pomurska banka d.d.

Vaša domača banka

VESTNIK

LB POMURSKA BANKA d.d.

čestita vsem nagrajencem VESTNIKOVE akcije NAJ... KMETIJA

Nagrajenci Vestnikove akcije NAJ... KMETIJE 93

Tretja akcija iskanja NAJ... KMETIJE v Prekmurju, na Murskem polju in v Slovenskih goricah je za nami. Izpolnjene prijavnice, ki so bile objavljene v Vestniku maja in junija, smo prejeli iz občin Murska Sobotica, Ljutomer, Gornja Radgona, Lenart in Ormož. Skupno jih je bilo okrog 40, dovolj, da je imela komisija konec junija in julija težko delo. Vse kmetije smo nam-

vrta je letos ocenjevala Melita Varga-Lemut (inž.agr.-Vrtnarstvo M.Sobota), kmetovanje Janko Slavič (vodja kmetijske svetovalne službe za Pomurje) in Franc Breznik (veterinar iz Lenarta), ocenjevanje ohranjanja tradicije, običajev in skrbi za naravno okolje pa je bilo v pristojnosti Štefana Skledarja, etnologa Pokrajinskega muzeja M.Sobota. Akcijo sem koordinirala in vodila novinarka Vestnika Bernarda Balazic-Peček.

Morebiti bodo nekateri z levega brega Mure razočarani, ker ni tokrat izbrana NAJ... KMETIJA v Prekmurju, toda ocenjevali smo le tiste, ki so bile prijavljene, in to po določenih kriterijih. Odločilno je bilo

končno število točk in ne pokrajina ali občina, kjer je kmetija. Poudariti pa moram, da si člani komisije še nikoli niso bili tako enotni pri izboru NAJ... KMETIJE kot prav pri Firasovi kmetiji. Zakaj, boste videli sami. Prav tako bo nekatere

verjetno motilo, ker je izbrana kmetija turistična; prvotne (kratkotrajne) dvome smo pregnali z mislijo na osnovni smisel akcije, ta pa je ohranjati in razvijati okolju primerno arhitekturo, spodbujati mlade z dobrimi zgledi, da bodo ostali na

kmetiji, poudarjati dobro razumevanje med različnimi generacijami na kmetiji, možnosti dopolnilnih dejavnosti ipd. Tudi v prejšnjih dveh akcijah smo ocenjevali prijavljene turistične kmetije, vendar se (čeprav obnovljene) niso mogle potegovati za najvišji naziv NAJ... KMETIJE.

Letošnji izbor prvih desetih je takšen: naziv NAJ... KMETIJA 93 je dobila kmetija Alojza in Marjane FIRBAS iz Coetinec 60 v občini Lenart; priznanje in nagrado za največje število točk pri ocenjevanju ARHITEKTURE prejme kmetija Ludvika in Marije KARDINAR iz Krapja 9 v občini Ljutomer, kmetija Friderika in Štefanije DVORŠAK iz Sp. Porčiča 8 pri Lenartu je

izbrana kot vzor UREJENOSTI OKOLICE, kmetija Miroslava FARKAŠ iz Iljaševca pri Križevcih bo prejela priznanje in nagrado za vzor KMETOVANJE in kmetijsko Stanka PRAPOTNIKA Pavlovec pri Ormožu za OHRANJANJE TRADICIJE, običajev in skrbi z naravo. Za vzor LARJENJE bomo nagradili člana kmetije Ferdinanda MERKLINA iz Vadarca.

Domačija

Odšla sem s svojega kmečkega dvorišča. Vsi smo odšli. Ostalo je prazno, zapuščeno, žalostno... Tako kot mnoga druga na našem bregu pa na sosednjem in takem v dolini. Kot da prihaja čas, ko bo za kmečke domačije prostor samo še v mladostnih spominih in na slikarskih platnih, naša svetla prihodnost pa je v mestih in širnem svetu. Redki so ostali.

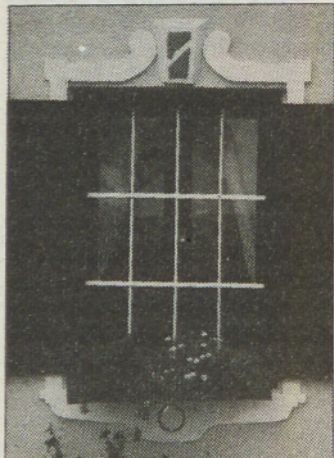
Danes vem, da je bilo v sedemdesetih in osemdesetih letih pogumno dejanje ostati in vzdržati na umirajočem podeželju. Ostalo je upanje, da se bo nekoč »gosposka« spametovala in da bo mladi svet na kmečkem dvorišču spet videl svojo prihodnost.

Se zdaj oboje vendarle dogaja? V sebi čutim spremembo in okrog sebe jo vidim. Vračamo se k svojim koreninam, oživljamo svoje nekdanje domove in pomagati hočemo pogumnejšim, ki so nekoč ostali na svoji kmetiji ali pa za to zdaj žrtvujejo svojo mladost. Tudi Vestnik s svojo tradicionalno akcijo Naj... kmetija skuša dodati pest rodovitne prsti.

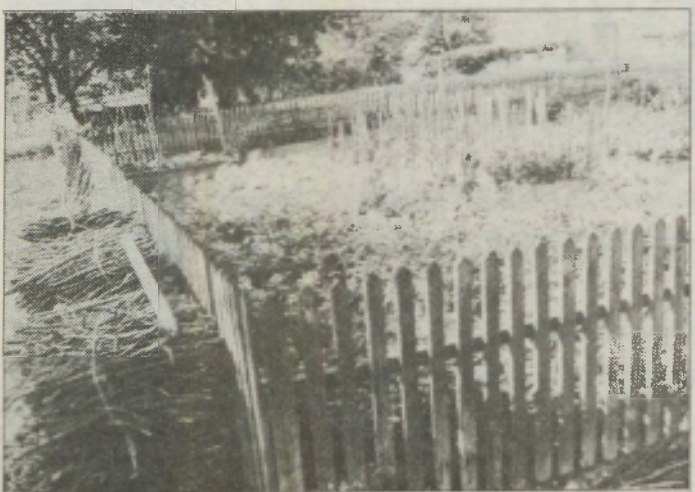
Odkrivamo bisere, raztresene v obmurski širjavi in po nabreklih Goričkega in Slovenskih goric, ki jih domačini, pa tudi mimoidoči največkrat niti ne opazijo.

Šele ko kdo opozori nanje, postanejo dragoceni in vredni. Dvigujejo kmečko samozavest, zbujajo željo po posnemanju, navdušujejo popotnike in znova vlečejo na zapuščene domove. Veliko jih je, iz leta v leto več. Tistih z dolgoletno tradicijo in novih. Naše podeželje se spreminja, ker smo mu ljudje spet namenili ljubezen, čeprav kmečkemu stanu tudi v tem desetletju ni poslano z rožicami. Ampak zdaj me ni več strah, da bo podoba moje rojstne domačije tudi podoba našega podeželja. In morda se bo tudi na to mojo domačijo kdaj vrnilo življenje. Prve so začele brenčati čebele.

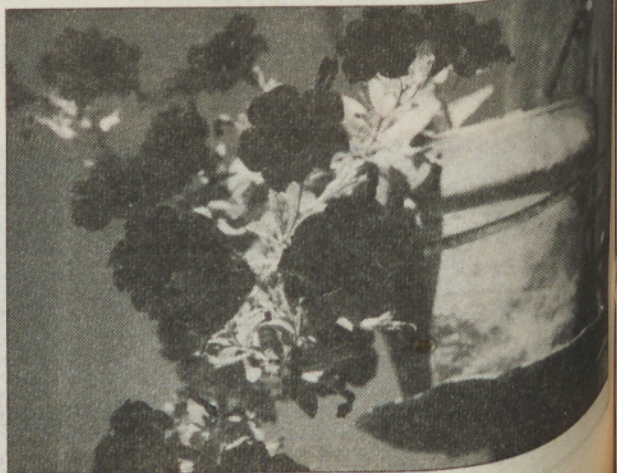
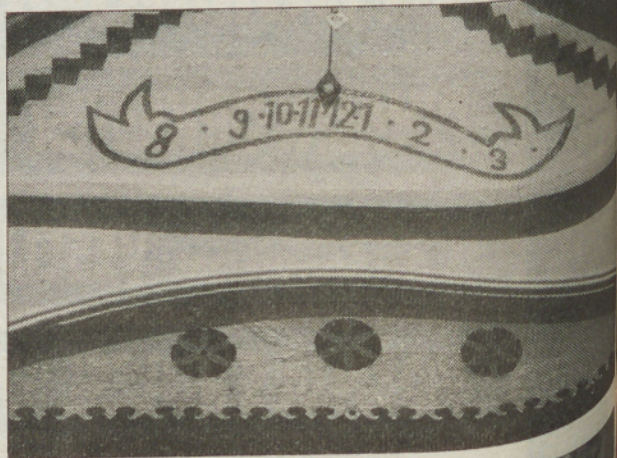
Irma Benko

reč obiskali in jih ocenili po pripravljenih kriterijih, vsako področje je ocenjeval drug strokovnjak; arhitekturo sta ocenjevali Angelca Dokl-Mir (dipl.arh.-Projektivni biro) in Jana Kovač (dipl. arh.- Zavod za urbanizem), urejenost okolice, zelenjavnega in sadnega

v občini M.Sobota, priznanje in nagrado za vzor OKOLICE, kmetija Miroslava FARKAŠ iz Iljaševca pri Križevcih bo prejela priznanje in nagrado za vzor KMETOVANJE in kmetijsko Stanka PRAPOTNIKA Pavlovec pri Ormožu za OHRANJANJE TRADICIJE, običajev in skrbi z naravo. Za vzor LARJENJE bomo nagradili člana kmetije Ferdinanda MERKLINA iz Vadarca.

NAJ... KMETIJA 93 – kmetija ALOJZA IN MARJANE FIRBAS iz Coetinec

»Ta mlada« sta iznajdljiva in delavna

»Včasih, ko smo bili mladi, so vsi šli v mesta in hoteli postati inženirji ali gradbeniki. Biti na kmetiji, je bilo skorajda »špot«. Vsak, ki se je malo bolje učil, bi moral postati učitelj,« se spominja Alojz Firbas, ki se je odločil za kmetijsko šolo in za delo na kmetiji. »Tu gori je bilo živahno, ko je bilo pet otrok, toda nobeden ni na slabem glasu, vsak ima svoj poklic in je dobro preskrbljen,« je dodala mama Terezija, ki je v 69. letu. Oče Anton, star 74 let, ki še vedno ves čas dela v hlevu ali na njivi, pa je na vprašanje, kako da je ravno najmlajši sin ostal na kmetiji, odgovoril: Ja, če pa so oni že prej odšli. Kjer je volja, delavnost in iznajdljivost, ni nič pretežno. Vsak dobi tisto, kar si želi. Otroke je treba vzgojiti tako, da bodo znali skrbeti za sebe in ne bodo le čakali ali zahtevali pomoč.

Zgodovina se ponavlja. Na prvem od številnih cogetinskih hribov je najprej stala le skromna lesena hiša. Že od nekdaj so jim govorili Zorkovi, nihče pa ne ve, zakaj. Iz 150 let starih dokumentov lahko razberemo, da sta 1858. leta tu živel Johan in Ana Veršič. 1892. se je priženil dedek in od takrat je na posestvu priimek Vogrin. 1949. se je poročil Terezija Vogrin, zadnja nosilka priimka. s kolarjem Antonom Firbasom iz Cenkove – od takrat je to Firbasova kmetija. Že 1950. leta sta začela gra-

diti novo hišo – ta stoji še danes, iz starejših časov pa je ostala le klet (»klučaja«), ki pa je bila prvotno krita s slamo. Za gradnjo hiše so morali najprej sami narediti opeko. Anton in Terezija sta pripovedovala: »Opeko smo delali ročno, tu spodaj v grapi, ker je bila v bližini voda. Za prvič smo naredili 40 tisoč kosov opeke, ki jo je bilo potrebno še žgati v ognju – da bi imeli dovolj močan ogenj, smo kurili s »cimprom« od stare hiše, ki je stala tu bolj pri cesti. poleg nje pa je bila zasajena vrsta sliv.

Poleg tega smo kupili še eno staro viničarijo, ki je bila tudi iz debelih »brven«. Anton je po poklicu kolar, zato je marsikaj naredil tudi sam.

Najmlajši sin Alojz si je poiskal nevesto pri Plojevih v Brengovi – njemu je danes 32, njej 27 let. Našla sta se dva, ki imata rada podeželje, kmetijo, živali in ki želita dokazati, da se tudi kmetijo lahko prijetno uredi. Oba sta bila najprej zaposlena, Marjana je pustila službo v banki pri Lenartu pred šestimi leti. Alojz pa službo kmetijskega tehnika v Cerkevniku pred tremi leti. In potem sta se odločila, da se bosta povsem posvetila kmetovanju – če sta prej le tu in tam pomislila o možnosti, da bi se ukvarjali s turizmom, sta pred tremi leti začela o tem resneje razmišljati in kovati načrte. Najprej potrebuje večje prostore, potem bo potrebno urediti okolico, poskrbeti še za ponudbo rekreacije...

Resno in z veseljem sta se lotila načrtov tudi zato, ker sta lastnika kmetije – vsak je lastnik

polovice. Alojz in Marjana sta natančno vedela, kaj hočeta. »Trudili smo se, da bi pri gradnji posnemali staro hišo, drugače to ne bi imelo nobene prave podobe. Želeli smo, da je vse naravno in da se ujema z okoljem,« je povedal Alojz. In prav zares: le težko boste opazili, kje se neha stari in začne novi del hiše, saj je vse povezano in z enako fasado; novi prizidek zdaj povezuje staro hišo in stiskalnico s kletjo v celoto. V veliko pomoč jim je bil mizar Miran Roj iz Cerkevnikja – takih oken in notranje opreme namreč ni mogoče nikjer kupiti.

Letos poleti so se začeli ukvarjati s turizmom, kljub temu pa je to še vedno kmetija. 13-hektarska posest se je vsa minula leta nenehno širila; kmetijstvo je »mešano«, torej nekaj živinoreje (20 glav govedi in 15 prašičev), nekaj sadjarstva (za goste bo zanimiv nasad hrušk viljamovk v bližini kmetije, kjer zorijo hruške v steklenicah) in vinogradništva. Tudi naslednika, sinova Bojan in Dejan, rada pomagata.

NIČ NI TAKO VARNO, DA NE BI POTREBOVALO ZAVAROVANJA

P
ZAVAROVANJE KMETIJ

je kombinacija več vrst zavarovanj, ki jih potrebuje sodobna kmetija, s poudarkom na kmetijskem zavarovanju.

Običajno se lastniki kmetij odločajo za zavarovanje POSEVKOV, ŽIVALI, POŽARNO ZAVAROVANJE zgradb, zavarovanje STANOVANJSKIH PREMIČNIN z dodatnim zavarovanjem GOSPODINJSKE OPREME, KASKO in STROJELOMNO zavarovanje kmetijske mehanizacije in osebnih vozil ter zavarovanje ODGOVORNOSTI iz kmetijske dejavnosti.

Pri sklenitvi NAJMANJ ŠTIRIH VRST zavarovanj, med katerimi je vsaj eno kmetijsko, dajemo 10% paketni popust ter vrsto ugodnosti pri plačilu zavarovanj:

- komercialni popust,
- popust ob gotovinskem plačilu celotne premije,
- možnost brezobrestnega obročnega plačevanja,
- pri življenjskem zavarovanju eno premijo zastonj.

Pogosto vsebuje paket tudi NEZGODNO ZAVAROVANJE članov gospodinjstva in ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE.

Danes je že najmanjša škoda, ki se skriva za prvimi ovinkom, vredna celotnega premoženja, del Vaših skrbi raje se in svoje premoženje pri ZAVAROVALNICI TRIGLAV

zavarovalnica triglav d. d.

območna enota M. Sobota
69001 Murska Sobota, Lendavska 5

KER ŽIVLJENJE POTREBUJE VARNOST

naj... kmetija

Naj ... kmetija za arhitekturo spet na Murskem polju

Mojstri poklica

Prav prijetno se je sprehoditi po domačiji Ludvika in Marije Kardinar v Krapju 9; toliko sadnega drevja, kot smo ga videli tukaj, ni bilo na nobenem drugem dvorišču ali sadovnjaku.

Kmetija ni zanimiva le zaradi tega, mnogi jo poznajo kot kmetijo, kjer uspešno redijo bikovske matere in obdelujejo 10 hektarjev zemlje. Od lani pa se pred hišo ustavijo tudi mnogi naključni popotniki, kajti z novo preobliko je več kot sto let stara hiša zažarela z novim leskom. Lani jo je obnovil mojster Janko Kaučič iz Krapja – pohvalno, kajti obnovljena je po vseh pravih.

Upamo, da bo takšnih kmetij v prihodnje čim več. Pri tem vam želimo pomagati arhitekti in urbanisti, zato ob tej priložnosti takole razmišljamo:

Prvi vtis, ki ga dobimo ob pogledu na neko hišo, nam pove, ali je hiša oblikovno skladna ali ne. Če imamo izosten občutek za skladnost, bomo primerjali dolžino in višino fasade, višino strehe, obliko in razporeditev oken, obdelavo vhoda, obdelavo fasade, podrobnosti in podobno.

Pomemben arhitekturni člen kot oblikovalski element pri vsaki hiši so svigli (zatrepi). Pri prekmurskih kmečkih hišah so bile svigli lesene – široke deske so bile pribite navpično in včasih izrezljane. Pri sodobnih hišah ponekod posnemajo obdelavo – vendar močno zgrešeno. Svigli namreč obdelajo z ladijskim podom z narezljanim spodnjim robom, ki je včasih vzporeden s strešino (torej poševen), to pa učinkuje kičasto. Svigli so del fasade in obenem del strehe. Prav svigli kot nadaljevanje čelne fasade učinkujejo s svojim razmerjem glede na širino in višino fasade ter

razpore in nižje naklone strešin. Vse to vpliva na videz zgradbe.

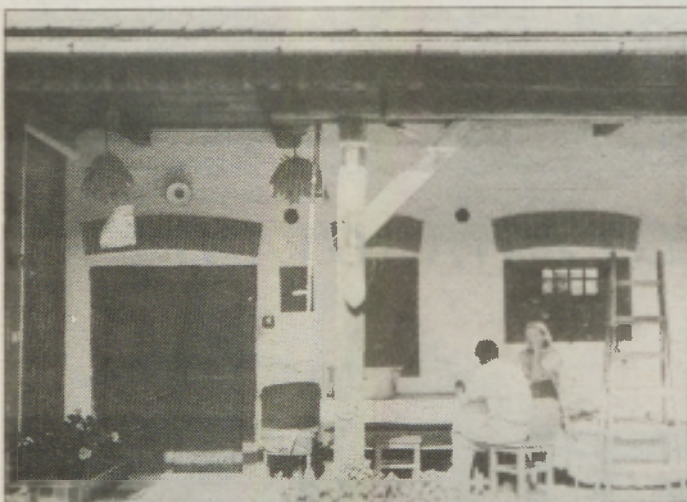
Naslednji arhitekturni člen, pri katerem delajo v primerjavi z nekdanjimi hišami načrtovalci in graditelji največ »napak«, so fasadne odprtine – okna in vhodi. Včasih so bila okna fasadni element – torej arhitekturni člen, ki je označeval predvsem fasado in vplival

skih hiš ne glede na različne arhitekturne regije ima na prednji fasadi (pod svislimi) po dve okni, redko tri. Taka hiša z dvema oknom deluje, kot bi imela oči, ki te prijazno pozdravijo in vabijo v zavetje hiše.

O oknu kot arhitekturnem členu je mogoče napisati še marsikaj – o profiliranih obrobah, špaletah, policah, naokni- cah – vendar je prostor ome-

Hišo Marije in Ludvika Kardinarja iz Krapja so zgradili 1891. leta, obnovili pa lani.

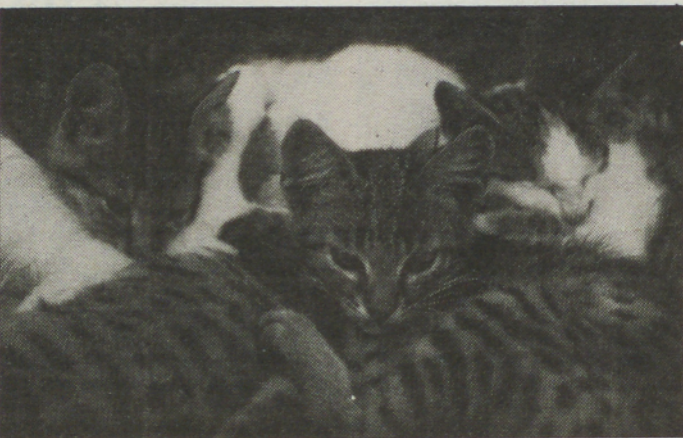
»Podstje« je v poletnih mesecih na marsikateri kmetiji središče dogajanja, kjer domači preživijo največ časa.

z naklonom strehe tako, da je fasada sorazmerna ali nesorazmerna. Pri starejših objektih (tako stanovanjskih kot gospodarskih) je višina fasade od tal do kapa le izjemoma presegala navpično višino svigli (zatrepa). Največkrat sta bili obe višini v razmerju 1:1 ali pa je (pri starih prekmurskih hišah kritih s slamo) višina svigli presegala višino fasade.

Pri novejših hišah so ta razmerja popolnoma porušena. Nizki nakloni streh, ki jih omogoča lahka kritina (salonit, tegola), znižujejo višino zatrepa. Povečanje etažnosti zvišuje fasado, tako da pri nekaterih objektih višina fasade celo 3-krat presega višino strehe oziroma na čelu hiše višino svigli (zatrepa). Nesorazmerje med obema členoma še bolj poudari že tako previsoko hišo. Takšne hiše radi imenujemo »transformatorji« – izraz pove vse.

Streha ima kot oblikovni element posebno mesto. Njen naklon, višina, obdelava – nasploh oblika močno vpliva na celotno zgradbo. Včasih so bile strehe po vsej Sloveniji močno strme in večinoma krite z opeko, materialom, ki je bil na voljo. Večji nakloni so bili potrebni zaradi vremenskih razmer (obilice padavin), pa tudi iz konstrukcijskih in oblikovnih razlogov. Vremenske razmere se niso bistveno spremenile, spremenile pa so se konstrukcije in oblike streh. Na voljo so novi materiali za

na usklajeno celotno podobo zgradbe. Okna so bila na vsej fasadi enaka, pokončna – največkrat v razmerju zlatega reza (1:1,2), ponekod deljena in, kar je najpomembnejše, na fasadi enakomerno razporejena. Enakomerno in sorazmerno – višina parapeta, višina okna in višina nad oknom ter širine oken in širine med okni so bile v nekem medsebojnem razmerju, ki je ustvarilo kompozicijsko celoto fasade.

Okna na sodobnih hišah pa s svojo obliko, velikostjo in obdelavo pokažejo tudi navzven, katere prostore premore hiša. Res je, da vsak prostor, glede na dejavnost, ki se opravlja v njem, potrebuje določeno količino svetlobe. Vendar dve manjši okni prepuščata prav toliko svetlobe kot eno veliko, na fasadi pa delujeta bolj usklajeno.

jen, zato še nekaj o vходу.

Vhod v zgradbo, kakršna koli že je, je zelo pomemben. Kot drugi usklajeni arhitekturni elementi označuje zgradbo – pove, kaj je v njej in kakšni so ljudje, ki živijo v njej. Kot okna lahko tudi vhod v hišo vabi ali pa že od daleč pove, da si nezaželen.

Včasih so bila vhodna vrata poudarjena z okvirom – portalom, sklepnikom nad vrati, s pravokotnim nadstreškom. Ponekod je bil vhod oblikovan kot veranda s stebri in poudarjen z zunanjim stopniščem. Vhod je bil zmeraj na daljši fasadi, nikoli pod svislimi.

Sodobni vhodi nimajo več simboličnega pomena – so vrata kot vsaka druga, pa naj gre za stanovanjsko hišo ali pomemben družbeni objekt.

Na starejših zgradbah najdemo še vrsto arhitekturnih členov in podrobnosti, značilnih za posamezno vrsto zgradb ali pa za določeno območje. To so stebri, slopi, oboki, venci in podobno. So različnih oblik in iz različnih avtohtonih materialov (opeka, les, kamen). Nedvomno bi se jih dalo vključiti tudi v sodoben način gradnje. Tako bi ohranili nekaj dragocene arhitekturne dediščine,

obenem pa popestrili naše hiše ter se tudi na ta način približali predstavi dobre hiše – doma. Za konec še citat iz knjige prof. Moškona Kako graditi lepšo hišo na Slovenskem: »Vsaka dobro zasnovana hiša naj bi bila občutena, skromna, prijazna in tako že sama po sebi gostoljubna. Dobra arhitektura je tista, v katero se radi vračamo.«

Ivana Kovač, dipl. inž. arh.

Naj ... kmetija 93 za ohranjanje tradicije, običajev in čistega okolja

Spretne roke

Tudi letos smo v naši akciji Naj ... kmetija obiskali nekaj deset kmetij. Pohvaliti je potrebno številne kmetije na obeh straneh reke Mure, ki si vedno bolj prizadevajo nadaljevati izročilo svojih prednikov, obenem pa se zavedajo, da jim je svet okrog njih dan le na posodo, zato ga je potrebno skrbno varovati in ohranjati. Povečuje se skrb za zdravo pitno vodo, ki je že marsikje primanjkuje. Na kmetijah dobivajo vedno večjo veljavo dobri stari vodnjaki. Kljub čedalje hitrejšemu življenju so še in običaji še vedno sopotnik kmečkega načina življenja. Ohranjata se verska in obenem strpnost med člani različnih verskih skupnosti. To daje pokrajini in prebivalcem ob Muri poseben čar.

V neposredni bližini Ormoža leži lepa vas Pavlovci. Legenda pripoveduje o cerkvi sv. Pavla, po kateri naj bi vas dobila ime. V Pavlovcih je prespal tudi avstrijski cesar, ko je bil na potovanju. V spomin na ta dogodek je še danes vidna pločevinasta zastavica na strehi hiše pri »Kralovih«, ki je bila zato oproščena tlake. V vasi, ki šteje nekaj čez 60 hiš, nimajo trgovine, gostilne, pošte in šole, ampak le vaški dom in zbiralnico mleka.

V Pavlovcih živi družina Prapotnik ali kot jim pravijo domačini, »Prapotnikovi na bregi«. Njihovo domačijo smo izbrali za Naj ... kmetijo 93 za ohranjanje tradicije, običajev in skrbi za čisto okolje. Njihov stari oče je tukaj zgradil domačijo, ki stoji še danes, že davnega leta 1911. Danes živi na kmetiji skupaj s starši še sin.

Na njihovi kmetiji še vedno pečejo kruh v krušni peči, kjer sušijo tudi slive. Meso »zelhajo« (dimijo) in ga dajo v zaseko. V kadi kvasijo zelje in repo, ki jo v plasteh prekrijejo s tropinami – ostankom jabolk pri stiskanju. Iz sliv, češenj in breskev kuhajo marmelado. V njihovem vrtu najdemo poleg solate, kumaric, paprike, rdeče pese ... tudi špinato. Iz bučnega semena – golic stiskajo bučno olje.

Pri Prapotnikovih se vsak dan skupaj usedajo za mizo, skupaj jejo, se pogovarjajo, molijo, hodijo k maši. Skupaj praznujejo predvsem godove in takrat skuhamo jed, ki jo ima slavljenec najraje. Hčerka se je poročila drugam, zato pomaga staršem pri delu na kmetiji samo sin.

Za veliko noč nesejo blagoslovit jedi h križu sredi vasi: kruh, meso, klobase, jajca, hren. Streljajo s karbidom in kurijo kres. Na cvetno nedeljo nesejo v cerkev »presmec«. Zatikajo ga v hlevsko okno, za desko na podstrešju ... da ne bi udarila strela, za zdravje živini, za srečo. Zelenje s »presmeca« pokrmijo živini.

Oče plete »korpe« – košare iz »pintovih« šib, izdeluje korita za kruh, kuhalnice, »vi-jačke« za moko, vile, grablje in

žejo les.

Naš vprašalnik se je nanet na različna področja, kot so stari načini shranjevanja konzerviranja živil, odpadki na kmetiji, varčevanje z energijo, družinsko življenje, ohranjanje običajev, vraž, zaznamovanje družinskih praznikov, domača obrt in druge tradicionalne kmečke dejavnosti, nabiranje zdravilnih rastlin ter domači čaje.

Prapotnikova družina kmetija je prejela po ogledu

Prapotnikovi iz Pavlovci živijo v mogočni hiši, zgrajeni 1911. leta so jo obnovili.

klopotce. Za otroke dela tudi igrače: letala, samokolnice, prikolice ...

Na kmetiji imajo svojo vodno črpalko. Pri cesti blizu hiše sta dva izvira vode, s katero namakajo koruzo na bližnji njivi na vrtu. Krave in konji, ki se prosto pasejo okrog hiše, imajo v kamnitem koritu vedno svežo vodo. Staro olje zbirajo v sod in z njim prema-

pogovoru z vso družino za vsa področja največ točk. Razumljivo je, da ima kmetija priklonost z mladim gospodarstvom, je na samosvoji način povezana z naravo in živalmi. Prapotnikova kmetija je prav gotovo lep zgled. Želimo si, da bi takih kmetij, kot je ta, čedalje več.

Štefan Skledar, etnolog Pokrajinskega muzeja Murska Sobota

POSOJILA ZA KMETOVALCE

Pomurska banka d.d.
Vaša domača banka

KRATKOROČNA POSOJILA ZASEBNIM KMETOVALCEM

Nameni

Posojila se dodeljujejo predvsem za rastlinsko pridelavo (pesa, koruza, pšenica idr.) ter za paitanje govedi in prašičev.

Višina posojila

Odvisna je od velikosti kmetijske proizvodnje in namena, za katerega je bilo posojilo odobreno, s čimer je mišljen hektarski pridelek ali število glav v paitanju. Višina posojila je odvisna tudi od ugotovljene posojilne sposobnosti in bonitete kmetovalca.

Rok vračila

Odvisen je od proizvodnega ciklusa, za katerega je bilo posojilo odobreno ter ni daljše od enega leta.

Kdo lahko dobi posojilo

Banka kreditira svoje komitente s področja kmetijske dejavnosti ter predvsem poslovne partnerje, ki so tržno usmerjeni in se ukvarjajo z intenzivno kmetijsko proizvodnjo in za katere ugotovi, da so posojilno sposobni.

DOLGOROČNA POSOJILA ZASEBNIM KMETOVALCEM

Nameni

Posojila se dodeljujejo za širitv proizvodnih sredstev, opreme in kmetijske mehanizacije, ki je potrebna za opravljanje kmetijske dejavnosti.

Višina posojila

Odvisna je od velikosti kmetijske proizvodnje, predračunske vrednosti in ugotovljene posojilne sposobnosti ter bonitete kmetovalca.

Rok vračila

Odvisen je od namena vlaganj ter praviloma ni daljši od 5 let.

Kdo lahko dobi posojilo

Banka kreditira svoje komitente s področja kmetijske dejavnosti ter predvsem poslovne partnerje, ki so tržno usmerjeni in se ukvarjajo z intenzivno kmetijsko proizvodnjo in za katere ugotovi, da so kreditno sposobni.

Za vse podrobne informacije o posojilih in drugih storitvah so vam na voljo naši strokovni sodelavci v Sektorju za drobno gospodarstvo. M. Štefana, U.I. Štefana Kovača 12. ter na oddelkih v Gor. Radgoni, Ljutomeru in Lendavi.

naj... kmetija

Naj... kmetija za urejenost okolice, zelenjavnega in sadnega vrta

Pravljíčna hiša

Če se peljemo po glavni cesti od M. Sobote proti Lenartu, niti ne pomislimo, da bi v bližini lahko bil idilični kotiček, kjer kmetujejo v svojevrstnem naravnem okolju. V takem okolju najdemo kmetijo Dvoršakovih v Sp. Porčiču v občini Lenart.

Ob prihodu nas prevzamejo mešani občutki. Najprej zagledamo lesoeno ograjo in krave, ki se mirno pasejo. Prvi trenutek nas ta slika spomni na ranč iz ameriškega filma, le da je tam več rjave, tu pa zelene barave. Šele čez čas, ko se po dovozni poti že približujemo hiši, se zavemo, da to ni ameriški ranč, ampak resničnost v naši deželi. Pašniki so večinoma obdani z leseno ograjo, ponekod pa je še ograja spletena iz šibja. Ob ograji rastejo velikanski hrasti, ki se bogujejo v svoji mogočnosti. Na plešavi ograji, ki je prava redkost in ki bo imela (če že nima) zgodovinski pomen, je lahko gospodar zelo poseben.

Sredi vsega tega zelenja se skriva hiša. Prvi hip se je niti ne opazi. Ob poti na dvorišče raste murva. Njeni prvi plodovi so tako vabljivi, da se človek ne more upreti skušnjavi, da jih ne bi poskusil, četudi po lastni nerodnosti popaca belo strajco. Po majhni sadni pojedini se pogled ustavi na hiši. Sveže preplešena vabi kot tista iz slaščic, ki je

Krave na paši okrog Dvoršakove kmetije so normalen pojav od zgodnje pomladi do pozne jeseni.

privabila Janka in Metko. Razlika je ta, da v njej ne živi hudobna čarovnica, ampak dvoje pridnih ljudi, to sta gospodar Friderik in njegova žena Štefanija. Sama sta, zato je dela vedno dovolj. Okna so polna rož, prav tako veranda s sprednje strani.

Zelo zanimiv je njihov zelenjavni vrt pred hišo. Obdan je z ograjo, saj mora biti ločen od pašnikov, sicer bi to bila prava zelena postelja za krave in bikce. Gredice niso strogo ločene in posejane z eno samo vrtnino, ampak najdemo na cni gredici več zelenjav-

Kmetija Friderika in Štefanije Dvoršakov iz Sp. Porčiča 8, je prav gotovo najbolje vzdrževana. Dvoje pridnih rok obnavlja hišo z vso ljubeznijo.

nih vrst. Sredi gredic rastejo breskve, jagodičje, ob robovih pa rože in dišavnice. Že na prvi pogled ugotovimo pestrost v malem. Dvoršakova sta očitno na zelo enostaven način rešila problem zelenjavnega, dišavnega in sadnega vrta. Poti med gredicami so le shojene, tako kot v starih časih. S sprotim mošanjem vrtnin poteka neke vrste kolobarjenje.

Dvorišče je bilo polno drv, saj je potrebno že sredi poletja misliti na zimo. Sicer pa je dvorišče zeleno s kamnitimi potmi. Ob robu pri vhodu v hišo ga krasi vodnjak, ki je tudi obdan z rožami.

Čar kmetije je v tem, da ni stroge meje med naravnim okoljem pokrajine in okolico kmetije. Vse se zliva v eno brez ločitvenega si-vega betona, asfalta – povezano je v neko naravno idilo. V takem okolju se res lahko s ponosom živi in dela. Varujmo take majhne, a pomembne zaklade.

Melita Varga-Lemut
inž. agr.

Naj... kmetija za ekološko uravnateženo kmetovanje

Trdna kmetija

V Vestnikovi akciji naj... kmetije je kmetijska dejavnost v ospredju. Danes ne bi mogli videti, kaj so zgradili naši predniki, če ne bi znali ohranjati podeželske arhitekture, ki je tipična za posamezno območje, in če ne bi znali dobro kmetovati.

Tako je bilo in je osnova za razvoj kmetije in vasi razvito kmetijstvo, ki daje ljudem na vasi delo in s pridnim delom denar za napredek kmetije. Ne samo za zgraditev kmetije, ki je funkcionalno usposobljena za kmetovanje, ampak za tako urejeno, da daje lep tipičen videz kmetije in vasi, in ki je prijetna za delo in bivanje.

Zadovoljni smo, da upoštevamo pri ocenjevanju naših kmetij tudi arhitekturo, urejenost okolja in druge dejavnosti. Res je, da je kmetovanje osnovna dejavnost, vendar utrip in življenje na kmetiji zaznamuje poleg dela tudi urejenost kmetije in okolja, torej prijeten življenjski prostor.

Kmetija Marte Farkaš iz Iljaševca 47 je na majhni vzpetini. Zaradi značilne prleške arhitekture jo opazi marsikateri mimoidoči. Dobro zgrajena stanovanjska hiša daje slutiti, da je to trdna kmetija, kajti tam, kjer je bilo dobro, napredno kmetovanje, so si lahko kmetje postavili trdne hiše, ki bodo dom več generacijam. Pri Farkaševih je še danes tako, kot več rodov nazaj, kmetovanje osnovna dejavnost članov družine.

Kmetija šteje sedem družinskih članov. Lastnica Marta Farkaš, ki bo naslednje leto dopolnila sedemdeset let, živi na kmetiji z dvema sinovima, snaho in tremi vnuki.

Sin Božidar z družino bo naslednik kmetije. Ne glede na nasledstvo, vsi na kmetiji složno delajo, tako kot na večini naših kmetij. Vsak član ve, kaj mora vsak dan postoriti. Zaradi složnosti, skupnega dela in razumevanja so se naše kmetije ohranile do danes. Ostale so, čeprav so bili agrarni posegi in agrarna politika prejšnje države takí, da so vodili k uničenju kmetij in kmeta. Za današnje, pa tudi prejšnje generacije je značilno racionalno kmetovanje. Kmetija ne preneha dodatnega upravnega aparata, kot ga imamo na državnih posestvih, od delovodje do direktorja. Vse to morajo opraviti člani družine ali gospodar, ki vodi kmetijo. Ta racionalnost in organiziranost dela na kmetiji in vasi ohranja naše kmetije gospodarsko sposobne in vitalne.

Racionalno kmetovanje temelji na poznavanju in upoštevanju bioloških zakonitosti kmetovanja. Farkaševi obdelujejo 15,70 ha njiv in travnikov. V lasti imajo 9,20 ha obdelovalne zemlje in 4,50 ha gozda. V najemu imajo 6,50 ha obdelovalne zemlje. Njiv ja 13,00 ha in travnikov 2,70 ha.

Na njivah letno zasejejo 3,50 ha pšenice, 2,00 ha ječmena, 6,50 ha koruze in 1,00 ha travno-deteljnih mešanic.

Za ohranjanje rodovitnosti orne zemlje mora biti vključen v kolobar primeren delež detelj ali travno-deteljnih mešanic.

Metuljnice, kot je črna detelja in lucerna, izboljšujejo strukturo tal z bogatim koreninskim sistemom in

zagotavljajo beljakovine za prehrano govedi.

Kolobar na Murskem polju je temeljil na šestini črne detelje. Takrat ko še ni bilo sredstev za uničevanje plevelov in ne mineralnih gnojil, je tak poljski kolobar ohranjal rodovitnost tal in vplival na manjšo zapletenost njiv. Tako si je kmet z znanjem in izkušnjami omogočal gospodarski razvoj.

Kmetija Farkaševih ima v hlevu 12 krav molznic, 3 plemenske telice in 16 pitancev. Za domačo uporabo redijo par prašičev. Tako imajo na kmetiji 25 GVŽ (glav velike živine), to je 1,6 GVŽ na ha in primarno, kajti le z razvito živinorejo na kmetiji lahko dosežemo uspešno rastlinsko pridelavo.

Na naših kmetijah bodo morali razmišljati tudi o dopolnilnih dejavnostih. Zemljišč ne bodo mogli hitro povečevati. Da bodo naše kmetije večje, bo trajalo nekaj časa.

Z veseljem smo zaznali številne izboljšave na dvorišču Farkaševih kmetije – majhne ograje so primernejše za kmečko dvorišče kot betonska korita.

Na kmetijah je naraščaj in mladim je potrebno priskrbeti delo in kruh. Z dopolnilnimi dejavnostmi bomo omogočili večjo prodajo naših tradicionalnih pridelkov. To je seveda dolgotrajno delo, to je strategija vsake kmetije in gospodarja, ki razmišlja o prihodnosti in ohranjanju kmetije.

Ker so naši dedje in očetje delali za svoje potomce, imajo danes osnove na kmetijah, da lahko hitreje napredujejo.

Seveda na vasi ne smemo pozabiti ob kmetovanju še drugega življenja. Sem spadajo šolstvo, zdravstvo, kultura, šport in zabava. Vas in kmetija ne smeta biti odrezani od teh dogajanj. Vse to namreč, pa tudi gasilska veselica, daje značilen utrip in sliko naših kmetij in vasi.

Vodja kmetijske svetovne službe pri ZVZ za Pomurje Murska Sobota Janko Slavič, dipl. inž. agr.

Gorenje ZETOR v Sloveniji

Podjetje GORENJE TRGOVINA je pred kratkim podpisalo dolgoročno pogodbo o generalnem zastopstvu češkega izdelovalca traktorjev ZETOR na slovenskem trgu. Odločitev seveda ni naključna – traktorje ZETOR poznajo naši kmetje že vrsto let, prav tako stavi češki proizvajalec na sloves Gorenja kot evropskega sistema, zlasti pa seveda na prodajno strategijo podjetja GORENJE TRGOVINA, ki je v dobrem letu prodalo za 8 milijono-

nov DEM traktorjev ZETOR. S podpisom generalne pogodbe s češkim proizvajalcem pa postaja GORENJE tudi čedalje pomembnejši kupec čeških izdelkov (sem sodijo zlasti še črna metalurgija in živilski izdelki) za prodajo v Sloveniji.

Po prvem letu sodelovanja s podjetjem GORENJE TRGOVINA so v tovarni ZETOR v Brnu ugotovili, da je njihov slovenski partner oblikoval sodobno strategijo za prodajo njihovih traktorjev,

takšno, ki lahko še utrdi njihov položaj največjega dobavitelja traktorjev slovenskim kmetom, hkrati pa smo med njihovimi največjimi in najpomembnejšimi kupci.

Cilji, ki so si jih pri prodajnem sodelovanju z ZETORJEM zastavili v podjetju GORENJE TRGOVINA, so ambiciozni. Tako naj bi prodali letno v Sloveniji 600 traktorjev ZETOR, od najmanjših do najmočnejših. S takšnim obsegom prodaje naj bi obdržali velik tržni delež traktorjev, prodanih v Sloveniji, ter ustvarili za 9 milijonov nemških mark prometa letno. Da bi dosegli vse te cilje, so seveda začrtali ustrezno prodajno strategijo. GORENJE TRGOVINA bo tako pokrivalo vse etape od proizvajalca do končnega kupca, zagotovilo bo enotno drobnoprodajno ceno na vseh prodajnih mestih v Sloveniji in plačilo za tolarje. K prodajni strategiji, ki so jo začrtali v Velenju, sodijo še svetovanje kupcem, zagotovljeno servisiranje v garancijskem roku in zunaj njega, hitra oskrba z rezervnimi deli ter sprotno informiranje kupcev in izdelovalca. Generalni zastopnik traktorjev ZETOR, podjetje GORENJE TRGOVINA, pa bo seveda tudi na promocijskem in propagandnem področju storil marsikaj, da bo kmete spodbudil k nakupu traktorjev ZETOR. Torej ne le s kakovostjo češkega izdelovalca, pač pa tudi z različnimi akcijami – nekaj jih je potekalo že na letošnjem gornjeradgorskem sejmu – bo nagrajeval in krepil zaupanje v priznanega češkega izdelovalca traktorjev ZETOR in seveda domačega zastopnika – podjetje GORENJE TRGOVINA.

Zastopnik za Pomurje je podjetje

POMEX

Tel./telefaks (069) 31-620
(069) 31-846
(069) 31-550

MNOGI SO DOBRI, AMPAK JE PRAVI

nekoč je bilo delo težko

danes je drugače

EKSKLUZIVNI ZASTOPNIK ZA SLOVENIJO
gorenje trgovina d.o.o.

gorenje trgovina d.o.o.

Prešernova 8
63320 Velenje
tel.: 063/853-915
fax: 063/855-250

naj... kmetija

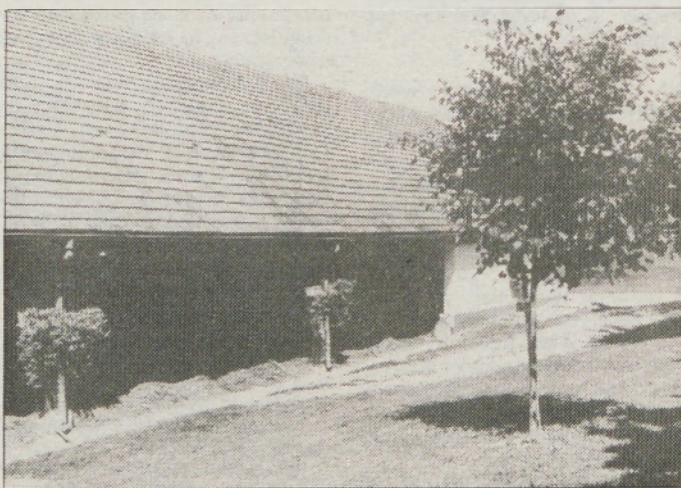

ČEBELNJAK s 150 panji je središče življenja 39-letnega Ferdinanda MERKLINA iz Vadarec 30. Poleg tega imajo 600 trsov ribeza, 200 trsov robide in 200 višenj. Mama Marija prideluje vsa semena sama za krmno peso, repo, solato, kumare, motovilec, korenje, kumino, janež in še kaj. bbp

Visoko na Serdiškem bregu, od koder je lep razgled na Rogašovce in bližnje avstrijske hribe, stoji nova domačija LOVENJAKOVIH. Med prijavljenimi kmetijami smo izbrali kmetijo Franca Lovenjaka, da ji podelimo priznanje iz posebnega razloga: Lovenjakovi so se že pred leti odločili, da bodo gradili novo hišo po načrtih, ki naj bi ustrezali tamkajšnji krajini. Znanec je imel že podobno hišo na L, zato so povprašali pri njem, kdo mu je naredil načrte. Takrat pred šestimi leti so morali načrte za pritlično hišo na L naročiti v Ljubljani, kajti pri nas jih ni bilo. bbp

Kmetija Franca Zamude iz Terbegovec 31 je podobna hišici iz pravljice. Domačini ji pravijo tudi »fara«. Stanovanjska hiša bi si zaslužila spomeniško varstvo. Gospodarski objekti obdajajo hišo kot obrambni zid. bbp

Kmetija Franca ŠTAJNBAUERJA v Sp. Porčiču je zgledno urejena – vse je na svojem mestu, še konjič, ki so ga kupili, je dobil svoje izvirno urejeno domovanje. Dvorišče Štajnbauerjevih je na treh terasah, saj je kmetija na kar strmem hribu. V neposredni bližini je tudi izvir slatine. bbp

Janko KOLBL iz Križanec se je lani odločil, da bo ukvarjal zgolj s kmetovanjem. Lani so obnovili fasado stare hiše, ki je bila zgrajena že 1885. leta, in nesli so se na majhno Janka Zalarja iz Babine. bbp

MAPETROL

Hiter razvoj proizvodnje motorjev – tehnika več ventilov, turbo-polnjenje, zniževanje teže – vedno manjša poraba goriva, želje po manjšem onesnaževanju okolja postavljajo vedno večje zahteve za motorna olja. Da bi lažje sledili zahtevam kakovosti motornih olj, so pri OMV razvoj izdelali nov sistem zagotavljanja kakovosti:

Liquid OMV Motor Management

Sodoben sistem zagotavljanja kakovosti, ki usklajuje zahteve delovanja motorja s standardi, ki predpisujejo kakovost sodobnih maziv. OMV Liquid Motor Management Vam ponuja vrhunska motorna olja najnovejših generacij, pa tudi vsa maziva, ki so potrebna za delovanje Vašega motornega vozila.

FULL SYN

Popolnoma sintetično motorno olje z visokimi zmogljivostmi za sodobne motorje, ki delujejo tudi z visokim številom obratov, s turbopolnilnikom ali brez njega, za športna vozila.

SYN COM

Delno sintetično olje, ki omogoča lahek tek motorja, enostaven zagon hladnega motorja in znižuje porabo goriva.

CON TROL

Celoletno motorno olje za novo generacijo bencinskih in dizelskih motorjev v sodobnih motornih vozilih.

NOVA GENERACIJA MOTORJEV ODPIRA NOVE RAZSEŽNOSTI KAKOVOSTI MAZIV ZA MOTORNA VOZILA

OMV Liquid Motor Management Vam ponuja širok proizvodni program **motornih maziv**, ki izpolnjuje najvišje zahteve kakovosti na vseh področjih delovanja.

Maziva za motorna vozila
Industrijska maziva
Druge maziva
Masti

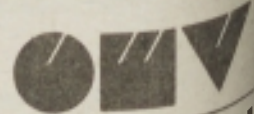
Nova generacija izdelkov presega svetovno uveljavljene specifikacije in izpolnjuje najvišje zahteve kakovosti na vseh področjih njihovega delovanja.

Nova generacija izdelkov presega svetovno uveljavljene specifikacije in izpolnjuje najvišje zahteve vseh znanih proizvajalcev osebni in tovornih motornih vozil, kmetijskih in delovnih strojev.

Tekočine za motorna vozila (hidravlične in hladilne tekočine). Posebne tekočine (za solarne sisteme in sisteme centralnega ogrevanja, za polnjenje dvoplastnih rezervoarjev).

Takojšnja dobava, svetovanje, izobraževanje in obveščanje!

STROKOVNJAKI ZA MOTORNA OLJA

MAPETROL

OMV – MAPETROL, d.o.o.
Linhartova 17a
62000 Maribor
tel. 062/301 341

Osrednje Slovenske gorice se predstavljajo

Od Cerkevjenjaka do Cogetincev

Ob prevladujočem kmetijstvu, skromni industriji in bogastvu preteklega obdobja tudi obetavni turistični načrti

Osrednje Slovenske gorice običajno poimenujemo ozemlje občine Lenart, ki meri 204 kvadratne kilometre, je na 40. mestu v Sloveniji, v njej pa živi nekaj več kot 17.000 prebivalcev. Najnižja točka, je ob sotočju Pesnice in Drvanje na nadmorski višini 255 metrov, najvišja vzpetina pa je Lokavec - 404 metra nad morjem. Vegetacija, ki sedaj prevladuje, se je razvila pod velikim vplivom človeka. Večji del občine je povodje Pesnice in Ščavnice, obe dolini sta meliorirani, tako da je krajina precej spremenila videz. Nekaj elementov prvobitnosti pa je še vedno ohranjenih.

Središče osrednjih Slovenskih goric je Lenart, eno najmlajših slovenskih mest, pomembno upravno, kulturno in seveda tudi zaposlitveno središče. Lenart se je razvil okoli cerkvene stavbe, cerkev Svelega Lenarta je najlepši primer slovenskogoriške pozne gotike. Trg se lahko pohvali z bogato kulturnozgodovinsko preteklostjo, zaradi česar poskušajo ohraniti staro trško jedro in temu primerno načrtovati prihodnji razvoj mesta.

V bližini Lenarta je znamenita župnijska cerkev svetega Antona, na portalu ima letnico 1516. Cerkevjenjak leži na vzpetini, s katere je lep razgled, od tod vodijo poti proti Ptuj, Ljutomeru in prek Ivanjcev proti Negovi in Gornji Radgoni. Prav ob poti iz Cerkevjenjaka proti Ivanjcem so Cogetinci v Slovenskih goricah.

zato poskuša nekaj teh prednosti izkoristiti tudi danes.

Osrednje Slovenske gorice so nasploh značilna pokrajina, pretežno kmetijska, z ohranjenim naravno in kulturno dediščino. Morda je največ prvobitnosti ohranjene v Cerkevjenjaku. Tam je bilo odkritih veliko ostankov iz časov najstarejše poselitve, pri čemer je veliko pomagal domačin Vlado Lorber. Del tega izročila je vključen v manjši muzej na cerkevjenjaški šoli.

V Cerkevjenjaku je zanimiva župnijska cerkev svetega Antona, na portalu ima letnico 1516. Cerkevjenjak leži na vzpetini, s katere je lep razgled, od tod vodijo poti proti Ptuj, Ljutomeru in prek Ivanjcev proti Negovi in Gornji Radgoni. Prav ob poti iz Cerkevjenjaka proti Ivanjcem so Cogetinci v Slovenskih goricah.

Tam sta ohranjena zidano znamenje iz leta 1732 s kipom Janca Nepomuka in kužno znamenje iz leta 1529. Lepo speljana asfaltna cesta, ob kateri ležijo lepo obdelana polja, negovani travniki in na gričkih vinogradi, pelje proti Ivanjcem do Negove in Gornje Radgone. V Cogetincih je lepo urejena turistična kmetija Firbasovi, ki so v turistično ponudbo širšega območja vnesli nove elemente. Pri njih se lahko vidi marsikaj, kar spominja na življenje v preteklosti in kar dokazuje trdno povezanost človeka z naravo. V Cogetincih je tudi sicer veliko bogate arhitekturne dediščine (s slamo krite hiše, nekaj vodnjakov ipd.). Če želite doživeti čar in lepoto osrednjih Slovenskih goric, potem si vzemite čas in se napotite od Cerkevjenjaka do Cogetincev.

Franc Breznik

62-letni svobodni umetnik iz Cerkevjenjaka

»Jaz sem rojen za to...«

»Enostavno vam povem: jaz sem rojen za to. Sem samouk, to ni moj poklic, imam samo osnovno šolo. Vendar pa me delo z lesom veseli. Če bi me kdo kam drugam stisnil, bi »vujša«, nam je priporočal zgovoren možakar Alojz Kuplen, za katerega ne bi nihče porekel, da jih šteje že 62 let. Njane in drobne postave, na prvi pogled ne preveč opazen in nič kaj posebnega. Toda to je le prvi vtis. Ko se začnete z njim pogovarjati, hoste ugotovijo, da Alojz živi v nekem drugem, za povprečne ljudi tujem svetu. To je njegov svet, zanj pa je značilna ljubezen do živali in vsega lepega, kjer je prostora le še za obdelovanje in oblikovanje lesa.

Alojz Kuplen si je tudi domačijo, kjer živi z ženo, oblikoval po svojem okusu in predstavi. V glavnem je vse ročno izdelano in nosi v sebi čisto sporočilo. Že nekaj let živi in ustvarja doma, najprej tri leta kot obrtnik, nato pa je prišel v Cerkevjenjak, kjer je postal svobodni umetnik. Ugodilo so mu, kajti Alojz Kuplen je bil kot kakovosten rezbar, prav tako pa se ukvarja na obnovo in zaščito starega pohištva. In kako to?

»13 let sem delal v Gradcu v antikvariatu, kjer sem popravljal stilno pohištvo. To predalnik z intarzijami sem naredil v enem letu, v njem je 12 vrst lesa in 540 ur dela - ne računam nobenih skic, saj sem jih v Avstriji naredil 40, potem pa je zvezna policija ukrevala, češ da je dovolj kopij. Tole majhno mizico

Alojz Firbas je samouk in priznan strokovnjak za rezbarstvo in konzervatorstvo. Že štiri leta ima status svobodnega umetnika.

pa sem izrezljal po službi s skalpelom na kavču v stanovanju, na njej so podobe domače krajine, ljudi. 22 let sem tudi lovec in še vedno grem vsak večer na lov. Potem se dobro počutim, nam je povedal Alojz Kuplen. Naročil ima veliko. Pred kratkim je popravil stilno pohištvo za domačega naročnika iz Lenarta, veliko strank pa še vedno prihaja iz Avstrije.

Njegova posebnost je tudi izdelovanje puškinih kopit in stenskih ur - izdelal ali popravil jih je že mnogo, pri tem si sam izdelava osnutek in ne potrebuje nobenega kataloga - kazalci na njegovih urah so nekaj posebnega, narejeni so iz govejih kosti. Tako dolgo vztraja in izrezuje, da naredi, kot si je zamislil.

Kot izkušen porabnik lesa nam zaupa, da je pri nas zelo težko dobiti star in dober les, pa tudi preostali potreben material; niti poštenega »lima« ni na našem trgu, kaj šele sredstev za zaščito. Lepilo se mora hitro posušiti, ne pa da bi moral čakati dan ali dva in šele nato nadaljevati delo. Ko smo ga vprašali o dobičku, se je zasmel: »Ne vem, kaj bi rekel. Dobička ravno ni, kajti kolikor dobim, toliko potem dam spet za material.«

BERNARDA B. PEČEK

»S tem se res ne služi, to je eno samo veselje,« pravita Fanika in Ivanka, ki že od malih nog izdelujeta rože iz papirja in blaga

»Lojove rože« iz Grabonoša

Pred desetletjem ni minila gostija, da ne bi imeli svatje na prsih pripetih »lojovih rož« - lepo izdelanih rožic iz papirja, ki so bile utrjene tako, da so jih pomocili v vroči vosek. Običajno so bile bele z različnimi dodatki in okraski, kot si je pač zaželela nevesta. Največ dela je bilo seveda z nevestinim šopkom in naglavnim vencem. Največjo rožo na prsih je imel starešina, nato starešinka, potem pa družice in drugo ožje sorodstvo - velikost rože je bila sorazmerna s častjo, ki jo je imel svat na gostiji. Včasih je bilo toliko naročil, da sta bili Fanika in Ivanka pokonci vse noči, saj sta morali narediti rože in »puščjce« za tri ali štiri gostije. Pa ne le za gostije! Pri Omulečevih oziroma Magušarjevih v Grabonošu 72 so se oglasili tudi »regruti« in mladi fantje, ko so dobili vojaške pozive, starši birmancev in birmank, pa tudi cerkve, kapelice in svetnike so pred desetletji krasi le s tako izdelanimi rožami iz papirja, ki so bile ne le okras, ampak tudi svojevrsten prikaz domišljije, ročne spretnosti, potrpežljivosti in natančnega dela. Lahko je narediti šopek iz svežega (kupljenega) cvetja; nekaj povsem drugega pa je izdelati krone, šopke in venčke iz rož, ki so posnetek živih rož z vrta - tega namreč ne zna vsakdo.

Fanika Omulec je stara 87 let. Prvo rožo iz papirja - cvet vrtnice - je izdelala pri devetih letih. Od takrat pa do danes je izdelala nešteto rož iz papirja in svile: belih za gostije, birmine in obhajila, pisane »puščjce« za »bosmane« in nabornike, lepe drobne modre spominčice in bele šmarčice, zvončke, marjetice, vrtnice vseh barv... Vedno znova so izpod njenih spretnih rok prihajale nove rože, novi unikatni izdelki. »Moja mati prej ni delala takih, znala je narediti le rože iz papirja, vse druge sem si izmislila jaz. Ko sem bila stara devet let, sem naredila prvo vrtnico. Še danes mi je takšna roža iz papirja, ki ni »lojeva«, najbolj všeč. Kako to delam? Vzamem papir in škarje, si kaj zamislim, izrežem hitro kot blisk, pa je roža že narejena. To se potem da »gor na droid« (tanko žico). Morala sem delati tudi zunaj na poljih, zato sem lahko rože izdelovala le ponoči ob petrolejki, pa tudi otroci so bili še majhni, hkrati pa sem imela po tri »gostu-vanjščare«... Zdaj pa se nič več ne ženijo, zdaj so sami »koruz-

njaki«, nič več ne pridejo po šopke!« Fanika se spominja časov izpred petdesetih let, ko ji je dalo veselje do lepega dovolj moči, da je ustregla vsem naročilom. Prav lahko bi tudi rekla, da ne more, ker nima časa, da jo bolijo oči, da ima majhne otroke... Zasluzka od rož namreč ni bilo. Vsa naročila ima zapisana v posebni knjigi - zvezku, ki je svojevrstna kronika. Mogoče bo tudi ta zvezek

našel kdaj prostor v muzeju, tako kot so ga že našle v ljubljanskem muzeju njene rože.

Tudi hčerka Ivanka Maguša je že zelo zgodaj začela izdelovati rože. Spominja se: »Bila sem še zelo majhna, ko sem šla k birmi. To je bilo v Radgoni takoj po drugi vojni. Nihče tu okrog ni delal takih rož, takrat po vojni pa kaj drugega niti ni bilo. Tako sva morali midve z mamo to delati podnevi in

Fanika in Ivanka iz Grabonoša že od mladih let izdelujeta »lojove rože«. Fanikine rože so razstavljene tudi v ljubljanskem muzeju.

Ivanka si je za svojo poroko 1958. leta sama naredila venec in »puščjce«. Poročni venec, ki ga je imela na glavi, ji je segal do konca hrbta.

ponoči. Ni bilo birmanke, ki ne bi imela takšnega venčka do ušes - takrat so namreč imele vse deklice kite. Delali sva rože za ves okraj. Niti en venček ni bil podoben drugemu; najprej je potrebno narediti rožice in okraske, potem pa to sestavljati. Hodila sem v tretji razred in od zvižanja »droidov« sem dobila na palcu pet žuljev.

87-letna Fanika in 57-letna Ivanka prav radi pokažeta spretnost izdelovanja »lojovih rož«, ki so prav gotovo lepši okras in spominček kot kupljene plastične ali uvožene rože iz blaga.

BERNARDA B. PEČEK

Piškoti

medex

Z lastno blagovno znamko smo uspeli skleniti pomembno dolgoročno pogodbo s firmo Naturmed iz Münchna za ekskluzivno prodajo izdelkov Apiterapije na območju Nemčije, Francije, držav Beneluxa, Kanade in ZDA.

Zaradi razpada jugoslovskega tržišča in s tem zmanjšanja možnosti prodaje naše dosežane proizvodnje, smo se znašli pred odločitvijo. Obsežne tržne analize so podprle naša pričevanja in ideja je postala stvarnost - času in potrebam primerno se moramo prilagoditi novim tržnim usmeritvam. Z naložbo v nove proizvodne linije piškotov smo prišli do tržno zanimivih izdelkov, ki predstavljajo izjemno velik delež tako v proizvodnji kot prodaji.

Poslovni pogum in kakovost ličene proizvodnje, ki jo pove-

Podjetje Medex se je razvilo iz trgovskega podjetja, specializiranega pretežno za izvoz in uvoz medu, v uspešno podjetje za predelavo čebeljih pridelkov v visokokakovostne izdelke, ki so plod lastnega razvojnega dela v sodelovanju z znanstvenimi strokovnjaki in znanstveniki s področja medicine, farmacije in biologije. Visoko kakovost potrjujejo številna priznanja, sprejete doma in v tujini. Način dela in doslednost sta nas pripeljala v svetovni vrh predelave čebeljih pridelkov ter uporabo le-teh v Apiterapiji.

mamo po tradicionalno preizkušeni recepturi najstarejšega italijanskega proizvajalca Crich, sta jamstvo, da smo na pravi poti. S firmo Crich smo sklenili pogodbo o sodelovanju. Vrednost naložbe je 3 milijone DEM. S pridobitvijo potrebnih finančnih sredstev in ob zagotovljeni finančni konstrukciji smo obnovili obstoječi objekt, montažo linije končali v predvidenem roku in jo slovesno odprli 17. 6. 1993. Zmogljivost linije je približno 2.500 ton piškotov letno.

Pretežni del proizvodnje bomo tržili v Sloveniji, s soglasjem firme Crich pa tudi izvažali v Bolgarijo, Madžarsko in države nekdanje Sovjetske zveze. V načrtu imamo že namestitve druge oz. tretje linije, firma Crich pa je pripravljena vložiti delež v vrednosti ene linije, tj. približno 2 milijona DEM.

Prvi rezultati proizvodnje na novi liniji so dobri, kakovost pa je po mnenju strokovnjakov celo boljša kot v matični tovarni, saj Medex kot skladilo delno uporablja tudi med.

Krški piškoti Medex-Crich z nove linije so pakirani v popularnem družinskem pakiranju po 750 in 1000g, kakovost in več kot sprejemljiva cena pa samo še potrjujejo naše gesto, s katerim smo nove piškote pospremili na tržišče:

Piškoti, ki jih nikoli ni preveč in jih nikoli ne zmanjka!

Prodane količine potrjujejo našo pravilno odločitev pri preusmeritvi proizvodnje in krepijo optimizem ob uresničevanju načrtov.

medex international, d.d. ljubljana, slovenija

